

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

ROSANA VNUK

PODMLADKI POLITIČNIH STRANK V SLOVENIJI

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

ROSANA VNUK
Mentor: izredni prof. dr. ANDREJ A. LUKŠIČ

PODMLADKI POLITIČNIH STRANK V SLOVENIJI

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

Hvala vsem, ki ste me spremljali na študijski poti in verjeli vame!

PODMLADKI POLITIČNIH STRANK V SLOVENIJI

Politika nam kroji življenje, pa če se tega zavedamo ali ne. Kljub temu, da je politika prisotna na vsakem našem koraku, mladi večinoma zanjo ne kažejo velikega interesa. To je še posebej poudarjeno od devetdesetih let dalje, ko je pri življenjskih orientacijah mladine prišlo do obrata v zasebnost. V primerjavi z generacijami mladih v šestdesetih, sedemdesetih in osemdesetih letih je današnja mladina precej bolj usmerjena v zasebnost in individualnost. Vzroke zato lahko iščemo v družbi, ki mladim ne zagotavlja zaposlitve po končanem šolanju, kaj šele razrešitve njihovega stanovanjskega vprašanja. Mladi se zaradi preobremenjenosti s svojimi vsakodnevnimi problemi ne odločajo za sodelovanje v politiki. Vendar pa to ni edina možna reakcija. Dokaz zato so mladi, ki s političnim udejstvovanjem v okviru podmladkov slovenskih političnih strank prispevajo h kvalitetnejši družbi. Glavni cilj moje diplomske naloge je bil ugotoviti ali podmladki političnih strank prispevajo k večji politični participaciji mladine v Sloveniji, oziroma na kakšne načine prispevajo k večji politični aktivnosti mladih.

Ključne besede: politika, podmladki političnih strank, mladina, politična participacija.

YOUTH OF THE POLITICAL PARTIES IN SLOVENIA

Politics shapes our life, whether we are aware of that or not. Although politics is present in our everyday life, young people show very little interest in it. That seems to be the case especially since the 1990s, when a shift towards privacy regarding life orientations of young people happened. Compared to the young generations in 1960s, 1970s and 1980s young people are much more interested in privacy and individuality nowadays. Reasons for that can be found in the society which does not provide jobs for young people after they have finished formal education, nor does it get involved in solving their housing problem. Consequently, young people are occupied with everyday problems, and do not participate in politics. However, passivity is not the only possible reaction to this situation. Proof to that are young people who are politically active in youth of the political parties. Their political activity contributes to a better society. The main objective of this paper is to find out whether youth of the political parties contributes to a greater level of political participation among young people in Slovenia and also what methods they use to raise political activity of youth.

Key words: politics, youth of the political parties, young people, political participation.

KAZALO

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	7
SEZNAM TABEL	8
1. UVOD	9
2. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	12
2.1 Mladina	12
2.2 Mladinska politika	14
2.3 Politična kultura	15
2.4 Politična participacija	16
2.4.1 Konvencionalna politična participacija	17
2.4.2 Nekonvencionalna politična participacija	19
2.5 Apolitičnost	20
2.6 Politična socializacija	20
2.7 Politični socializatorji	22
2.8 Politična orientacija	24
2.9 Politično komuniciranje	25
2.10 Politična stranka	26
2.11 Interesna skupina	28
2.12 Podmladek politične stranke	29
3. PREGLED POLITIČNE PARTICIPACIJE SLOVENSKE MLADINE SKOZI	31
DESETLETJA	31
3.1 Politična participacija slovenske mladine v obdobju od konca 2. svetovne vojne do .. 31 80. let	31
3.2 Politična participacija slovenske mladine v 80. letih	40
3.3 Politična participacija slovenske mladine v 90. letih	45
4. PREDSTAVITEV PODMLADKOV SLOVENSКИH POLITIČNIH STRANK	58
4.1 MLADI FORUM SD	58
4.1.1 Osnovni podatki	58
4.1.2 Organiziranost	59
4.1.3 Program	60
4.1.4 Aktivnosti	60
4.2 MLADA SLOVENIJA	61
4.2.1 Osnovni podatki	61
4.2.2 Organiziranost	62
4.2.3 Program	63
4.2.4 Aktivnosti	64
4.3 SLOVENSKA DEMOKRATSKA MLADINA	65
4.3.1 Osnovni podatki	65
4.3.2 Organiziranost	66
4.3.3 Program	66
4.3.4 Aktivnosti	68
4.4 NOVA GENERACIJA	68
4.4.1 Osnovni podatki	68
4.4.2 Organiziranost	68
4.4.3 Program	69
4.4.4 Aktivnosti	70
4.5 MLADA LIBERALNA DEMOKRACIJA	70
4.5.1 Osnovni podatki	70

4.5.2 Organiziranost	70
4.5.3 Program	71
4.5.4 Aktivnosti	72
5. ANALIZA INTERVJUJA	74
6. SKLEP	79
7. LITERATURA IN VIRI	82
8. PRILOGE	86

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

- LDS** – Liberalna demokracija Slovenije
- FLRJ**- Federativna ljudska republika Jugoslavija
- SDS** – Slovenska demokratska stranka
- SD** – Stranka socialnih demokratov
- SZDL** – Socialistična zveza delovnega ljudstva
- NSi**– Stranka Nova Slovenija
- OF** – Osvobodilna fronta
- SLS** – Slovenska ljudska stranka
- MLD** – Mlada liberalna demokracija (podmladek LDS)
- SDM** – Slovenska demokratska mladina (podmladek SDS)
- NOVA GENERACIJA** – podmladek Slovenske ljudske stranke
- MSi** – Mlada Slovenija (podmladek NSi)
- MF SD** – Mladi forum socialnih demokratov (podmladek SD)
- KP** – Komunistična partija
- USAOJ** – Združena zveza antifašistične mladine Jugoslavije
- SKOJ** – Zveza komunistične mladine Jugoslavije
- ZK** – Zveza komunistov
- DPO** – Družbeno politične organizacije
- ZSMS** – Zveza socialistične mladine Slovenije
- ZSMJ** – Zveza socialistične mladine Jugoslavije

SEZNAM TABEL

Tabela 3.1: Mnenje anketirancev o sklepnih svečanostih praznovanja dneva mladosti; str. 43

Tabela 3.2 : Tipologija odnosa do političnega reda; str. 47

Tabela 3.3 : Mnenje o politiki; str. 48

Tabela 3.4 : Stopnja zaupanja anketiranca naštetemu; str. 49

Tabela 3.5 : Pogostost pogovora anketiranca z naštetimi osebami o politiki; str. 50

Tabela 3.6 : Zainteresiranost anketiranca za navedena področja; str. 51

Tabela 3.7: Stranke v »družinskem paketu«; str. 52

Tabela 3.8: Zainteresiranost anketiranca za kandidiranje za politično funkcijo; str. 53

Tabela 3. 9: Poslanski kandidati in poslanci, izvoljeni v Državni zbor RS po starostnih skupinah; str. 54

Tabela 3.10: Splošni podatki o volitvah v družbenopolitični zbor 1990 in državni zbor 1992, 1996, 2000, 2004; str. 55

Tabela 3.11: Najmanjši in največji delež volilne populacije posamezne starostne skupine na državnoborskih volitvah 1992; str. 55

Tabela 3.12: Število članov podmladka v primerjavi z demografsko predstavitvijo prebivalstva Slovenije v starosti od 15-32 let v letu 2007; str. 56

1. UVOD

Splošna slika o današnji mladini v Sloveniji, podkrepljena z večletnimi raziskavami ni nič kaj obetavna za politično prihodnost. Raziskovalci mladine v različnih evropskih državah opazajo, da je za mlade značilna nizka udeležba na volitvah, upadanje članstva v tradicionalnih institucijah kot so politične stranke povezano z nezaupanjem in kritičnostjo do vodilnih politikov ter cinizem in apatija glede kakršnekoli politične angažiranosti. Večina mladih nima občutka, da bi kakorkoli lahko vplivali na politične odločitve in dejanja političnih elit. Poleg tega se jim zdi politika preveč komplicirana za razumevanje povprečnih ljudi. Politikov ne dojemajo kot predstavnikov ljudstva, vseh interesov, ampak zgolj kot nabiralce volilnih glasov, ki jim prinesejo zmago. Beseda politika ima še vedno negativen prizvok, ljudje jo sprejemajo kot nekaj slabega, manipulatorskega, umazanega in na aktiviste v politiki gledajo kot na temu primerne posameznike.

Povojna slovenska mladina je bila podrejena ideološkemu konstrukt, ki je želel mladini vcepiti idejo, da kot »graditelji socializma« sodelujejo pri obnovi države, tvorno nadaljujejo revolucijo in gradijo lepšo prihodnost zase. Identifikacija s političnim sistemom je večinoma uspešno stekla, lahko bi rekli, da je šlo za recipročen odnos med mladino in sistemom. Mladinci so se zavezali socialističnemu idealu mladega človeka, v zameno pa so dobili izboljšani materialni standard in boljše možnosti za izobraževanje in zaposlitev. V danih okoliščinah je bilo to vse, kar so potrebovali, obenem pa so se z udeležbami na udarniških akcijah počutili družbeno koristne. Socialistični politični sistem je imel koncept mladine zelo dobro izdelan in ga je s poostrenim nadzorom nad mladinskimi aktivnostmi dobro obvladoval vsaj nekaj časa, do začetkov mladinskega gibanja v šestdesetih letih. Intenzivnim šestdesetim so sledila navidezno bolj mirna sedemdeseta, v katerih pa so se že začeli mladi pripravljati na nova družbena gibanja, ki so se razširila na prelomu v osemdeseta. Bolj kot številčnost mladine v raznih oblikah politične participacije, je bil pomemben odziv javnosti in političnega aparata na prakse in zahteve ter možnost njihove uveljavitve. Študentska gibanja na primer niso zajela vseh študentov, kljub temu pa so vplivala na življenjski stil mladih. Tudi v novih družbenih gibanjih v osemdesetih mladina ni bila edina nosilka, je pa vplivala na politiko kot prostor državljanske pobude. V devetdesetih se je mladina iz družbeno, kulturno in življenjsko stilno izoblikovane generacije spremenila in postala družbena skupina, ki je ekonomsko in socialno odvisna od staršev. S podaljševanjem tako imenovane »living apart together« faze, ki pomeni podaljševanje življenja v skupnem gospodinjstvu s starši, mladi dalj časa ostajajo tudi na obrobju političnega dogajanja. Nekateri podmladki so zaradi tega trenda

že pomaknili starostno mejo članstva navzgor. Devetdeseta so z omejevanjem zaposlovanja, negotovostjo zaposlitve, razpadanjem sistemov blaginje, vsiljeno tekmovalnostjo vplivala na mladino tako, da se je ta pod vsemi temi bremenami umaknila v zasebnost. Na mladino od devetdesetih let dalje ima močan vpliv tudi informacijsko-komunikacijska tehnologija, ki nudi nove, lažje načine pridobivanja informacij, vendar dostikrat tudi popačenih. Množični mediji dostikrat politiko v želji po večji gledanosti predstavljajo kot obliko zabave, ne podajajo pa politično relevantnih informacij, na podlagi katerih bi si mladi lahko izoblikovali stališča o političnih problemih.

Menim, da se je zaradi sprememb v družbi vloga političnih socializatorjev spremenila. Mladi živijo dalj časa v primarni družini, ki ima najmočnejši dolgoročen učinek kot akter politične socializacije. Volilna udeležba ne upada samo pri mladini, ampak je značilna za celotno populacijo, kar lahko pomeni, da mladi ne čutijo udeležbe na volitvah kot dolžnosti, če imajo takšen zgled pri starših. Vse večji učinek v politični socializaciji pa pridobivajo množični mediji, vendar pa ne vedno dobronamerne, saj bi mladinskim organizacijam in političnemu angažiranju mladine lahko posvetili več pozornosti.

Pri zastavitvi predmeta preučevanja bom torej izhajala iz dejstva, da je mladina nezainteresirana za politično angažiranje. Trdim, da podmladki v okviru političnih strank opravljajo vlogo političnega socializatorja današnje mladine. Znotraj njih naj bi mladi dobili priložnost kreativno prispevati k odločitvam, ki se tičejo njih, kakor tudi k tistim, ki so pomembne za celotno družbo.

V diplomskem delu nameravam preveriti hipotezo, da politični podmladki s svojimi aktivnostmi prispevajo k večji politični participaciji mladine.

Moj namen je ugotoviti ali podmladki uspešno prispevajo k dvigu politične participacije mladine v družbi. Ali je mogoče reči, da se v podmladkih kalijo bodoči voditelji in je torej glavni namen za včlanitev v podmladek politična kariera ali imajo prednost drugi motivi. Želim ugotoviti, ali podmladki skupaj predstavljajo generacijo mladih in potemtakem lahko rečemo, da podmladke opredeljuje skupna generacijska identiteta.

Pri izdelavi diplomske naloge si bom pomagala s primarnimi in sekundarnimi viri podatkov. Pregledala bom referenčno literaturo o politični participaciji mladih v drugi polovici 20. stoletja, političnem komuniciranju in spremembah vrednot, ki so bile posledica družbenopolitičnih dogajanj v posameznih obdobjih. S predstavniki podmladkov bom opravila tudi intervjuje, s pomočjo katerih bom dobila še boljši vpogled v prizadevanje podmladkov za čim večjo politično aktivnost mladine.

Na začetku diplomske naloge bom najprej opredelila temeljne pojme, ki se v ožjem in širšem smislu nanašajo na mojo temo preučevanja. V naslednjem poglavju si bom podrobneje ogledala razvoj politične participacije mladine od druge polovice 20. stoletja naprej pa vse do danes. Poglavje sem zaradi boljše preglednosti razdelila na tri dele. Najprej bom obravnavala politično participacijo mladine od konca 2. svetovne vojne do osemdesetih let. Temu bo sledila obravnava politične aktivnosti mladih v osemdesetih, za njo pa bom s pomočjo raziskave »Mladina 2000« in drugih statističnih podatkov opredelila še političnost mladine od devetdesetih let dalje. Za pregled politične participacije mladine skozi več kot petdesetletno obdobje sem se odločila predvsem zaradi primerjav, ki jih s kančkom nostalgije radi delajo starejši, ko pravijo, da so bili mladi včasih povsem drugačni v primerjavi z današnjo mladino. Pri tem pa bi se morali zavedati, da dveh identičnih generacij mladih ni, kajti vsaka odrašča v drugačnih družbenih, političnih in socialnih razmerah, na katere se odziva temu primerno. Ker se skozi čas svet, ki jo obkroža spreminja, se mora spreminjati tudi sama. Tako je vsaka nova generacija mladostnic in mladostnikov le nadgradnja prejšnje generacije, ima možnost graditi na pridobitvah predhodnikov, obenem pa mora slediti možnostim, ki jih nudi trenutna družba. Korak kasneje bom predstavila podmladke političnih strank, ki so v slovenskem političnem prostoru prisotni že več kot petnajst let razen dveh. Zanimalo me bo, na kakšne načine prispevajo k večji političnosti mladih in v kolikšni meri jim to uspeva. Osredotočila se bom na njihovo organiziranost, program, cilje, za katere si prizadevajo, njihovo medsebojno sodelovanje kakor tudi na sodelovanje na mednarodni ravni. V petem poglavju bom s pomočjo analize intervjuja skušala zbrati še več informacij o tem, kako učinkovito podmladki opravljajo vlogo političnega socializatorja mladine. S predstavniki podmladkov se bom pogovarjala o trenutnem stanju politične participacije mladine, o načinih promocije, ki jo izvajajo za pridobitev novih članov, o motivih za včlanitev v podmladek, seveda pa tudi o tem, kako poteka nadaljnja motivacija že pridobljenih članov. Prav tako me bo zanimalo politično izobraževanje, ki ga nudijo svojim članom, kakšne so možnosti prehoda iz podmladka v matično stranko, na koncu pa me bo zanimalo tudi njihovo mnenje o razvoju politične participacije mladih v prihodnosti.

2. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

2.1 Mladina

Pojma mladina in mladost sta tesno povezana med seboj, zato jih bom obravnavala skupaj. Pri iskanju univerzalne opredelitve za mladino, sem naletela na problem, ker enotne definicije ni. Opredelitev je namreč skoraj toliko kot je avtorjev, ki se ukvarjajo s področjem mladine. Raziskovalka s področja mladine Uletova (1996:9–10) meni, da sta konceptualna nejasnost in neopredeljenost pojmov mladosti in mladine izraz dejanske razpršenosti družbenih skupin oziroma življenjske dobe, ki jo poskušamo zajeti z omenjenima pojmomoma.

Predstavnik socialno – psihološke teorije Hall je obdobje »adolescence«, ki ga je prvi vpeljal opredelil kot »obdobje v življenjskem ciklusu individua med 14. in 24. letom«. Kot značilnost tega obdobja je pripisal konflikt med potrebami organizma in željami družbe (Bonča 1985: 1). Pristaši opredelitve mladine kot »socialne skupine brez družbenih funkcij, upoštevajoč njeno ne vključenost v družbeno delitev dela, v produkcijo, v zakonsko zvezo, skupine brez institucionalnih političnih pravic in vpliva« so H. Schelsky, E. Moreno, Z. Bauman.

V.B. Golefast, predstavnik »sociološkega pojmovanja« mladine mladega človeka označi kot tistega, katerega osnovna socialna funkcija je priprava za zrelega člana družbe. Pripravo označi kot proces, ki vključuje doseganje psihološke zrelosti in določenih socialnih izkušenj, ki jih posedujejo odrasli ljudje (prav tam).

S. N. Ikonova mladino opredeli kot razredno diferencirano socialno – demografsko družbeno skupino, ki vključuje mlade ljudi v starostni dobi med 16. in 30. letom, ki jih določa njihov družbeni položaj, svetovni nadzor, vrednostne orientacije, interesi in potrebe, socialno-psihološke značilnosti, katere so določene z značajem socialno-politične ureditve, družbenimi odnosi in zgodovinsko situacijo (Bonča 1985).

Tradicionalne opredelitve mladine so se izkazale za neustrezne, saj niso upoštevale raznolikosti mladine glede na različen družbeni izvor in položaj. Med tradicionalnimi merili za konec mladosti Uletova (1988: 69) kot najbolj pomembne navaja starost, konec šolanja, zaposlitev in ekonomska samostojnost, zakon in osnovanje družine, konec »eksperimentalnega« načina življenja, pridobitev trajne in trdne identitete jaza. Vendar ta merila ne moremo več jemati kot znak za prehod v odraslost, ker se nekatera merila med seboj izključujejo zaradi družbeno socialnih razmer. Nekdo lahko na primer izpolnjuje pogoj

končanja šolanja, vendar ne dobi zaposlitve, s tem pa se mu zapre možnost finančne samostojnosti, kar zopet potegne s seboj še druge posledice. Spet nekdo drug morda niti ne želi iti po tradicionalno ustaljenih tirnicah življenja (šola, zaposlitev, poroka, družina) in se povsem zavestno odloči, da si bo skreiral svoj poseben življenjski stil. »Tradicionalne oznake mladosti in mladine se delno raztegujejo na vse generacije. Meje mladosti nasproti odraslosti in otroštvu postajajo fluidne, socialne definicije mladosti in odraslosti nimajo več moči, da bi enolično določale dobo in način potekanja mladost« (Ule 1988: 69).

Pojma mladost in mladina torej predstavljata kompleksni družbeni, pojmovni in ideološki konstrukciji, s katerima skuša družba opredeliti proces prisvajanja in sprejemanja obstoječe kulture in družbe pri novih generacijah. S pomočjo pojmov mladost in mladina skušajo sami sebe in svoj življenjski proces razumeti tudi člani teh generacij. Potemtakem gre za razumevanje, ki združuje tako generacijske kakor socialno – zgodovinske opredelitve. Takšno pojmovanje mladine nam ponuja več dimenzij, ki se med seboj prepletajo:

- faza v življenju posameznika,
- socialna skupina, ki jo označujejo določene oblike vedenja,
- nepopolni socialni status (»neodraslost«),
- starostna kohorta ali zgodovinsko strukturirana generacijska enota,
- idealni vrednotni pojem, npr mladostnost v smislu vitalnosti, duševne svežine in živahnosti (Ule 1996: 10).

Mladi torej niso kategorija zaznamovana sama po sebi, kakor meni tudi Makarovič, saj so tako opredeljeni šele v odnosu do starejših, odraslih. »Mladi niso mladi kar tako, tako kot je kamen kamen in drevo drevo, temveč so mladi šele v svojem odnosu do odraslih; šele njihov odnos do odraslih jih opredeljuje kot mlade. Mlad je tisti, ki še ni odrasel in odrasel je tisti, ki ni več mlad. Oba pola nasprotja »mlad – odrasel« sta določena po svojem nasprotnem polu; to pa seveda pomeni, da ne smemo niti mladosti opredeliti z odraslostjo niti odraslosti z mladostjo, ampak lahko oba pola opredelimo šele iz nasprotja samega, iz odnosa ali razmerja med mladimi in odraslimi kot celoto« (Makarovič 1983: 35).

Priznanje mladosti kot posebnega življenjskega obdobja med otroštvom in odraslostjo je prinesla šele industrijska revolucija. Bistveno vlogo pri tem sta odigrala šolanje in podaljševanje le – tega v pozna dvajseta leta. Institucija šole si je s tem pridobila glavno

nadzorno in vzgojno funkcijo nad odraščajočimi posamezniki. Obdobje šolanja se je pričelo razlikovati od otroštva, ni pa pomenilo pridobitve statusa odraslosti.

Mladost se je kot prehodno obdobje v odraslost v modernih družbah najprej pojavila kot institucija uvajanja v odraslo družbo. Ta oblika mladosti je predstavljala tradicionalno obliko mladosti oziroma prehodni psihosocialni moratorij. Z nadaljnjo modernizacijo družbe, predvsem s členitvijo šolskih, izobraževalnih in na splošno socializacijskih poti se je izoblikoval nov tip mladosti, ki je dajal večji poudarek izobraževanju in samooblikovanju mladostnika. To obliko mladosti so poimenovali izobraževalni moratorij. Mladost ni bila več zaznamovana samo kot prehodni moratorij, ampak kot izobraževalni. Družbena sprememba mladosti je ključno vplivala na družbeno konstrukcijo mladine kot družbene skupine. Izobraževalni moratorij zajema več kot le izobraževanje. Pojem vključuje naraščanje avtonomnosti mladosti nasproti drugim življenjskim dobam, upadanje interesa mladih za svet in vrednote odraslih. Med drugim izobraževalni moratorij obsega tudi izvenšolske dejavnosti mladih, v glasbi, športu, sferi potrošnje, seveda pa tudi na področju političnega udejstovanja. Zelo pomembna značilnost, ki jo je izobraževalni moratorij potegnil za seboj kot posledico je pomikanje meje med otroštvom in mladostjo v vedno zgodnejša leta, na drugi strani pa pomikanje meje med mladostjo in odraslostjo v vedno poznejša leta (Ule 2000: 138–140).

»Tradicionalne oznake mladosti in mladine se delno raztegujejo na vse generacije. Meje mladosti nasproti odraslosti in otroštvu postajajo fluidne, socialne definicije mladosti in odraslosti nimajo več moči, da bi enolično določale dobo in način potekanja mladosti« (Ule 1988: 69).

2. 2 Mladinska politika

Mladina naj ne bi bila manipulirani objekt politike kot je bila v nedemokratskih družbah, ampak naj bi dejavno prispevala k družbenim spremembam. Položaj mladine in njena perspektiva ležita v rokah mladinske politike posamezne države. Tudi politične stranke naj bi izvajale svojo mladinsko politiko. V ta namen se znotraj politične stranke ustanovi mladinska organizacija, ki se ukvarja predvsem s tistimi temami, ki pritegnejo pozornost in zanimanje pri mladih generacijah. Vendar se mladi ne ukvarjajo samo s problemi, ki zadevajo njih, ampak imajo izoblikovana stališča o drugih aktualnih družbenih vprašanjih, kar je zelo dobrodošlo, saj predstavljajo prihodnost stranke. Družba bi morala mlade spodbujati pri njihovem delovanju zato, da bi bili čimprej usposobljeni za prevzemanje in udejanjanje družbenopolitičnih dolžnosti ter odgovornosti.

V demokratični pluralni družbi se pojavlja simptom apolitičnosti mladine, ki k prihodnosti države nič kaj pozitivno ne pripomore. Vsaka politični stranki bi si morala prizadevati k večji politični aktivnosti mladih že z vidika povečevanje njene volilne baze. Še največ pozornosti bi politične stranke morale nameniti mladim volivcem , ki gredo prvič na volišča. Morali bi jih čimbolj informirati, vendar brez manipulacij, kar se rado dogaja (Sruk 1995:198).

Delo mladinskih organizacij v Sloveniji evalvira Urad republike Slovenije za mladino, ki kot osnovne namene mladinske politike našteva naslednje:

- povečati participacijo mladih,
- vzpostavitev in povezovanje referenčnih socialnih mrež, ki so pomembne za mlade v lokalnem okolju,
- motivacija za večjo kakovost procesa odraščanja,
- razvoj načel solidarnosti, strpnosti, sodelovanja, medgeneracijskega povezovanja,
- vzpodbude za kritično misel, ustvarjalnost, refleksijo do aktualnih družbenih dejstev,
- vključevanje in motivacija pasivnih skupin mladih,
- integracija družbeno izključene in odklonske mladine,
- razvoj preventivnih in alternativnih oblik dela z mladimi.

2.3 Politična kultura

Koncept politične kulture ima sorazmerno kratko zgodovino. Charles de Montesquie (1689–1775) je politično kulturo poimenoval kot "splošni duh, morala naroda", Alexis de Tocqueville (1805–1859) je govoril o političnih šegah.

Južnič politično kulturo opredeljuje kot skupek simboličnih struktur razporejenih v določeni družbeni skupnosti, ki nastanejo iz vrednot, idej, verovanj, ideologij, interesov, kriterijev, presoj in stališč (Južnič 1989: 204).

Kultura je vedenje, ki je naučeno, se prenaša iz roda v rod, se pa s časom tudi spreminja. Ni le družbena zavest, ampak tudi način njenega izražanja, politični slog, lahko tudi politični ritual. Je oznaka za celo vrsto pravil, s katerimi je uravnavana javna dejavnost.

Pri pojmu politične kulture je treba poudariti, da ne spada samo v politično sfero. Oblikuje se prav tako v primerih odklanjanja politike, tako samovoljnega kot prisilnega. Torej zajema tudi vse tisto, kar skuša politiko diskreditirati ali jo izbrisati.

Politično kulturo delimo na:

- **participativno:** je tista, v kateri imajo ljudje možnosti sodelovanja v politiki, se je zavedajo in so prepričani o svoji politični kompetentnosti.
- **apatično:** v njej ljudje čutijo odtujenost do politike, ne pričakujejo, da bo politični sistem opazil njihovo politično kompetentnost; v apatični politični kulturi se razvije politični cinizem, za katerega je značilna visoka stopnja nezaupljivosti do politike in političnega, poleg tega pa vzvišeno podcenjevanje politične dejavnosti.
- **indiferentno:** ta se deli na dve zvrsti; na ravnodušneže oziroma indiferentne »starega kova« in na tiste »novega stila«. Ravnodušneži »starega kova«, kakor jih imenuje Južnič (1989), so pod vplivom tradicionalnega odnosa do politike, ki zajema izkušnje več generacij, ki so imele izoblikovano mnenje, da navadnega človeka v politiki nič ne vprašajo. Tem ljudem so manjkale osnove za vstop v politiko, saj so bili funkcionalno nepismeni, brez znanja o politiki in organizacijskih izkušnj. Na drugi strani pa imamo ravnodušneže »novega stila«, ki so si v procesu politične socializacije pridobili temeljne pojme o politiki, so organizacijsko bolje usposobljeni in se tudi zavedajo koristi, ki jih lahko sodelovanje v politiki prinese. Ti ljudje so na prehodu iz tradicionalne miselnosti v moderno.

2. 4 Politična participacija

Participacija je eden izmed ključnih pojmov v politiki. V demokraciji je nepogrešljiv element, njena nujna sestavina. Glede na tip demokracije je različno opredeljena. Poglejmo najprej, kako je participacija mišljena v predstavniški demokraciji v primerjavi z neposredno.

Značilnost predstavniške demokracije je, da odločitve sprejemajo predstavniki, ki jih je ljudstvo pooblastilo, da vladajo, medtem, ko neposredno demokracijo označuje participativnost. To pomeni, da je pravica do odločanja priznana tistemu, ki dokaže svojo predanost javnim zadevam. V primerjavi s predstavniško demokracijo, ki se opira na formalno enakost »en človek, en glas«, je zbirokratizirana, osredotočena na odločanje na

vrhu, neposredna demokracija vztraja, da je odločanje čim bolj oprto do vseh ljudi (Della Porta 2003: 64).

Na vprašanje, kaj je politična participacija, jo Rush (v Della Porta 2003: 64) opredeljuje kot »vključenost posameznika v politični sistem na različnih ravneh dejavnosti, segajočih od popolnega nezanimanja do zasedanja politične funkcije.«

Pojem politične participacije zajema širok spekter ravnanj, od izpostavljanja političnim sporočilom kot je branje časopisa, spremljanja poročil do aktivnega sodelovanja v političnih akcijah (Della Porta 2003: 64).

Avtor dela Mladina 2000, Vlado Mihelj, na vprašanje na podlagi česa se nekdo ne/odloča za participacijo v politiki odgovarja, da je odločanje za aktivno ali pasivno participacijo v politiki odvisno od stopnje ne/zaupanja v politiko in občutka razumevanja oziroma usposobljenosti za politično arbitražo (Mihelj 2002: 136).

2.4.1 Konvencionalna politična participacija

Kot politično participacijo so raziskovalci na začetku najprej sprejemali konvencionalne oblike participacije, medtem ko so nekonvencionalne oblike strogo izključili, saj so menili da ne prispevajo k državotvornosti, ampak so oblika nezaupanja v demokracijo. V zvezi s tem je Lester Milbrath (v Della Porta 2003: 65) razvrstil drže konvencionalne participacije glede na zahtevano zavzetost:

- izpostavljanje političnim izzivom,
- volitve,
- odpiranje politične razprave,
- prepričevanje drugega, naj voli na določen način,
- nošnja politične značke,
- stik s političnim funkcionarjem ali voditeljem,
- denarni prispevki določeni stranki ali kandidatu,
- udeležba na političnem zborovanju ali skupščini,
- posvečanje časa politični kampanji,
- vstop med aktivno članstvo politične stranke,
- udeležba na zborih, na katerih sprejemajo politične odločitve,
- zbiranje denarja za politične namene,
- kandidiranje za politično funkcijo,

- prevzemanje političnih in strankarskih funkcij.

Glede na to razvrstitev zavzetosti za politično aktivnost, je Lester Milbrath (v Della Porta 2003: 66) opredelil tri skupine:

- gladiatorji (v politiki so pogosto dejavni),
- gledalci (zavzetost obsega le najnižjo raven),
- otopeli (politika jih ne zanima).

Zanimiv podatek, ki ga je ponudilo raziskovanje individualnih drž se je izkazal za povsem nasprotnega predhodnim študijam sodobnih demokracij. Raziskave, ki so temeljile predvsem na podlagi javnega mnenja so pokazale, da »demokracija živi v sožitju z zelo nizkimi stopnjami participacij« (Della Porta 2003: 66).

Pri preučevanju politične participacije je pomemben aspekt vprašanje selektivnosti participacije. Na tem mestu se sprašujemo, kdo sodeluje, koliko in kako je udeležen in navsezadnje zakaj je udeležen. Teoretik Milbrath je na podlagi raziskave (Milbrath in Goel, v Della Porta 2003: 67) ugotovil, da niso vsem družbenim skupinam enako odprte možnosti za politični vpliv. Slednje skupine je zabeležil kot tiste, ki dosegajo najvišje ravni politične participacije:

- tisti, ki imajo višjo raven izobrazbe;
- tisti, ki prihajajo iz srednjega sloja, v primerjavi s tistimi, ki sodijo v delavski razred;
- moški v primerjavi z ženskami;
- ljudje v srednjih starostnih skupinah (ne premladi in tudi ne prestari);
- poročeni v primerjavi s samskimi;
- prebivalci mest v primerjavi s prebivalci podeželja;
- tisti, ki živijo v določenem kraju dlje, v primerjavi s tistimi, ki se naselijo na novo;
- tisti, ki sodijo k narodnostni večini;
- tisti, ki so družbeno angažirani in/ali vključeni v različne organizacije.

Do podobnih rezultatov sta v raziskavi o participaciji v ZDA prišla Nie in Verba (1972, v Della Porta 2003: 67), saj je tudi njuna raziskava potrdila, da posameznik teži k višji stopnji participacije čim višji je njegov družbeni položaj označen z bogastvom in ugledom. Zatem (1978) so Verba, Nie in Kim opravili raziskavo na temo Participacija in politična neenakost, v katero so vključili sedem držav. Kot pravi Della Porta, se je znova potrdilo, da so

»demokratski sistemi načelno egalitarni (opirajo se na splošno volilno pravico, na načelo »en človek, en glas«), v praksi pa politični vpliv, ki ga uveljavljajo državljani, hudo niha« (Della Porta, 2003:67).

Iz zgoraj napisanega lahko sklepamo, da politična enakost sploh ni mogoča, saj različne družbene skupine nimajo enakih predpogojev (na primer denar, ugled) za izkoriščanje enake formalne možnosti za dostop.

Tudi Uletova dodaja, da samo interes za politiko še ne pomeni uspešnega političnega participiranja. »Posameznik je lahko pripravljen politično delovati, pa niso izpolnjeni drugi nujni pogoji za učinkovito sodelovanje, npr.: obveščenost, politično znanje, izoblikovana stališča. V takih primerih se političnost večinoma izraža pasivno. Avtentično zanimanje za politiko namreč temelji na izoblikovani politični usmeritvi posameznika. Je del relativno koherentnega sistema vrednot in vrednostnih usmeritev« (Ule 1988: 81).

2.4.2 Nekonvencionalna politična participacija

Poleg konvencionalne participacije so v sedemdesetih letih pričeli preučevati tudi nekonvencionalne (neposredne) oblike politične participacije. Dalton (v Della Porta 2003: 69) jih je opredelil kot:

- pisma bralcev,
- sodelovanje v bojkotu,
- samozmanjševanje davkov in najemnin,
- zasedba poslopij,
- cestne zapore,
- podpisovanje peticij,
- sedeči protesti,
- udeležba v divjih stavkah,
- udeležba v mirnih sprevodih,
- povzročanje škode na gmotnih dobrinah,
- nasilje zoper ljudi.

Raziskave so pokazale, da nekonvencionalna participacija pogosto nastopa skupaj s konvencionalno, »kar priča o tem, da ljudje, ki se zanimajo za politiko in ki so za to področje usposobljeni, težijo k temu, da bi sočasno posegali po vseh dostopnih orodjih za uveljavitev

pritiska na oblasti. Čeprav so posamezniki, ki dajejo prednost bodisi eni bodisi drugi taktiki, pa je veliko takšnih, ki ju združujejo» (Della Porta 2003: 70). Pa vendar je bilo mogoče iz raziskav na temo politične participacije mogoče razbrati, da se je v obdobju tridesetih let (1960-1990) v zahodnih državah tradicionalna participacija ustalila, konvencionalna kot njeno dopnilo pa okrepila (Della Porta 2003: 72).

Kakor nadaljuje Della Porta (prav tam), nekonvencionalne oblike participacije ne pomenijo grožnje legitimnosti demokraciji, ampak jih je potrebno gledati kot na rast politične usposobljenosti, zlasti med mladimi. V zagovor neinstitucionalnim oblikam participacije sta podala svoje mnenje tudi Fuchs in Klingemann, »državljeni posegajo po neinstitucionalnih oblikah delovanja, ker jim takšne oblike zagotavljajo možnost, da bodo dosegli svoje politične cilje, ne pa zato, ker bi bili nezadovoljni s konvencionalnimi oblikami delovanja« (Fuchs in Klingemann v Della Porta 2003: 77).

2. 5 Apolitičnost

Je oznaka za osebo, ki ne kaže nobenega posebnega zanimanja za takšno ali drugačno politično angažiranost. Posameznik ali skupina lahko drži apolitičnosti zavzemajo začasno, na kratek rok ali pa dolgoročno. Posamezniku pripišemo držo apolitičnosti kadar:

- ne čuti potrebe, da bi se politično angažiral,
- ne kaže zanimanja za politične informacije,
- mu določeni dejavniki uspešno preprečujejo politično aktivizacijo,
- je zaradi neuspešnosti ali izigranosti v političnem življenju razočaran ali demoraliziran,
- si zaradi različnih groženj ali nevarnosti ne upa vstopiti v politično areno.

Apolitičnost lahko označimo predvsem kot stanje, ko ljudje ne kažejo dejanskega zanimanja in potrebe po politični informiranosti političnem komuniciranju, politični angažiranosti, teoretičnem seznanjanju s politiko itd. (Sruk, 1995:20).

2. 6 Politična socializacija

Koncept politične socializacije, kakršnega poznamo danes, je prvi v svoji študiji z naslovom Political Socialization, razvil politolog Robert Hymann leta 1959. Njegova izhodiščna teza je bila, da je politično vedenje naučeno vedenje (Južnič 1989: 85). Hymann je svojim naslednikom omogočil nadaljevanje preučevanja koncepta. Kolenc (1993: 125) politično

socializacijo definira kot »proces, v katerem agenti politične socializacije posredujejo, posamezniki pa pridobivajo in si ustvarjajo predstave o svetu, mnenja, vrednote in verovanja, stališča in prepričanja, oblike in vsebine dokazovanja, oziroma znanja o politiki, političnem sistemu in političnih odnosih v družbi, v kateri živijo.«

Politična socializacija zajema vse procese, ki delujejo v smeri usklajevanja posameznika s politično vsebino njegove družbe. Južnič (1989) pravi, da je politična socializacija integralni, sestavni in neločljiv del socializacijskega in inkulturacijskega procesa v celoti. Politično socializacijo v širšem pomenu opredeljuje »celotnost procesov, ki vodijo k usklajevanju posameznika s politično vsebino njegove družbe. Rezultat tega je politična kultura, kar dobro opiše Kenneth P. Langton (v Južnič 1989: 80), ki pravi, da je politična socializacija »pot, po kateri družba prenaša svojo politično kulturo iz generacije v generacijo.« Usklajevanje poteka na več načinov, neformalno, implicitno ali eksplicitno, namerno ali pa načrtno s strani političnega sistema. Lahko se vrši tudi z drugim, nepolitičnim usklajevanjem posameznika v družbo. Posameznik se namreč s politično vsebino njegove družbe srečuje na dva načina:

- politično relevantne in pomembne vsebine se uveljavljajo tudi v povsem »nepolitičnih« okoliščinah socializacijskega procesa v vseh njegovih fazah, predvsem pa v primarni socializaciji;
- izkustvo posameznika v političnem procesu, oziroma stik s konkretnim političnim fenomenom v njegovih različnih podobah in manifestacijah, ki predstavlja izvir implicitnega političnega učenja; to obliko učenja politični sistemi posredujejo na različne načine (Južnič, 1989:80).

V procesu politične socializacije potekajo tri faze (Južnič 1989: 81):

- temeljna socializacija ali inkulturacija,
- politična socializacija v neposrednem pomenu,
- politična rekrutacija za eksplicitne politične vloge (lahko je zgolj glasovanje ali afirmacija mnenja in stališ o političnem).

Te tri faze so med seboj prepletene, zato je človek v celoti »politiziran«, če gre skozi vse faze ter se uspešno uskladi z vsebino svoje družbe.

Širši opredelitvi sledi še ožja, ki politično socializacijo označuje kot namerno in zavestno posredovanje političnega v skladu s političnim sistemom. Z drugimi besedami, gre za

eksplicitno politično učenje, ki ga izvajajo pooblašteni družbeni socializatorji. Poznamo dve obliki takšnega učenja, prvo je filtriranje informacij s politično vsebino, drugo pa je ideologizacija, tudi indoktrinacija, kjer gre za načrtno, nasilno vcepljanje političnih usmeritev.

Politična socializacija ne pomeni samo političnega učenja, ampak pojem zajema tudi politično vsebino, ki jo delimo na eksplicitno in implicitno. Način, po katerem socializacija poteka, pa delimo na posredno in neposredno politično socializacijo. Kot posredne oblike politične socializacije razumemo splošne načine usklajevanja posameznika z družbo in kulturo, v kateri živi. Posredna politična socializacija se še nadalje deli na medosebni prenos, vaje in psploševanje. Neposredne oblike politične socializacije povezujemo z eksplicitnim političnim učenjem, ki lahko poteka kot (Južnič 1989: 110):

- imitacija (posnemanje);
- vnaprejšnja politična socializacija (anticipativna socializacija): kadar posameznik pričakuje vlogo, še preden mu je dodeljena in se v skladu z njo obnaša; npr. priprava za bodoči poklic;
- politično izobraževanje;
- politične izkušnje.

2. 7 Politični socializatorji

Politična socializacija posameznika poteka skozi celo življenje. Vsebina politične socializacije se posreduje s pomočjo političnih socializatorjev oziroma agentov politične socializacije, kakor jih imenuje Kolenc. Agenti politične socializacije se delijo glede na čas vstopa v socializacijo. Večina raziskovalcev deli posamezne stopnje socializacije na primarno, sekundarno in terciarno oziroma resocializacijo. Delitev na tri stopnje je izdelana na podlagi kognitivno-razvojnih stopnjevanj posameznikovega osebnostnega razvoja. Starostno stopnjevanje v socializaciji je raziskovalcem omogočilo merjenje vpliva, ki ga imajo posamični politični socializatorji na oblikovanje političnih stališč (Kolenc 1993: 115).

Južnič (1989:113–154) med politične socializatorje uvršča:

a) Družino, ki se ji kot najpomembnejšemu dejavniku primarne socializacije pripisuje velik učinek na strukturo osebnosti posameznika. Naloga družine kot političnega socializatorja je, da otroka sooči s temeljno predstavo, kaj oblast sme, kaj more in na podlagi česa ima sploh

pravico vladati. Družinsko okolje to vlogo odigra tako, da mu daje vedeti, da obstajajo v družini različne družbene vloge, ki se med seboj razlikujejo po stopnji hierarhije. Koncept oblasti, ki ga sprejme posameznik v družinski socializaciji, se kasneje obdrži tudi v stališčih do širše mreže družbenih odnosov in do političnega sistema.

b) Skupine vrstnikov, ki v primerjavi z družino ne temeljijo na hierarhiji, ampak na enakopravnosti. Poleg družine igrajo pomembno vlogo pri posredovanju političnih norm, vedenja, motivacije za politično aktivnost ali neaktivnost ter pri uveljavljanju političnih idej. Kot politični socializator skupine vrstnikov delujejo v treh smereh: so izjemno pomemben vir političnih obvestil, čeprav ne vedno verodostojen, nadalje posamezniku določijo mesto, ki naj bi mu pripadalo v politiki, in nazadnje izvajajo neformalen družbeni nadzor nad posameznikom.

c) Verske organizacije, pod katerimi razumemo poleg organiziranih in institucionaliziranih religij tudi vsa združenja, ki kot verske skupnosti opredeljujejo verske resnice in moralno-etične kodekse. Verske organizacije so v preteklosti vedno težile k monopolu nad moralno vzgojo mladine, vendar se je ta vloga z ločitvijo cerkve od države ta vloga občutno zmanjšala.

d) Šolo, za katero so značilne tri pozicije, ki jih opravlja v socializacijskem procesu. Na prvem mestu deluje z vsebino gradiva, ki je na različne načine podajano, drugič utemeljuje družbene in politične odnose, poleg tega pa uveljavlja poseben način življenja tistih, ki so v šolskem sistemu. Prav tako šola s svojim sistemom opravlja selektivno funkcijo, saj utrjuje socialno poreklo, potrjuje anticipativni značaj socializacije, različne startne razlike med posamezniki in njihovo socialno poreklo. Po drugi strani pa je v šoli vse bolj prisoten tekmovalni sistem, ki najboljšim odpira kanale socialne mobilnosti.

e) Sredstva javnega obveščanja oziroma množični mediji, ki s svojo središčno vlogo v družbi vplivajo na preživljanje prostega časa in na našo percepcijo politične in družbene realnosti. Družba bi morala težiti k medijsko pismenemu državljanu, ki bi med množico informacij bil sposoben izbrati relevantne informacije in izločiti tiste, ki skušajo delovati na osnovi manipuliranja.

f) Delovno okolje, ki zaradi dejstva, da nastopa vedno bolj odmaknjeno od primarne skupine, deluje kot vir »nekakšne resocializacije v smislu ponovne, predrugečene socializacije«

(Južnič, 1989:150). Posameznik se v delovnem okolju velikokrat politično »prebudi« prav zaradi kompleksnosti odnosov, ki so značilni za delovno okolje. Na politična stališča v veliki meri vpliva tudi sama pripadnost določeni profesiji, ki poleg delovnega okolja vpliva na politično kulturo posameznika. Profesionalizacija je prisotna tudi v politiki. Omenila sem že funkcije, ki jih politična stranka opravlja, zato jo lahko opišemo kot dejavnik politične socializacije.

Kolenc (1993: 130) zgoraj omenjene politične socializatorje imenuje subjektivni in socialnim agenti politične socializacije, poleg njih pa našteva še objektivne. Med njih uvršča družbeni status, velike zgodovinske dogodke, družbeno-zgodovinske okoliščine ter gospodarski razvoj.

2. 8 Politična orientacija

Avtor Stane Južnič jo je označil kot politično razgledanost posameznika. Meni, da gre za sposobnost in hkrati način določanja političnega položaja posameznika ali družbenih skupin ali političnih organizacij glede na vse možne vidike politike in političnega. Politična orientacija vsebuje tradicije, motivacije, simbole, čustveni naboj, lojalnost, zavezanost, rutino v smislu ustaljenega reagiranja na politične zadeve (Južnič 1998: 212).

Politično orientacijo delimo na tri usmeritve:

- **kognitivna, spoznavna usmeritev:** pri njej gre za zavestno spoznanje, znanje in obveščenost o političnem sistemu, njegovem delovanju in uveljavljenih postopkih v politiki.
- **afektivna, čustvena usmeritev:** zanjo je značilen čustveni in razpoloženjski odnos do politike. Gre ta ustaljene občutke, kaj je prav in kaj ne, narodno zavest, patriotizem, antipatriotizem, občutke glede državnih dolžnosti, obveznosti, pravic, občutkov o državi sami.
- **evaluativna, vrednostna usmeritev:** kot že ime pove vsebuje sodbe, mnenja, stališča o političnih ciljih.

Politične orientacije so odvisne od motivacije in vrste političnega angažiranja, zato so različno artikulirane. Posledično se lahko med seboj tudi mešajo.

2. 9 *Politično komuniciranje*

Področje političnega komuniciranja zajema celoten proces in splet komunikacijskih dejavnosti, ki nenehno potekajo v družbi, med posamezniki, nosilci politične oblasti in mediji. Politična komunikacija poteka, kadar politiziramo oziroma površno klepetamo o aktualnih temah in prav tako kadar sodelujemo v vsebinski politični diskusiji, ki poteka na demokratično reguliran način v za to določenih forumih. Poleg vsakdanje prisotnosti političnega razpravljanja v medosebni in skupinski komunikaciji, poteka politična komunikacija v svojem pravem bistvu na ravni političnih strank, interesnih združenj, gospodarskih organizacij, vlade, parlamenta.

Ferfila (2002: 114–115) navaja naslednje značilnosti politične komunikacije:

- usmerjenost na takojšnje učinke: politična sporočila so poslana v javnost zato, da bi z njimi dosegli takojšen učinek;
- ciljna usmerjenost: politično komuniciranje je vedno usmerjeno v nek končen in določen cilj. Lahko gre za željo po boljši razpoznavnosti stranke v javnosti ali za izboljšanje imidža političnega kandidata;
- pomen množičnih medijev: politično komuniciranje poteka preko množičnih medijev, ki imajo vlogo nadzora in opazovanja politikov;
- usmerjenost k občinstvu: v interesu politikov je, da si pridobijo čim večjo naklonjenost državljanov, zato morajo skrbno določiti ciljno skupino, na katero bodo usmerili politično komunikacijo;
- razširjanje informacij: informacije o delu politika oziroma stranke so zelo pomembne za javnost, saj si le-ta na podlagi njih ustvari pozitivno ali negativno mnenje;
- postavljanje dnevnega reda s strani politikov usmerja javno pozornost;
- z usmerjanjem javne pozornosti na določene teme se lahko manipulira z razumevanjem teh tem;
- del politične retorike se ukvarja tudi z napovedovanjem prihodnosti in reflektiranjem preteklosti;
- mobilizacija družbe in stimuliranje družbene dejavnosti.

2. 10 Politična stranka

Politične stranke so razmeroma sodoben fenomen. Najprej so se oblikovale v evropskem in severnoameriškem okolju v 19. stoletju (Fink-Hafner 2001: 12). Prva politična stranka pri nas je bila Katoliška narodna stranka, nastala leta 1892, ki se je leta 1905 preimenovala v Slovensko ljudsko stranko. Druga stranka, ustanovljena na naših tleh je bila Narodna napredna stranka slovenskih liberalcev, leta 1894, dve leti kasneje pa ustanovijo še Jugoslovansko socialdemokratsko stranko (Sruk 1995: 322).

Enotne definicije, ki bi opredelila politične stranke ni. Politične stranke so namreč v največji meri odvisne od družbenopolitičnega sistema in drugih okoliščin v državi.

Panbianco (1988: 5, 6) politično stranko opredeli kot:

- organizirano skupino, združenje, ki je usmerjeno k političnim ciljem,
- ki si prizadeva s svojo dejavnostjo ohraniti ali spremeniti veljavne družbene, gospodarske in politične razmere
- s sredstvi vplivanja na izvrševanje oblasti ali s prevzemom oblasti, in
- je edina vrsta organizacije, ki deluje v volilni areni.

Panbiancova opredelitev je veljavna za stabilne liberalne demokracije po zahodnoevropskem in severnoameriškem zgledu, medtem ko Ware (1996) opozarja na posebne okoliščine, ko ta definicija ne zdrži. To se zgodi v primeru, ko politične stranke ne priznavajo obstoječega režima ali pa dvomijo o legitimnosti konkretnih volitev.

V slovenski zakonodaji so politične stranke opredeljene v Zakonu o političnih strankah kot »združenje državljanek in državljanov, ki uresničujejo svoje politične cilje, sprejete v programu stranke, z demokratičnim oblikovanjem politične volje državljanek in državljanov in s predlaganjem kandidatk oziroma kandidatov na volitvah v državni zbor, za predsednico oziroma predsednika republike ter v organe lokalnih skupnosti.« Stranko lahko ustanovi najmanj dvesto polnoletnih državljanek in državljanov RS, ki podpišejo izjavo o ustanovitvi stranke. Pri tem je dodan pogoj, da ustanovitelj stranke ni oseba, ki ji je bila odvzeta poslovna sposobnost (Uradni list RS 62/94).

V sodobnih demokratičnih ureditvah so stranke organizirane skupine ljudi, ki si s politično dejavnostjo, še posebej pa s sodelovanjem na volitvah, prizadevajo za pridobitev neposrednega vpliva na odločanje. Ravno ta temeljna značilnost, sodelovanje na volitvah,

oziroma delovanje v kompetitivnem boju za oblast stranke loči od gibanj, društev in interesnih skupin, ki se ukvarjajo s političnimi zadevami. Stranke predstavljajo na eni strani demokratično vez med državljani in vlado, po drugi strani pa so instrument mobilizacije državljanov tako v demokratičnih kot nedemokratičnih režimih. V slednjih se pojavljajo kot instrument nadzora nad državljani. Kljub temu Blondel (1990) politične stranke označuje kot enega izmed temeljnih institucij sodobne družbe, saj igrajo pomembno vlogo pri obravnavanju in razreševanju konfliktov v družbi.

Politične stranke opravljajo v državi in družbi več funkcij. A. Bibič (1997: 133–135) je izpostavil štiri najpomembnejše:

• **Funkcija v volilnem procesu**

Ta funkcija jim omogoča sodelovanje pri določanju pravnih okvirov za volitve, oziroma pri oblikovanju volilnih sistemov ter poseganje v posamezne faze volilnega procesa. Volilni proces je za stranke zelo pomemben, ker si na podlagi volilnih rezultatov stranke razdelijo sedeže v parlamentu in pridejo na oblast ali sodelujejo pri sestavi vlade. Volilni proces vsebuje še dva pomembna elementa, in sicer proces selekcije kandidatov in financiranje ter izvedba volilne kampanje.

• **Rekrutacija in selekcija političnih ali drugih elit**

Ta funkcija se nanaša na vlogo, ki jo imajo politične stranke pri izboru kandidatov za javne funkcije in druge politično pomembne položaje. Skozi to funkcijo se izvaja selekcija kandidatov za parlament, vlado, ministrstva, vojsko in sodstvo. Stranke prav tako igrajo pomembno vlogo pri izbiri personala v gospodarstvu, kulturi, množičnih medijih, na univerzah in v diplomaciji. Zaradi tega lahko prihaja do nelegitimne penetracije političnih strank v civilno družbo, kar se izkaže v obliki patronaže, partitokracije, sistema plena.

• **Programska in socializacijska funkcija**

Bibič meni, da je oblikovanje programskih političnih ciljev ostala ena izmed bistvenih nalog političnih strank tudi potem, ko so tradicionalne ideološke delitve izgubile svoj pomen. Preizkušnjo časa bodo uspele preživeti le tiste stranke, ki bodo bolj sposobne videti in opredeliti nove cilje, ki ne bodo osredotočeni zgolj na kratkoročni boj za oblast. S programsko funkcijo je povezana socializacijska funkcija strank, ki se nanaša na oblikovanje politične volje ljudstva.

• **Funkcija oblikovanja in izvrševanja vladne oblasti in nadzora nad njo**

Za parlamentarne demokracije je značilno, da stranke na podlagi volilnih glasov sodelujejo pri oblikovanju vlade, ki je lahko vlada ene stranke ali pa koalicija večih strank. Nekateri avtorji menijo, da je ključna naloga stranke, da vlada in prevzame odgovornost za vladanje. Poleg volilnih glasov so pri oblikovanju vlade in vladanju pomembni tudi sposobnost za sklepanje kompromisov oziroma konsenza, še posebej pri oblikovanju koalicije, voditeljskih sposobnosti predsednika vlade, modrosti strankarskih in drugih političnih elit. Naloge političnih strank zajemajo tudi kontrolno funkcijo, ki jo opravlja predvsem opozicija. Ta funkcija, ki predstavlja eno od temeljnih institucij parlamentarne demokracije, se izvaja v obliki kritike, podajanja programskih in personalnih alternativ.

Poleg naštetega, opravljajo politične stranke še funkcijo agregacije interesov civilne družbe in drugih interesov, integracijo in mobilizacijo množice državljanov, oblikovanje in izvajanje kolektivnih ciljev družbe ter povezovanje med vladajočimi in vladanimi (Fink-Hafner 2001: 18).

2. 11 Interesna skupina

Medtem, ko je cilj političnih strank prevzem oblasti v smislu oblikovanja vlade, si interesne skupine prizadevajo vplivati na politične stranke in državne organe. Fink-Hafnerjeva meni »oblast jih zanima kot avtoriteta, na katero naslavlja svoje zahteve, oziroma v katero usmerjajo svoje pritiske, kadar želijo, da se ohranijo ali uveljavijo njihovi posamični ali posebni interesi v javnih politikah.« (Fink-Hafner, 2001:20) Naslednja razlika, ki jih loči od političnih strank je v razponu zastopanja interesov v družbi. Ponavadi zastopajo točno določen cilj v družbi, zato se na politične avtoritete obračajo takrat, ko želijo, da odločevalci delujejo v prid neki konkretni odločitvi. Torej v primerjavi s političnimi strankami interesne skupine delujejo bolj diskontinuirano, saj je njihova pozornost največja v času, ko se sprejema točno določena odločitev v družbi.

Glede na cilje se interesne skupine delijo na:

- zaščitne skupine: značilno za njih je, da varujejo interese posameznega dela družbe,
- podporne skupine: značilnost teh je, da se zavzemajo za posamezno zadevo.

Število članov v podpornih skupinah je v primerjavi z zaščitnimi skupinami večje, saj je članstvo v slednjih skupinah omejeno na posameznike s posebnim statusom. Nasprotno pa se kot pogoj včlanitve v podporno skupino zahteva le pripadnost njihovi stvari (Haralambos 1999: 516,517).

Kakor sem že omenila, interesne skupine vršijo pritisk na politične stranke in različne državne organe. To počnejo na več načinov: z denarnimi prispevki političnim strankam, z nezakonitimi plačili izvoljenim predstavnikom in državnim funkcionarjem – podkupovanjem, z vplivanjem na javno mnenje, z različnimi oblikami državljske neposlušnosti ter z zagotavljanjem strokovnega znanja.

Zagovorniki pluralizma menijo, da so interesne skupine nujne sestavine demokratičnega sistema zaradi številnih razlogov. Ker pluralisti zagovarjajo čim večjo politično participacijo državljanov, trdijo, da so ravno interesne skupine pravi naslov za vse tiste, ki bi radi sodelovali v politiki, nočejo pa biti člani političnih strank. Nadalje interesne skupine omogočajo spreminjanje določenih ukrepov vlade ob ohranjanju tistih, s katerimi se večina prebivalstva strinja. S pomočjo interesnih skupin lahko tisti, ki so glasovali na volitvah za poraženo stranko izrazijo svoje mnenje in vplivajo na delovanje vladnih organov. Programi političnih strank v predvolilnih kampanjah sicer obljublajo vsestransko delovanje v dobrobit vseh državljanov, kljub temu pa se najdejo področja, predvsem kontroverzna, ki jih ne želijo pokrivati zaradi možnosti izgube volilnih glasov. Na tej točki so zopet interesne skupine tiste, ki posežejo vmes tako, da mobilizirajo skrb za vprašanja, ki jih je vlada zanemarila ali spregledala (Haralambos 1999: 517).

Meja med političnimi strankami in interesnimi skupinami je na idealno tipski ravni sicer dobro začrtana, vendarle pa se lahko zgodi tudi to, da so interesne skupine tako nezadovoljne s posredovalno vlogo političnih strank, da se odločijo same zastopati svoje interese in samostojno stopijo v volilno areno (Fink-Hafner 2001: 21).

2. 12 Podmladek politične stranke

Ko definiramo pojem podmladek politične stranke, moramo izhajati iz nalog in funkcij, ki jih podmladek opravlja v družbi. Značilnost političnih podmladkov je namreč, da se v njihovi vsebini prepletajo značilnosti političnih strank, prav tako pa tudi interesnih skupin. Toda ne moremo jih popolnoma enačiti niti s politično stranko niti z interesnimi skupinami. Osnovni

cilj političnih strank je namreč boj za oblast, oziroma zmaga v volilni areni, podmladki pa ne sledijo temu cilju, saj ne nastopajo samostojno v strankarski in parlamentarni areni. So neke vrste interesna organizacija znotraj matične stranke, ki združuje mlade ponavadi stare od 15. do 32. leta.

V primerjavi z interesnimi skupinami, katerih delovanje je prisotno na vseh področjih javne uprave, oziroma vlade ter pri vseh fazah oblikovanja in uresničevanja politik, zopet pridemo do ugotovitve, da podmladki te značilnosti nimajo. Toda, ker se interesne skupine med seboj razlikujejo po organizaciji, načinu delovanja, organizaciji in podporni bazi, zopet pridemo do podobnih lastnosti med političnim podmladkom in interesno skupino. Matična stranka namreč podmladku predstavlja glavno podporno bazo, saj podmladek lahko svoje interese na najbolj učinkovit način izraža preko matične politične stranke in s tem vpliva na politične odločevalce.

Pri definiciji podmladka politične stranke se opiram na Novakovo (2005: 36) opredelitev: »Pri podmladku politične stranke gre za prostovoljno interesno organizacijo znotraj matične politične stranke. Podmladek samostojno določa svojo politiko – pri tem se opira na politiko, ki jo izvaja matična stranka – in enakopravno sodeluje pri oblikovanju politike matične stranke. Podmladek ima tudi pravico do ločenega mnenja.«

3. PREGLED POLITIČNE PARTICIPACIJE SLOVENSKE MLADINE SKOZI DESETLETJA

3.1 Politična participacija slovenske mladine v obdobju od konca 2. svetovne vojne do 80. let

Slovenecem konec druge svetovne vojne ni prinesel le poraza sil osi in zmago antifašizma, ampak tudi zmago Komunistične partije. Novembra 1945 so namreč v Jugoslaviji potekale volitve, na katerih je zmagala Ljudska fronta Jugoslavije, oziroma Osvobodilne fronte (OF) na slovenskih tleh. Zmaga Ljudske fronte in OF je Komunistični partiji omogočila prevzem oblasti. Kmalu zatem, 29. novembra je novoizvoljena skupščina razglasila republiko, ki se je imenovala Federativna ljudska republika Jugoslavija (FLRJ). Vodstvo si je za zgled, v skladu s katerim naj bi deloval politični sistem FLRJ vzelo boljševiški sovjetski sistem z eno samo stranko, Komunistično partijo, ki je vršila popoln nadzor nad javnim življenjem ljudi. Komunistična partija je svojo oblast utrjevala s kadrovskimi zamenjavami, policijskim pritiskom, sodnimi ukrepi za obračun s političnimi nasprotniki, sodelavci okupatorja in nasprotniki režima. Namesto pluralistične strankarske ureditve je Komunistična partija uvedla množične organizacije. V njih naj bi državljani predstavljali svoje interese in mnenja, toda ne na politični osnovi. Te organizacije so najprej delovale v okviru Ljudske fronte, ki je bila največja množična organizacija, od leta 1953 naprej pa pod okriljem Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Osvoboditev je tudi mladinskemu organiziranju prinesla spremembe v njegovem delovanju. Že v času druge svetovne vojne je bila mladina na naših tleh organizirana v Združeni zvezi antifašistične mladine Jugoslavije (USAOJ) in v Zvezi komunistične mladine Slovenije (ZKM), ki je bila mladinska organizacija Komunistične partije Slovenije (KPJ). Začetki organizacije segajo v leto 1919, ko so v Zagrebu po zgledu sovjetske boljševiške mladinske organizacije Komsomol ustanovili Zvezo komunistične mladine Jugoslavije (SKOJ). Z ustanovitvijo Komunistične partije Slovenije leta 1939 so znotraj SKOJ-a ustanovili tudi Zvezo komunistične mladine Slovenije (ZKMS). Tisti, ki so želeli postati člani KPS so se morali do leta 1945 včlaniti v ZKMS ali SKOJ, v primeru, da so se izkazali kot aktivisti, pa so lahko postali člani KPS ali KPJ. Po letu 1945 in prevzemu oblasti je KPJ sprejela zakon po katerem so morali biti vsi, ki so dopolnili 16 let, avtomatično vpisani v slovensko zvezo

komunistične mladine. Ob vpisu so se morali zavzemati k širjenju in ohranjanju idej marksizma, komunizma, idej revolucije in narodnoosvobodilnega boja.

Mladi so po drugi svetovni vojni predstavljali precejšen delež aktivnega prebivalstva. V Ljudski fronti je bilo leta 1945 kar 65 odstotkov mladine. Podoben delež (63 odstotkov) mladih od 17. do 26. leta je bilo zastopanih v KP. Poleg tega je konec leta 1944 bilo zabeleženih 14000 slovenskih mladincev, ki so sodelovali v NOB v okviru SKOJ-a in 60000 tistih, ki so delovali v okviru USAOJ (Bonča, 1985). Toda kljub množični zastopanosti mladih, ne moremo govoriti o takratni mladini kot o suvereni, saj so bile organizacije, v katere so se združevali pod okriljem KP.

Mladi so se v povojnih letih organizirano združevali v Zvezi komunistične mladine in Združene zveze antifašistične mladine, ki sta si prizadevali za razvoj socialističnega sistema. Obe organizaciji sta predstavljali podporo Komunistični partiji, njun program in akcije so bili v skladu s programi te stranke. Cilj mladinskih organizacij je bila mobilizacija in organiziranje mladih. Vendar so med njima pričele nastajati razlike, saj je Združena zveza antifašistične mladine postajala vse bolj množična organizacija mladih, do maja 1946 je prerasla v največjo organizacijo, katero sta odlikovali enotna ideološka in politična orientiranost. Istega leta se je preimenovala v Ljudsko mladino Jugoslavije, ki si je še naprej prizadevala biti v oporo socialni revoluciji. Dve leti zatem se je Ljudski mladini pridružila še Zveza komunistične mladine in od takrat sta se skupaj predstavljali po imenom Ljudska mladina Jugoslavije. Leta 1948 je mladinsko organiziranje doživljalo blokado v delovanju zaradi informbirojevskega pritiska, ki je jugoslovanskemu narodu skušal vsiliti koncept stalinskega etatizma. Toda mladina se ni vdala, nasprotno, odločno se je borila za neodvisnost, nadaljnji razvoj države ter krepila bratstvo in enotnost med narodi Jugoslavije. Kakor je zapisal Bonča (1985:26) je »mlada generacija tako še enkrat pokazala visoko stopnjo socialističnega patriotizma, politične zrelosti in privrženosti misli in delu tovariša Tita.«

Predstave in pojmovanja o mladini in mladosti v jugoslovanski družbi po drugi svetovni vojni so bila od vsega začetka podrejene ideološkim zastavitvam, ki jih je prinesla s seboj graditev socializma.

Sruk v Leksikonu politike (1995, 302–303) socializem opredeljuje kot izraz za zelo različne družbeno politične ureditve, za raznovrstna pojmovanja in nazore o družbi, za vrsto političnih gibanj in strank.

Izraz naj bi prvi uporabil filozof in časnikar Pierre Leroux leta 1831. Prvotno je beseda pomenila predvsem skupnost oziroma kolektivnost, naj bi bila nasprotje individualizmu. Skupnost naj bi nudila oporo in moč revnim, prikrajšanim, ki jih izkoriščajo bogati sebični buržujji brez razvite empatije do sočloveka. Karl Marx in Friedrich Engels sta leta 1848 s Komunističnim manifestom razglasila in pojasnila poslanstvo tako imenovanega znanstvenega socializma: najbolj odtujeni in izkoriščani razred buržoazne družbe, proletariat, naj bi pod vodstvom revolucionarne avantgarde, komunistov, z revolucijo odpravil izkoriščevalsko kapitalsko družbo - asociacijo osvobojenih, odtujenih proizvajalcev. Socializem poudarja enakost, iz nje pa izhajata stališči, zapisani v mnogih programih socialistično tako ali drugače usmerjenih gibanj in strank:

1. da je potrebno zasebno lastnino vsaj budno nadzirati, če ne celo odpraviti, poddržaviti ali podružbiti
2. da je delo temelj človekovega obstoja in najvišja družbena vrednota

Skladno s temi načeli je delovala tudi mlada generacija, ki je pomenila v povojnih letih najmočnejšo silo napredka, ki je najbolj zainteresirana za socialistično revolucijo. Kot pravi Bonča »slava mladinskih delovnih brigad iz tega obdobja ostaja trajna legenda in izziv vsem kasnejšim generacijam, ki niso na svoji koži občutile grozot druge. svetovne vojne.« Mladinske delovne akcije je Josip Broz Tito (v Bonča 1985) ocenil kot ogromen prispevek mladine k gospodarskemu razvoju. Mladi so pokazali izjemno učinkovitost pri gradnji različnih objektov kot je na primer avtocesta »bratstva in enotnosti« od Zagreba do Beograda. Slovenski mladinci so prav tako sodelovali na vseh večjih delovnih akcijah. Leta 1946 se je gradnje proge Brčko-Banovići udeležilo okrog 46 tisoč mladih, leto kasneje pa pri gradnji ceste Šamac-Sarajevo 14 tisoč mladink in mladincev.

Naloge mladine so bile učenje, pripravljenost na prostovoljno mladinsko delo v brigadah in preostalih oblikah povojne graditve dežele. Pogosto je prihajalo do zanemarjanja učenja na račun fizičnega dela, ki so ga mladinci vlagali pri obnovi. Tito je nasprotoval temu, da bi se mladina samo fizično udejstvovala, velik poudarek je dajal tudi izobraževanju. Skupek aktivnosti na obeh področjih bi šele izoblikoval pravega mladince. Menil je »velika stvar in velika naloga je dobiti tisoče ljudi, iz katerih je potrebno narediti nove ljudi, pri katerih je treba zgraditi lik komunista« (Tito v Ule, 1988:52). Visoko cenjeno je bilo ukvarjanje s športom, predvojaška vzgoja, poudarjal se je boj proti meščanskemu vplivu, ki naj bi negativno vplival na mlade rodove, kajti propagiral naj bi brezidejnost in politično pasivnost.

Uletova (1988) opominja, kako je Komunistična partija motivirala mlade za sledenje njeni ideologiji. Kanal komuniciranja, ki so ga vladajoči uporabljali za motiviranje mladincev za socializem so bili predvsem ideološko obarvani govori, ki so mladim dajali vedeti, kako pomemben člen družbe so. »Ideal mladincev je bila oseba, povsem predana interesom ljudstva in partije, socialističnemu patriotizmu, ljubezni do resnice, doslednemu internacionalizmu, disciplini in kolektivnemu duhu, oseba, ki ima nov odnos do dela in ljudske imovine in je pripravljena na premostitev vseh ovir. Mladinec(ka) je postal idealni lik z vsemi pozitivnimi lastnostmi, ki naj bi označevale novega človeka socialistične družbe« (Ule 1988: 51). Starejši rodovi so bili do mladine pokroviteljski, kar se je kazalo v govorih o mladini kot še nedorasli, neizgrajeni množici, ki ko je potrebno homogenizirati. V nagovorih mladini je bilo veliko emotivnega pridiha, »vladajoča ideologija se naslavlja na mladino v vpljudnostnem očetovskem žargonu. Mladini se ves čas »zahvaljuje«, ji je »hvaležna«, »ponosna« je na dosežke, ki jih mladina »podarja«. Kot dobra vzgojiteljica jo seveda tudi pokara« (Salecl v Ule 1988: 52) »Mladino je treba osvojiti, očarati, kajti sicer jo lahko osvoji nasprotnik ali pa si sama izbere pot, ki je nevarna vladajoči ideologiji. Zato je nagovor mladini podoben ljubezenskemu nagovarjanju. Pokazal se ti bom lepši kot sem, zato me boš ljubil in nasledil« (prav tam).

Letnica 1950 je pomenila pričetek novega obdobja v Jugoslaviji, delavskega samoupravljanja. Značilnosti tega obdobja so pospešena decentralizacija, zmanjševanje državnega aparata ter postopno prenašanje državnih funkcij na neposredne izvajalce in samoupravne organe. Uresničevati se je pričelo načelo »tovarne delavcem«.

V takšnih razmerah si je Ljudska mladina Jugoslavije za glavno nalogo postavila pomoč mladim pri uresničevanju pravice do upravljanja v tovarnah. Veliko pozornosti so začeli namenjati tudi izobraževanju mladih, saj je bil to eden izmed dejavnikov, ki je prispeval k dvigu produktivnosti in izboljšanju življenjskega standarda mladih. S poudarjanjem izobraževanja se je povečalo število študentov, ki so želeli biti združeni v svoji lastni organizaciji, zato so leta 1951 v Beogradu ustanovili Zvezo študentov Jugoslavije. Zveza se je razvijala kot vzgojno-politična organizacija študentske mladine na univerzah po Jugoslaviji.

Vzporedno z razvojem Zveze študentov se je razvijala tudi Ljudska mladina Jugoslavije, ki je oblikovala specializirane organizacije kot so športna društva, organizacije Ljudske tehnike, počitniške zveze idr., ki so uresničevale razvoj mladine na različnih področjih.

Najprej je bil koncept mladine oblikovan v skladu z graditvijo državnega socializma Sovjetske zveze, kasneje, v petdesetih letih, v skladu s samoupravnim socializmom. Družba je mlade skušala motivirati za družbeno koristno delo in za identifikacijo s sistemom z argumentom, da mladi s svojim sodelovanjem pri povojni obnovi neposredno nadaljujejo revolucijo, gradijo na napredku dežele in si s tem hkrati omogočajo možnosti za boljše življenje. Mladi niso imeli problemov z identifikacijo z družbenim sistemom, njegovimi vrednotami in cilji, saj jim je družba sama tudi veliko nudila. Njihov materialen standard se je hitro izboljševal, ponujene so jim bile dobre možnosti za izobraževanje, prav tako ni bilo negotovosti glede vprašanja zaposlitve kot ugotavlja Uletova (1988: 50).

Optimistično razpoloženje zaradi dobro se obetajoče prihodnosti, ki sta jo napovedovala rast in razcvet družbe, je s seboj potegnilo tudi »socialni konformizem« mladih, ki so bili pripravljeni zamižati na eno oko ali celo spregledati kakšno krivico v zameno za dobro zagotovljen položaj v družbi. S takšnim obnašanjem so mladi delali v svojo lastno škodo, saj so zaradi svojega nekritičnega optimizma, verjetno izhajajočega iz pomanjkanja življenjskih izkušenj, zapadli pod pokroviteljstvo odraslih.

Socialistične družbe so s svojim ideološko političnim pritiskom, ki ga je vršila na vseh ravneh vzgojno - izobraževalnega dela in vedenja mladih dosegle, da se je njihova mladina zelo hitro poenotila v družbeno skupino, medtem ko so se kapitalistične države že srečevale z mladinsko odklonskostjo. Socialistične države mladim niso dopuščale svobode pri izbiri mladinskih zabav, preživljanja prostega časa. Zaradi tega povojna mladina ostaja v spominu kot zelo homogena, produktivna družbena sila..

Kljub konformistični drži mladine se je njena homogenost pričela krhati že v petdesetih letih, ko so začeli poročati predvsem o študentski mladini, ki preveč svobodomiselno razmišlja, se pušča speljati na kriva pota in ni tako zavezana družbi kakor delavska mladina. Mladinske organizacije niso bile zasnovane z namenom, da bi zastopale interese mladih v družbi, ampak so služile zgolj kot politična šola za mlade, kot politično organizacijska institucija. Konec informbirojevske blokade in porast standarda sta povzročila večjo individualizacijo mladih in različne interese znotraj prej enotne mladine. Skrb je še posebej vzbujal vpliv Zahoda z novimi oblikami zabave, jazzom, kritično umetniško ustvarjalnostjo mladih, alkoholizmom in upadanjem moralnih vrednot.

Kakor navaja Bonča (1985) se je leta 1963 Ljudska mladina Jugoslavije na sedmem kongresu preimenovala v Zvezo mladine Jugoslavije, ki se je opredelila kot samostojna politična in vzgojna organizacija mlade generacije v starostni skupini od 14. do 25. leta, ki mora biti odprta do vseh novosti in tokov, ki jih mlada generacija prinaša v družbeno življenje. Resolucija sedmega kongresa Ljudske mladine je poudarila potrebo po tesnejšem sodelovanju Zveze mladine z drugimi družbenimi organizacijami, ki združujejo mlade. Na tem kongresu so med drugim sprejeli statut, s katerim je Zveza študentov mladine postala sestavni del Zveze mladine Jugoslavije.

Že v času pred letom 1968 so nastajale prve raziskave mladine. Raziskave iz leta 1966 so kazale, da imajo vsi študentje po Jugoslaviji pozitiven odnos do družbe in samoupravljanja. Povečanja kritičnosti takrat še niso zasledili, srečevali pa so se že z veliko formalno politično neaktivnostjo študentov, kar so sklepali po tem, da se niso včlanjevali v družbenopolitične organizacije in z neudeležbo v samoupravnih organih. Raziskovalci so beležili povečanje depolitizacije študentov in socialni ter politični konformizem. Vzroke za takšno stanje je Stanko Milošević videl v Zvezi komunistov, ki ni vložila dovolj truda v razumevanje potreb mladih, prav tako pa je menil, da je šolski sistem bil napačno zastavljen, ki poskuša ustvariti lojalnega, vendar pasivnega državljana (Milošević v Ule, 1988:54).

Na nezaželenost, odrinjenost mladine v družbenem življenju nam nazorno kaže drastični upad mladih v predstavniskem telesu. Če primerjamo udeležbo mladih v predstavniskih organih takoj po vojni in konec šestdesetih let, lahko ugotovimo, da se je krepko znižala. Takoj po vojni je bilo v začasni skupščini 42% mladih, leta 1963 je bilo v skupščini Jugoslavije 5 poslancev v starostni skupini do 25 let, leta 1968 pa je bil le še eden (Bonča1985).

Leto 1968 je na presenečenje vseh postreglo s študentskimi protesti. Razlogov za proteste si niso enoznačno razlagali. Marcuse je menil, da je študentska populacija imela privilegirani položaj v družbi, ki ji je omogočil spoznavanje novih oblik zavesti, rojevanje novih potreb, ki so bile prej zatirane in zanemarjene. Študentje so bili hkrati marginalni in privilegirani, kar je spodbudilo razvoj revolucionarne zavesti. Delavski razred je namesto revolucionarne zavesti dobil »pomeščanjenje« (Ule 1988: 56).

Spet drugi teoretiki so kot vzroke za študentske proteste naštevili porast tehnologicizma, ekonomizma, potrošništva, ki je mlade potisnilo na rob družbenega vpliva. Zopet drugi so mnenja, da je do protestov prišlo zaradi že dolgo obstoječega generacijskega konflikta med

mladimi in starši. Konflikt se je torej iz zasebne sfere preselil in manifestiral v obliki upora drugim avtoritetam, politikom in učiteljem.

Rosenmayr (v Ule, 1988:57) je kot značilnosti mladinskih protestov šestdesetih let navedel:

- Mladina ne poskuša doseči boljšega življenja zase v družbi, temveč kritizira celotno družbo, njene institucije, ki se morajo spremeniti na odločilnih točkah, posebno na univerzah in šolah. Ne mladina, družba naj se spremeni.
- Mladina ne išče tega, kar bi ustrezalo predvsem mladinskemu načinu življenja, npr. tako kot so zahtevala »mladinska gibanja« pred in po prvi svetovni vojni. Mladi hočejo doseči maksimalno razširitev dostopa mladih do soodločanja in sodoločanja družbe.
- Namesto kulturnovzgojnih ciljev nekdanjega mladinskega gibanja so zdaj v ospredju politični cilji, ki se le sekundarno nanašajo na vprašanja izobraževanja. Ne prizadevajo si za včlenitev družbo, temveč za uresničevanje konceptov, ki jih zastopajo.

Nezadovoljstvo mladine z drugorazredno vlogo v družbi se je izkazalo v revolucionarnem letu tudi pri jugoslovanski mladini. Zveza študentov in Zveza mladine sta razočarali. Na sedmem kongresu Zveze mladine Jugoslavije leta 1968 v Beogradu je bila osrednja tema obravnave neučinkovito reševanja problemov mlade generacije. Zveza mladine in Zveza študentov sta v obdobju petih let od prejšnjega kongresa 1963. premalo pozornosti namenili zaposlovanju mladih in socialnemu razslojevanju mladih. Kritika je letela med drugim prav tako na dostopnost vlog mladih v družbi, ki so jim sicer pripadale v teoriji, v praksi pa so jim bile popolnoma nedosegljive.

Prav tako so poudarili pomen samoupravljanja učencev in študentov za učinkovitejše in intenzivnejše izobraževanje mlade generacije. Šola naj bi postala mesto, kjer se spoznavajo in sprejemajo idejne vrednote samoupravne družbe.

V Sloveniji se je študentsko gibanje pričelo sredi šestdesetih let z glavno težnjo po demokratizaciji družbe. Konec šestdesetih so se protestniki omejili na vprašanja stanja in reforme Univerze ter na posodobitev izobraževalnega procesa. Klinar (1971: 382–383) meni, da je mladinsko gibanje sprožilo stanje na Univerzi, ki ga opisuje z naslednjimi karakteristikami:

- marginalen status študenta;
- neustrezno vrednotena prizadevanja, ki izhajajo iz študija;
- premajhno sodelovanje študentov v procesih odločanja;
- konservativnost univerz in njihova premajhna vplivnost;

- preveč hierarhični in avtoritarni odnosi med profesorji in študenti;
- zanemarjanje kulturno – humanistične vloge univerze kot institucije, ki vzgaja kritično razmišljujočo inteligenco.

Študentska gibanja so razblinila podobo mladine kot lojalne, zveste ZK. Mlada generacija je izrazila zahteve po političnem pluralizmu, proti monopolnemu prevzemu oblasti ter se zavzela za pravno državo, usmerjeno v evropski socio-politični prostor (Ule 1989). Prav tako so si želeli večjo svobodo v umetniškem in znanstvenem ustvarjanju. Poleg tega so politično socializacijo, kakršno je oblast izvajala doslej, odločno zavrnili in označili za neprimerno.

Na nezaželenost, odrinjenost mladine v družbenem življenju nam nazorno kaže drastični upad mladih v predstavniskem telesu. Če primerjamo udeležbo mladih v javno oblastnih organih takoj po vojni in konec šestdesetih let, lahko ugotovimo, da se je krepko znižala. Takoj po vojni je bilo v začasni skupščini 42% mladih, leta 1963 je bilo v skupščini Jugoslavije 5 poslancev v starostni skupini do 25 let, leta 1968 pa je bil le še eden (Bonča1985).

Mlada generacija je postajala vse bolj kritična do formalnih družbenih institucij, ki so neučinkovito reševale družbene probleme in se zatekale h birokratizaciji. Študentske demonstracije so pomenile predvsem kritiko družbe (moteče je bilo nespoštovanje delovnih ljudi, neupravičeno bogatenje) in poziv k bolj konstruktivnemu reševanju tako mladinskih problemov kot tistih, ki pestijo celotno družbo.

Val protestov iz šestdesetih let je Ronald Inglehart povezal s pojavljanjem postmaterialističnih vrednot, kar je razložil s pomočjo hierarhije potreb. Glede na to, da se potrebe delijo na tiste nižje stopnje kot so telesno preživetje in tiste višje stopnje kot so intelektualna, umetniška rast posameznika, je menil, da lahko posameznik zadovolji potrebe višje stopnje šele ob predpostavki, da so zadovoljene nižje. Prepričan je bil, da je k protestom pripomogla oslabitev vrednot materialistične narave, ki so odsevale zaskrbljenost, povezano z gmotno blaginjo, osebno in kolektivno varnostjo. Ker so bile te vrednote bolj ali manj izpolnjene, so v ospredje začele prihajati postmaterialistične vrednote, usmerjene k osebemu samouresničevanju, razširitvi svobode mnenja in participativni demokraciji (Inglehart v Della Porta 2003: 75).

Na Visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo, na Centru za raziskovanje javnega mnenja so v raziskavi »Slovensko javno mnenje 1969« izvedli raziskavo, v kateri so preverjali odziv anketirancev na študentske nemire iz leta 1968. Večina (37,1%) anketirancev je menila, da so bili protesti posledica majhne možnosti zaposlovanja, nezadostnega

vrednotenja in izvoza strokovnjakov. Takoj za tem so navajali slab materialni položaj in omejene možnosti za študij mladih. Takšnih, ki so zastopali to mnenje, je bilo 26, 9%. V najmanjši meri (4, 0%) so se vprašane osebe sklicevale na trditev, da naj bi študentski protesti bili odraz nasprotja med generacijami (SJM 1969).

Po burnih šestdesetih letih so se mladi po porazu umaknili s prizorišča javnega dogajanja. Najbolj zagreti aktivisti so se podali v teroristični ekstremizem, večina pa se jih je priključila raznim subkulturam. V Sloveniji in Jugoslaviji se je mladina zopet soočala z ideološkim pritiskom in še bolj poostrenim nadzorom. Represivno ozračje je pomenilo propad študentskih gibanj. Kot posledico študentskih uporov je bila ukinjena Zveza študentov Jugoslavije, povečan nadzor so vršili nad mladinskim tiskom in mediji (Radio Študent, Tribuna, Mladina), proti študentskim aktivistom pa so izvedli politične procese.

Uletova (1989) dodaja, da mladi niso bili več tako glasni v izražanju kritik do družbe, niso se zbirali na protestnih shodih, ampak so energijo usmerili v študij in iskanje zaposlitve. Ker se je življenjski standard študentov začasno izboljšal, je s tem tudi izginil en razlog za protest.

Zveza mladine Jugoslavije se je v sedemdesetih letih pričela soočati s krizo znotraj organizacije. Izgubljeni je pričela osnovne značilnosti mladinske organizacije, članstva, delovala je preveč forumsko, pojavljali se je verbalizem, slabila se je njena akcijska in idejna enotnost, prav tako se je trgala vez z drugimi socialističnimi silami.

Leta 1972 so kot odgovor na krizo na konferenci Zveze komunistov Jugoslavije sprejeli resolucijo z naslovom »Borba Zveze komunistov za socialistično usmerjenost in aktivno udeležbo mlade generacije v razvoju socialistične samoupravne družbe.« Načela resolucije so pozivala h krepitvi vpliva ideologije in politike Zveze komunistov na mladi rod. Menili so, da bodo tako presegli nesoglasja, ki so se pojavljala med Zvezo komunistov, mladino in njeno organizacijo.

Bonča (1985) navaja, da je mladinska organizacija leta 1974 dobila novo ime, preimenovala se je v Zvezo socialistične mladine Jugoslavije (ZSMJ), v Sloveniji v Zvezo socialistične mladine Slovenije. Zgornja meja starosti članov se je podaljšala za dve leti, članstvo je torej bilo mogoče pridobiti z izpolnjenim 14. letom, trajalo pa je do 27. leta. ZSMJ je kot enotna fronta mlade generacije s svojo dejavnostjo prispevala k razvoju Jugoslavije, obrambi države ter neodvisnosti in neuvrščenosti mednarodne politike naše države. Pri tem Laknerjeva (2004) dodaja, da je mladinska organizacija postala bolj učinkovita, ker je družbi postalo jasno, da morajo računati na mladino in njeno dejavnost.

Generacija mladine sedemdesetih let se je soočala s posledicami neuspeha šestdesetih let, ko jim ni uspelo vplivati na družbene spremembe. Uletova (1989) to pojasnjuje z zamenjavo gesla »Dolg marš skozi institucije« z geslom »Izstop iz institucij«, oziroma »Marš v institucije, ki si jih ustvarjamo mladi sami.« Mladi je uspelo najti nove možnosti, ki so ponujale različne oblike dejavnosti. Kljub temu, da mladini v revolucionarnim šestdesetih ni uspelo prepričati vodilnih k uvedbi sprememb, imajo mladinska in študentska gibanja velik pomen za nadaljnji razvoj mladine. Protesti so spremenili vrednotne okvirje mladih in tako postali podlaga za kasnejša alternativna gibanja.

3.2 Politična participacija slovenske mladine v 80. letih

Mladina osemdesetih let je predstavljala drugo povojno generacijo. V primerjavi z generacijo iz poznih šestdesetih let in zgodnjih sedemdesetih se je znašla v nič kaj zavidljivem položaju. Medtem ko je prva povojna generacija doživljala ekonomsko in družbeno rast in uveljavljanje Jugoslavije v svetu, se je generacija osemdesetih soočala z družbeno in ekonomsko krizo, padcem standarda, negotovosti glede zaposlitve in s tem negotove prihodnosti in s padcem ugleda države, v kateri prebivajo. Kot pravi Uletova je bila to »generacija tendenčnega obrata, ki se je naenkrat zbudila iz optimističnih sanj, v katere je bila še zazibana v svojem otroštvu. Njeno otroštvo je potekalo v sedemdesetih letih, ko smo si z masovno podporo tujih posojil ohranjali videz rasti in visokega standarda.« Mladina osemdesetih let je padla na realna tla, »ni več generacija brezskrbnih, kot je bila generacija mladih v šestdesetih letih, in tudi ni več generacija družbene kritike in optimističnega protesta, vere v novo revolucijo družbe in kulture, značilno za obdobje študentskih gibanj. Je prej »generacija šokiranih«, ki je iz obdobja rasti potisnjena v negotovost« (Ule, 1988:64). Če je mladina v šestdesetih politične zahteve, je v osemdesetih zastavljala probleme. Politične in pedagoške institucije so nezadovoljstvo mladih skušali preusmeriti, vendar jim ni uspevalo. Poskusi politično – policijskega nadzora nad avtonomnimi mladinskimi centri, zbirališči mladih, mladinskimi mediji, ukinitvev študentske organizacije niso obrodili pozitivnih sadov. Tudi v krovni organizaciji mladih Zvezi socialistične mladine Slovenije so potekala notranja nasprotja. Kot takšna ni mogla biti nosilka družbenih sprememb, zato so se pojavile težnje po preoblikovanju organizacije v gibanje. Pozitiven prispevek k nastajanju in delovanju različnih mladinskih gibanj je pomenil dvanajsti kongres ZSMS v Krškem leta 1986. Po kongresu je ZSMS pričela nastopati kot opozicija znotraj enostrankarskega političnega sistema.

Na prvi pogled je mlada generacija delovala kot pasivna, ker ni več prirejala množičnih protestov in pohod po ulicah. Toda, mladi se niso nehali ukvarjati s politiko, le drugače so pričeli komunicirati. Odločili so se, da bodo svoja prepričanja odslej zastopali na legitimen način. Družbena kriza in konflikti so se še dodatno krepili, vzporedno s tem pa se je mladim krepila njihova zavest o generacijski posebnosti. Ta ni bila več tako strogo stlačena pod okrilje socialističnega ideološkega konstrukta o tem, kakšen naj bi bil idealen mladinec. Mladi so pričeli svojim nekdanjim »učiteljem« postavljati vprašanja glede družbenega razvoja, niso se bili več pripravljene podrežati avtoritarnim in nedemokratičnim posegom oblasti, odločno so se uprli konceptu dotedanje oblike legitimiranja družbe, zahtevajo spremembe ustavnih in drugih pravnih določb, zavzemajo se za pravno urejeno družbo, odstirajo nedotakljive tabu teme kot so nedotakljive strani iz zgodovine. Prav tako niso več pripravljene sodelovati v infantiliziranih oblikah mladinskega potrjevanja družbe in mesta, ki ga mladi zasedajo v njej, na primer štafeta, praznovanje dneva mladosti.

Šole in fakultete so izgubljale prejšnjo avtoriteto, učna snov, ki jo je mladim ponujala formalno izobraževanje, ni vzbudila interesa, več pozornosti so namenjali obšolskim dejavnostim. Kot pravi Uletova imajo mladinska gibanja povsem drugačen cilj kot v prejšnjih dveh desetletjih. Nič več ne želijo vstopati v institucije, ki jih vodi odrasli svet, ampak poleg institucij, ki že obstajajo paralelno ustanavljajo še svoje, katere tudi sami vodijo. Nova družbene gibanja oziroma alternativna gibanja imajo drugačen način komuniciranja, gre za »transmladinske oblike odpora proti deformacijam življenja in obstoječih družb« (Ule 1988: 66).

Kot posledica vsesplošnega razočaranja nad družbeno ureditvijo in blokiranjem razvoja, se je v osemdesetih pričela krepiti zavest o alternativnih družbenih vrednotah. Mladina je skupaj z nadpovprečno izobraženimi in tistimi, ki so bili zaposleni na področju humanih uslug postala nosilka novih družbenih gibanj, ki so predstavljala alternativo vladajoči politiki. Pridevnik »nova« označuje družbena gibanja, ki so nastala iz novih ali relativiziranih, postmoderno razumljenih tematik, kot so mir, pravice manjšin, pravice istospolnih usmerjenih ljudi, ekologija, itd. Ustvarjali so se novi vzorci kulture in vsakdanjega življenja, kar je mladim omogočalo, da so lahko razprli svoja krila do tedaj potlačene kreativnosti. Nastajale so nove subkulture v obliki rockovskih skupin, ekologov, mirovnikov, feministk, duhovnih gibanj, ustanovil se je ŠKUC, revija Mladina, Radio Študent, potekali so razni delovni in raziskovalni tabori, RK ZSMS je širil svojo dejavnost.

Nova družbena gibanja so v sebi nosila velik demokratični potencial, vendar so morala najprej doseči pravico do legalnega obstoja, šele nato so se lahko razpršila, specializirala in diverzificirala v pravi meri. V socialističnih državah so gibanja imela zelo kontradiktorno vlogo, saj so bila hkrati postavljena v dve različni vlogi. Na eni strani so se soočala z modernizacijsko vlogo, obenem pa so delovala s stališča postmodernizma. Medtem ko so na primer v razvitih kapitalističnih državah NDG že kritizirala politični sistem s stališča postmodernizma, so se v socialističnih zavzemala šele pričeli vzpostavljati predpogoji za modernizacijo politike. Kljub svoji nasprotujoči vlogi je Novim družbenim gibanjem uspelo v slovenski politični prostor vnesti kar nekaj političnih inovacij.

- javnosti so predstavila nove tematike,
- oblikovali so se novi načini in oblike interesnega združevanja, internega komuniciranja in delitve vlog znotraj gibanj,
- uvajale so se politične inovacije v ožjem smislu (sprememba zakonodaje),
- sooblikovanje normativno-politične alternative obstoječemu monističnemu političnemu sistemu,
- pritisk na stare politične organizacije, da bi se le-te modernizirale,
- ustvarjanje političnih tematskih in kadrovskih resursov za zametke opozicijskih strank,
- so-vzpostavljanje avtonomnega omrežja civilne družbe,
- vzpostavil se je most med nastajajočo družbeno opozicijo in na novo vzpostavljeno organizirano politično opozicijo (Fink Hafner 1992).

Slovenska mladina je bila v osemdesetih kljub določenemu zaostanku precej podobna vrstnikom na zahodu, tisto kar je vzpostavljanju njene alternativne kulture manjkalo, je bila le večja mreža institucij, ki bi takšno kulturo podprle. Manjkala je tudi tradicija raznih mestnih kultur in subkulturnih združenj, katerim so bile priča zahodne družbe. Mladi so se zato organizirali v ZSMS, na univerzi in ŠKUCU. V primerjavi z jugoslovansko mladino, ki je bila še bolj pod vplivom ideološkega hegemonizma tradicionalne kulture in političnega bloka vodilnih družbeno političnih organizacij pa si je precej hitreje izborila svoj prostor pod soncem. K temu je pripomogla boljša ekonomska in socialna pozicija slovenske mladine, ki je živela pretežno v med seboj dobro povezanih urbanih okoljih. Med socialističnim republikami Jugoslavije so se pojavljale razlike, ki niso bile vidne le v gospodarskem razvoju, pač pa so se razlikovala tudi mnenja mladine glede družbenopolitičnih vprašanj. V Jugoslovanski raziskavi mladine iz leta 1986 so jugoslovansko mladino povprašali za mnenje o sklepnih slovesnostih praznovanja dneva mladosti. Odgovori slovenskih anketirancev so bili zanimivi (tabela 3.1),

saj jih je večina (30, 4%) odgovorila, da je prireditev delno presežena in bi bilo treba vnesti nekatere novosti. 22, 9% jih je menila, da takšne prireditve mladina sploh ne potrebuje. Odgovori jugoslovanskih anketirancev so se od slovenskih razlikovali, saj jih je kar 47, 2% menilo, da je prireditev dobra in je ni potrebno menjati (Ule, 1988:63).

Tabela 3.2.1 : Odgovori na vprašanje: Zelo različna, tudi nasprotujoča so mnenja o sklepi svečanosti praznovanja dneva mladosti. Kaj misliš ti o tem?

	Slovenski anketiranci	Jugoslovanski anketiranci
<i>1. Prireditev je dobra in je sploh ni treba menjati, naj ostane ista kot sedaj</i>	18,8	47,2
<i>2. Prireditev je delno presežna in bi bilo treba vnesti nekatere novosti</i>	30,4	28,5
<i>3. Mislim, da je prireditev zastarela in da jo je treba v osnovi spremeniti</i>	17,4	8,1
<i>4. Ta prireditev sploh ni potrebna današnji mladini</i>	22,9	5,7
<i>5. O tem nimam nikakršnega mnenja-to me ne zanima</i>	10,4	10,6
<i>Skupaj</i>	N=538	N=6840

Vir: Ule, Mirjana (1988): Mladina in ideologija. Delavska enotnost, Ljubljana.

Če povzamem, lahko rečem, da je generaciji mladih v osemdesetih kljub soočanju z neugodnimi družbenimi razmerami uspelo narediti premik naprej v njihovi politični angažiranosti. Kot najpomembnejše značilnosti politične participacije mladih v 80-ih Uletova izpostavlja naslednje:

- mladi ne kažejo interesa za sodelovanje z uveljavljenimi političnimi institucijami, izražajo odpor do tradicionalnih levih strank, sindikatov, organizacij ter zavračajo elitizem in predstavniško nastopanje (=spontanost in neformalnost delovanja);
- upirajo se prevladujočim revolucionarnim zahtevam in projektom, ki bi lahko poenotili politično udejstvovanje in delovanje ljudi;
- upirajo se »ideologijam in utopijam«, predvsem tistim, ki se s pomočjo uporabe državnih aparatov zavzemajo za naglo spremembo v družbi;
- ne strinjajo se z dejavnostmi, ki so tipično usmerjene v prihodnost. Raje se angažirajo in posvečajo trenutnim, konkretnim problemom (pesimizem glede prihodnosti);
- izhajajo iz osebnih pobud in izkušenj;

- angažirajo se predvsem v občasnih družbenih gibanjih, ki nosijo močno idejo. Taka gibanja so disperzna in se razpustijo takoj, ko za njihov obstanek ni več konkretnega razloga. Nič več jih ne zanima reševanje pomembnih in velikih problemov družbe, ampak opozarjajo na manjše, konkretne primere, ki jih nihče drug ne rešuje, čeprav so izraz splošnega interesa ljudi;
- mladi priznavajo lastne napake in so samokritični (Ule 1988: 79–80, 89–92).

Če pogledamo obliko politične participacije, ki jo je mladina v osemdesetih skozi svoje akcije izvrševala, lahko rečemo, da se je udejevala predvsem skozi neformalni aktivizem. Za tega je značilno nekonvencionalno in zunaj institucionalno obnašanje in delovanje. Mladi so pričeli s povsem drugačnim načinom politične komunikacije v družbi. Aleksić (v Lakner 2004: 43) znotraj neformalnega aktivizma mladine 80-ih opaža:

- porast medijskega in komunikacijskega aktivizma (množični mediji postanejo kanal za prenos vrednostnih orientacij mladine);
- delno pasivnost, ki se kaže v odporu proti obstoječim sistemskim in institucionalnim oblikam gibanja in delovanja (odpor proti ZK);
- različne oblike neformalnega, neinstitucionalnega angažiranja mladih in delovanje skozi alternativna gibanja (gre za zametke nove politične kulture mladih, ki bo izhajala iz novega sistema vrednot in orientacij).

Naj napisanemu dodam še mnenje o politični kulturi mladine v osemdesetih, kakor jo je v tistih letih zaznaval Ali H. Žerdin, novinar in urednik na radiu Študent v 80-ih. Žerdin meni, da so se osemdeseta pričela že leta 1977, ko je imela punk glasbena skupina Pankrti svoj prvi nastop. S tem sta Radio Študent in Tribuna dobila izvrstno temo za pisanje. Dodaja, da je po tej prireditvi, ki je pritegnila množice mladih, oblast izvajala še večjo represijo nad »mladež s pisanimi frizurami«, ki se je na svojevrsten način upirala liku idealnega mladince. Z načinom oblačenja, glasbenimi besedili je mladina sporočala svoje nestrinjanje z obstoječo družbo. V javnosti stanje represije na prvi pogled sicer ni bilo vidno, toda v ozadju je obstajal velik nadzor nad pisano in govorjeno besedo mlade generacije. To so zapirali, izvajali racije v zbirališčih mladih in jih nato vodili na zaslišanja. Oblast mladinskih medijem in časopisom ni nudila podpore, ampak jih je omejevala, tudi zaradi strahu pred tem »kaj bo rekel Beograd«.

Žerdin o takratnih medijih mladine (radio Študent, Tribuna in Mladina) kot o demokratizacijskem dejavniku v 80-ih pravi:

»Tega, kaj hočemo, seveda nismo vedeli. Bolj smo vedeli, česa nočemo. Predvsem pa smo vedeli, kako nekaj početi. Vedeli smo, da bodo ob našem početju v javnosti neki učinki, da bo neka odzivnost, da bo zaradi tega nekdo jezen. In da se bomo ob tem zabavali, da se bo o tem govorilo in da se bo na koncu večini zdelo naše početje umestno, relevantno, družbeno koristno. Predvsem pa zabavno. V osemdesetih nikdar nismo bili smrtno resni, zelo veliko je bilo v tem zabave. Če zdaj vse skupaj seštejem, moram reči, da je vseeno zadaj stal neki nezaveden politični program, nikoli izpisan« (Repovž 2002).

3.3 Politična participacija slovenske mladine v 90. letih

V prejšnjih poglavjih smo si ogledali, kako politično aktivna oziroma pasivna je bila slovenska mladina od konca druge svetovne vojne do konca osemdesetih let. V tem poglavju bom predstavila njihova stališča do politike in vprašanja njihove vloge v družbi v obliki aktivnega državljanstva.

Do leta 1989 je Zveza socialistične mladine Slovenije na formalni ravni združevala mlade od 14. do 27. leta. ZSMS je veljala za krovno družbenopolitično organizacijo, ki je predstavljala mlado populacijo v družbenopolitičnem zboru republike in v občinskih skupščinah. Ob izteku osemdesetih let sta se v slovenskem političnem prostoru prepletali stara liberalizajoča in nova opozicijska politika. Stara elita, republiška skupščina, je sprejela ustavna dopolnila in zakone, ki so korenito spremenili ekonomski in politični sistem iz jeseni 1989 na pomlad 1990. Leta 1989 se je Zveza socialistične mladine Slovenije preoblikovala iz organizacije v novo slovensko politično stranko z imenom Liberalna demokratska stranka. 12. marca leta 1994 so se ji pridružile še Demokratska stranka Slovenije (DSS), Socialistična stranka Slovenije (SSS) in Zeleno – Ekološko socialna stranka (ZEES). Imenovali so se Liberalna demokracija Slovenije. Krovna organizacija na nacionalnem nivoju, ki združuje mladinske organizacije v devetdesetih postal na novoustanovljeni Mladinski svet Slovenije. Pod njegovim okriljem delujejo tudi podmladki političnih strank.

Toda do sprememb ni prišlo samo na ravni političnega sistema in organiziranja mladine. Devetdeseta so prinesla tudi nove trende. Uletova (1998: 3) v Raziskovalnem poročilu Prosti čas mladih navaja naslednje značilnosti mladine v 90-ih:

- mladi vse hitreje sociokulturno dozorevajo in samostojno načrtujejo svoje prostočasne dejavnosti;
- zaradi podaljševanja šolanja oz. težav pri vstopu v zaposlitev se mladost in dejavnosti, vezane na mladost, podaljšujejo daleč čez dvajseta leta;
- na trgu je vse več artiklov in ponudbe za mlade, kar kaže na to, da mladi postajajo vse bolj pomemben segment potrošniške družbe;
- v 90-ih vse bolj pomemben delež prostega časa mladih okupirajo elektronski in komunikacijski mediji, ki poleg družine in šole postajajo vse pomembnejši socializator mladih;
- v družinah se vzpostavlja generacijski mir namesto generacijskega konflikta, družina postaja in ostaja osrednja varovalna in zaščitna institucija mladih;
- vzpostavlja se nova socialna diferenciacija med mladimi, na tiste, ki imajo podporo in pomoč v družini in na tiste, ki jim zaradi ekonomskih, socialnih in drugih razlogov ta podpora manjka;
- pogloblja se diferenciacija na tiste mlade, ki so uspešni v izobraževalnem procesu in so jim zaradi njihove uspešnosti odprte možnosti napredovanja in načrtovanja prihodnosti.

V nadaljevanju se bom oprla na izsledke raziskave »Mladina 2000«, ki je bila izvedena 20. oktobra leta 2000 na ciljni populaciji mladih od 16. do 29. leta. Vzorec je zajemal 1261 anketirancev. S pomočjo omenjene raziskave bom poskušala ugotoviti, kakšen trend je med mladimi v relaciji do politike nastopil ob koncu 90-ih.

Najprej se bom zaustavila pri vprašanju, v katerem so preverjali stopnjo zaupanja v politiko, ki jo izražajo mladi. Izkazalo se je, da večina anketirancev, kar 60,8 odstotka nima zaupanja v politiko. Nadalje so v raziskavi preverjali povezanost med stopnjo ne/zaupanja in občutkom politične kompetentnosti.

Politično kompetentnost je Mihelj (2002) opredelil kot občutek državljanov, da politiko razumejo ter da lahko vplivajo na politične odločitve in dejanja politične elite. Na ta način so ugotovili, kakšna je samopredstava državljanov in državljanek kot aktivnih in vplivnih

udeležencev političnih procesov in gotovosti o odprtosti in odgovornosti politične elite do državljanov (Miheljak 2002: 137).

Rezultati proučevanja povezave med ne/zaupanjem v politiko in stopnjo občutka politične ne/kompetence med mladimi so nanizali štiri različne tipe odnosa do političnega reda. Iz rezultatov (tabela 3.3.1) lahko sklepamo, da skoraj polovica slovenske mladine med 16. in 29. letom politiko obravnava kot nekaj, kar ima negativen prizvok. Mišljenje posameznikov o sebi kot o politično kompetentni osebi je zaskrbljujoče. Kar 47,9% mladostnikov o sebi nima predstave kot o aktivnih in vplivnih udeležencih v političnih procesih, niti ne verjame v odprtost in odgovornost politike do državljanov. Takšnih, ki se čutijo sposobne razumeti politične procese, obenem pa politiki ne izkazujejo zaupanja, je bilo najmanj, le 12,9%. Visoko zaupanje politiki in hkrati občutek neusposobljenosti za politične zadeve je bilo zastopano med mladimi s 23,9% deležem. Zelo nizek odstotek vprašanih, samo 15,4% je izkazalo mnenje o sebi kot o politično usposobljenih, poleg tega pa so menili, da politiki ne gre zaupati.

Tabela 3.3.1 : Tipologija odnosa do političnega reda

Subjektivna politična kompetenca	Stopnja zaupanja v politiko	
	Nizka	visoka
nizka	47,9%	23,9%
visoka	12,9%	15,4%

Vir: Miheljak, Vlado (2002): Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje. Aristej, Ljubljana.

Povezava med stopnjo subjektivne politične kompetence in med stopnjo zaupanja v politiko je zelo pomembna, saj je od njiju odvisna odločitev posameznika, ali bo v politiki participiral aktivno ali pasivno. Torej že pridemo do prvih razlogov za politično neaktivnost mladine. To sta:

- nizka stopnja subjektivne politične kompetence in
- nizka stopnja zaupanja v politiko.

Ugotovitev, da ima večina mladih o sebi podobo kot o politično nekompetentnih državljanih, ki ne zaupajo v politiko potrjujejo tudi podatki v naslednji tabeli (tabela 3.3.2). V večini so mladi odgovarjali z naslednjimi odgovori: »ljudje, kot sem jaz, itak nimajo nobenega vpliva na oblast«, »politiki so tako ali tako zainteresirani zato, da so izvoljeni in ne zato, kaj volilci resnično želijo«, »ne verjamem, da se politiki veliko ukvarjajo s tem, kaj menijo ljudje kot sem jaz.« Po odgovorih sledeč mladi verjamejo, da se politiki nič kaj dosti ne ukvarjajo z interesi volivcev. Nanje se obračajo le v predvolilnih kampanjah, da pridobijo čimveč glasov. Prav tako se mladim politika ne zdi preprosta stvar, v kateri bi lahko sodeloval vsak in s tem prepuščajo svojo moč drugim. Kje lahko iščemo razloge zato, da mladi ne želijo soustvarjati politike, bom iskala v nadaljevanju, ko se bom dotaknila njihovih interesov in prispevka družine ter šole kot političnih socializatorjev.

Tabela 3.3.2 : Mnenje o politiki (1 pomeni, da sploh ne ustreza, 5 da ustreza popolnoma, 3 pa je nekje vmes)

	1	2	3	4	5
Ne verjamem, da se politiki veliko ukvarjajo s tem, kaj menijo ljudje kot sem jaz	3,9	15,5	32,6	27,2	20,8
Precej se razumem na politiko	30,8	33,1	25,2	9,3	1,6
Ljudje kot sem jaz, itak nimajo nobenega vpliva na to, kaj počne oblast	5,5	20,9	26,7	23,0	23,8
Politiki so tako ali tako zainteresirani zato, da so izvoljeni in ne zato, kaj volilci resnično želijo	2,2	9,9	30,7	34,5	22,2
Včasih se mi zdi politika preveč komplicirana, da bi jo normalen človek razumel	5,8	17,1	31,1	27,8	18,2
Pri nas je zgolj nekaj močnih, vsi ostali nimajo nobenega vpliva na to, kaj oblast počne	2,1	11,8	38,4	32,5	15,2

Vir: Mihelj, Vlado (2002): Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje. Aristej, Ljubljana.

Politika in njene institucije niso edina sfera družbenega življenja, do katere je mlada populacija pokazala svoja negativna stališča (tabela 3.3.3). Poleg izrazitega nezaupanja političnim strankam (32,2%), vodilnim politikom (29,6%) se izrazitemu veliki meri nezaupanja pridružujeta tudi cerkev in duhovniki, medtem, ko mladi v največji meri zaupajo

staršem (33,7%), bratom in sestram (26,2%) in prijateljem (27,8%). Na družbene institucije mladi gledajo torej z veliko mero nezaupanja. Namesto tega se umikajo v zasebnost, svoj prosti čas najrajši preživljajo v krogu družine, oziroma prijateljev.

Tabela 3.3.3 : V kolikšni meri zaupaš naštetim? Nič, malo, srednje, precej ali popolnoma?

	Nič	Malo	Srednje	Precej	Popolnoma
	1	2	3	4	5
staršem	0,9	3,9	16,2	45,3	33,7
bratom in sestram	5,6	6,3	19,3	42,5	26,2
profesorjem	15,0	30,0	42,6	11,7	0,7
šolam, izobraževalnim ustanovam ekološkim gibanjem	9,1	21,8	45,6	22,2	1,3
predsedniku države	17,0	23,5	40,1	16,4	2,9
političnim strankam	32,2	47,6	18,6	1,6	0,0
vodilnim politikom	29,6	44,8	22,2	3,2	0,1
bogu	30,6	22,1	23,5	14,1	9,8
medijem (časopisom, televiziji)	7,8	30,6	45,9	14,9	0,9
prijateljem	0,3	1,6	12,5	57,7	27,8
duhovnikom in cerkvi	36,1	26,2	25,3	10,4	2,1
sodiščem	8,2	21,5	45,8	21,7	2,8
slovenski vojski	10,7	23,3	43,5	19,3	3,2
Evropski uniji	14,0	27,5	44,7	12,9	0,8
paktu Nato	15,4	26,2	42,9	13,3	2,1

Vir: Mihelj, Vlado (2002): Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje. Aristej, Ljubljana.

Kot logična posledica sorazmerno nizkega interesa za politiko se je izkazalo tudi dejstvo, da se mladi redko pogovarjajo o politiki v zasebnih pogovorih (tabela 3.3.4). V največji meri se o politiki pogovarjajo v družinskem okolju, redkeje s prijatelji sošolci in sodelavci, v najmanjši meri pa tema pogovora nanese na politiko med intimnimi prijatelji (fant, mož, dekle, žena). Ker se v okviru družine mladi še največ pogovarjajo o politiki, lahko sklepamo, da je zelo

pomembno, kakšno predstavo o politiki imajo starši. Z negativnim, oziroma pozitivnim vidikom na področje politike lahko odločilno prispevajo k temu, ali bo njihov otrok težil k politični aktivnosti ali pa bo to področje prepuščal drugim, bolj kompetentnim.

Tabela 3.3.4 : Kako pogosto se pogovarjaš o politiki z osebami, ki jih bom sedaj naštel/a? Ali zelo redko, redko, pogosto, zelo pogosto ali pa nimaš stikov s temi osebami?

	Zelo redko	redko	Pogosto	zelo pogosto	nimam stikov s temi osebami
s starši	23,6	46,2	21,2	8,1	0,8
z intimnim prijateljem(fant, mož, dekle, žena)	35	37,7	14,6	5,6	7,1
s prijatelji, družbo	24,8	46,4	21,6	6,7	0,5
s sošolci, študijskimi kolegi	30,8	38,8	14,6	4,4	11,4
S sodelavci in sodelavkami	23	31,9	16,2	5,4	23,5

Vir: Mihelj, Vlado (2002): Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje. Aristej, Ljubljana.

Ker politika ni tisto področje, kamor mladi usmerjajo svoje zanimanje, me v nadaljevanju zanima, katera pa so tista področja, ki mladino pritegnejo. V tabeli (tabela 3.3.5) je razvidno, da so mladim največ pomeni prijateljstvo (68,5%), na drugem mestu so družinsko življenje, zakon, otroci, sledi zanimanje za spolnost, ljubezen, zatem uspeh v službi, poklicu, potovanja, udejstvovanje s športom.

Tabela 3.3.5 : Ocenil z ocenami od 1 do 5, koliko si zainteresiran/a za vsako od navedenih področij. Ocena 1 pomeni, da te naštetu nič ne zanima, 2, da te malo zanima, 3, da te zanima srednje, 4, da precej in 5, da te zelo zanima.

Področje	nič	malo	srednje	precej	Zelo
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
vojska in vojaške stvari	39,7	27,9	19,8	7,9	4,7
šport in športni dogodki, rekreacija	2,7	10,6	32,3	29,8	24,6
Šola in izobraževanje	1,7	6,8	26,4	39,3	25,8
samoizobraževanje	2,2	7,2	27,7	38,0	25,0
služba, poklic	1,3	2,6	12,7	36,5	46,9
tehnika in tehnični dosežki	5,3	20,9	33,4	24,9	15,5
politika in politični dogodki	24,6	34,4	25,5	11,8	3,8
zabava in razvedrilo	0,2	2,6	19,4	41,9	36,0
vera in versko življenje	23,1	28,8	30,1	13,3	4,7
spolnost in ljubezen	0,1	1,5	15,2	40,7	42,5
prijateljstvo	0,1	0,2	4,8	26,4	68,5
skrb za lasten izgled, zunanji videz	0,9	3,7	31,3	42,9	21,5
družinsko življenje, zakon, otroci	2,2	5,6	13,1	28,2	50,8
znanost in znanstveni dosežki	5,4	19,7	37,2	26,4	11,3
umetnost in kultura	6,5	24,2	40,5	19,9	8,8
nacionalna preteklost in usoda lastnega naroda	4,8	20,6	41,9	23,0	9,6
nakupovanje	5,8	18,9	39,7	25,6	10,0
uživanje hrane, pijače	1,2	10,2	38,4	31,4	18,8
potovanja	1,4	9,2	25,0	31,8	32,6

Vir: Mihelj, Vlado (2002): Mladina 2000:slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje. Aristej, Ljubljana.

V procesu politične socializacije pomembno vlogo igra družina, zato se mi zdi na tem mestu smiselno podrobneje pogledati, kako vplivajo politične izbire staršev na politične izbire otrok. Raziskava »Mladina 2000« kaže, da se mladi sicer o politiki neradi pogovarjajo, če se pa že,

pa pogovori potekajo v družinskem okolju. Na tej točki pa me zanima, v kolikšni meri se politične preference staršev prenašajo na njihove otroke.

Na Centru za socialno psihologijo so reprodukcijo političnih orientacij preverjali tako, da so kot mero vzeli izbiro politične stranke anketirancev ter ugotavljali usklajenost z izbiro, ki so jo vprašani pripisali svojemu očetu in materi.

Že študija študentske mladine Mladina 95 je pokazala, da je za slovenski prostor značilna visoka stopnja reprodukcije političnih preferenc. Raziskava Mladina 2000 je to ugotovitev potrdila.

V raziskavi Mladina 2000 (tabela 3.3.6) je bilo večina (47%) takšnih, ki so izjavili, da bi kot najljubšo politično stranko izbrali LDS, to izbiro pa bi napravila tudi njihovi očetje in matere. NSi je zasedla drugo mesto po kriterijih družinske usklajenosti preferenc.

Tabela 3.3.6: Stranke v »družinskem paketu« (Jaz, oče in mati volimo isto stranko)

Politična stranka	% družinsko usklajenih preferenc
NSi	46,2
SLS+SKD	43,3
ZLSD	20,9
SDS	37,3
LDS	47,0

Vir: Mihelj, Vlado (2002): Mladina 2000:slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje. Aristej, Ljubljana.

Stopnja reprodukcije političnih strank pa vendarle ni odvisna le od družinske klime, ampak tudi od prevladujoče klime v širšem socialnem okolju v katerem posameznik živi. Tako naj bi se politične orientacije starejših mladostnikov in tistih z višjo izobrazbo bolj razlikovale od političnih orientacij njihovih staršev. Najvišjo stopnjo skladnosti so ugotavljali med partnerji, celo večjo kot znotraj družine. Kljub temu pa je vloga družine v procesu pridobivanja relativno trajnih političnih orientacij, stališč in vrednot precejšnja.

Zanimanje za politiko lahko vzpodbudi družinsko okolje, poleg tega pa Mihelj (2002:131-135) navaja naslednje kriterije zanimanja za politiko med mladimi:

- nizka stopnja zanimanja za politiko je v veliki meri razvojno pogojena. Zanimanje za politiko raste s starostjo. Med mladoletnimi namreč kar 74 odstotkov anketiranih ne kaže nobenega zanimanja za politiko, v obdobju mlajše odraslosti pa ta odstotek upade na 43.
- zanimanje za politiko je situacijsko pogojeno.
- na zanimanje vpliva tudi tip šolske dejavnosti. Izkazalo se je, da tip srednje šole, ki jo obiskuje vprašani, znatno vpliva na verjetnost interesa za politiko. Kar 54,5 odstotka vprašanih, ki obiskujejo poklicno srednjo šolo, ne kaže nobenega zanimanja za politiko, podoben odgovor je podalo 31,6 odstotka dijakinj in dijakov srednjih strokovnih sli tehničnih šol, gimnazijci pa so izkazali najmanjšo mero političnega nezanimanja, le 23,3 odstotka.

V nadaljevanju želim preveriti, kakšno zanimanje kažejo mladi za to, da bi kandidirali za kakšno izmed političnih funkcij. To vprašanje so jim zastavili tudi v raziskavi »Mladina 2000« in dobili podatek, da večina (57,4%) ne bi kandidirala za politično funkcijo (tabela 3.3.7). Le 21,3 odstotka vprašanih bi kandidiralo za politično funkcijo, ki bi jim omogočila uresničitev njihovih pogledov in vizij.

Tabela 3.3.7: Če bi videl/a dobre možnosti za uresničitev svojih pogledov in vizij, ali bi kandidiral/a za kakšno politično funkcijo?

	%
Da	21,3
Ne	57,4
ne vem + b.o.	21,3

Vir: Mihelj, Vlado (2002): Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje. Aristej, Ljubljana.

Pri raziskovanju zanimanja mladih pri kandidiranju za politične funkcije sem se zaustavila tudi pri preverjanju interesa mladih v starostni skupini od 18 do 29 let, ki so izkoristili možnost kandidiranja za poslanca/poslanko na posameznih državnozborskih volitvah (tabela 3.3.8).

Iz tabele je razvidno, da je število poslanskih kandidatov v starosti do 29 let variiralo, vendar velikih razlik ni bilo. Leta 2004 pa je prišlo do spremembe, saj se je število kandidatov v tej starostni skupini močno povečalo. Kar 194 posameznic in posameznikov je izkazalo interes za zasedbo poslanskega sedeža. Kljub temu pa jih je bilo le malo izvoljenih, le dva. V primerjavi z letom 1990 je to število majhno, saj je takrat izmed 112 kandidatov za poslance bilo izvoljenih s strani ljudstva 8. Če primerjamo vse državnozborske volitve, lahko opazimo trend, v katerem je bilo število izvoljenih poslancev do 29 let najprej 8, leta 1992 le še 4, 1996 pride do mrtve točke, ko ni bil izvoljen niti eden kandidat, v letu 2000 je dobil priložnost le eden, leta 2004 se število »povzpne« na dva izvoljena.

Še največ možnosti za izvolitev imajo kandidati v starostni skupini od 40-49 let, saj so na vseh državnozborskih volitvah zasedli največ poslanskih mest. Glede na takšna razmerja med izvoljenimi poslanci lahko sklepam, da volivci mladim ne zaupajo v tolikšni meri kot malo starejši generaciji.

Tabela 3.3.8: Poslanski kandidati in poslanci, izvoljeni v Državni zbor RS po starostnih skupinah

	1990		1992		1996		2000		2004	
	poslanski kandidati	izvoljeni za poslance	poslanski kandidati	izvoljeni za poslance	poslanski kandidati	izvoljeni za poslance	poslanski kandidati	izvoljeni za poslance	poslanski kandidati	izvoljeni za poslance
do 29	112	8	128	4	120	0	116	1	194	2
30-39	225	25	371	30	248	26	207	15	252	10
40-49	266	25	527	38	443	34	277	34	374	44
50-59	186	16	333	12	339	23	261	27	371	22
60 +	62	6	118	6	150	7	146	13	204	12
skupaj	851	80	1477	90	1300	90	1007	90	1395	90

Vir: Statistični letopis RS 2006. Ljubljana: Statistični urad RS.

Demografska struktura Slovenije nam kaže, da imamo z leti vse več starega prebivalstva, medtem ko se generacije mladih manjšajo (tabela 3.3.9). Ker večino volivcev potemtakem predstavljajo starejši, ki večinoma niso pripravljeni mladim prepustiti vajeti politike, se mi ob takšni situaciji zastavlja vprašanje, če bo kandidatom do 29. leta starosti uspelo v prihodnosti pridobiti več poslanskih mest.

Tabela 3.3.9: Splošni podatki o volitvah v družbenopolitični zbor 1990 in državni zbor 1992, 1996, 2000, 2004

	Družbeno-politični zbor 1990	Državni zbor			
		1992	1996	2000	2004
Število volilnih upravičencev	1 449 471	1 441 697	1 542 218	1 586 695	1 634 402
Volilna udeležba	83,5 %	85,9%	73,7%	70,1%	60,6%
Število mladih od 18-29 let	*	*	351 227	355 426	346 020

* ni točnega podatka

Vir: SURS, Rezultati raziskovanj, št. 818/2005, Splošni pregled, volitve 1990, 1992, 1996, 2000, 2004, Statistične informacije, št. 272/1994.

Na Statističnem uradu Republike Slovenije so po državnozbornskih volitvah 1992 naredili analizo volitev, ki je pokazala, da mladi predstavljajo najmanjši delež volilne populacije (tabela 3.3.10). Mladi predstavljajo najšibkejši člen volilne populacije, obenem pa so v najmanjši meri izvoljeni, zato morajo mladi iskati druge kanale, ki jim omogočajo, da bodo njihovi interesi v družbi bolje zastopani.

Tabela 3.3.10: Najmanjši in največji delež volilne populacije posamezne starostne skupine na državnozbornskih volitvah 1992

Starost	18-21 let	od 22-41 let	Od 42-61 let	62 in več let
delež volilne populacije (%)	7,7	40,8	32	19,4

Vir: Statistične informacije, št. 272/1994. Ljubljana: Statistični urad RS.

Kakor sem že omenila, mladi predstavljajo najmanjšo volilno populacijo glede na celoto, zato samo z udeležbo na volitvah ne morejo prispevati k temu, da bodo njihovi interesi v družbi v največji možni meri zastopani. Ena izmed možnosti, ki bi mladim pomagala pri tem, da bi bil njihov glas bolj slišen je sodelovanje v političnih podmladkih, ki so se pričeli ustanavljati leta 1989.

Tabela 3.3.11: Število članov podmladka v primerjavi z demografsko predstavitevijo prebivalstva Slovenije v starosti od 15-32 let v letu 2007

Število prebivalcev od 15.-32. leta	Število članov podmladka						
	Mladi forum SD	Nova generacija	MLD	SDM	MSi	Skupaj	delež
499.307	5000	2500	2500	5100	1700	16800	3,3%

Vir: SURS, baza podatkov podmladkov političnih strank.

Tabela 3.3.12: Število članov podmladkov političnih strank v Sloveniji po letih

Ime podmladka	Število članov podmladka po letih					
	1992	1993	1994	1995	1996	2007
Mladi forum SD	105	115	210	384	535	5000
SDM	341	456	640	2167	3179	5100
MLD	800	856	912	1012	706	2500
Nova generacija	ustanovljena šele leta 2000!					2500
MSi	ustanovljena šele leta 2001!					1700

Vir: Ule, Mirjana (1996): Mladina v devetdesetih. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana., baza podatkov podmladkov političnih strank.

Trenutno število mladih vključenih v podmladke je glede na celotno populacijo mladine precej majhno, saj znaša le 3.3 odstotka (tabela 3.3.11). Od tega sta najmočnejša podmladka po članstvu SDM (5100 članov) in Mladi forum SD (5000 članov), sledita jima MLD in Nova generacija z 2500 člani, medtem ko ima MSi najmanj članov, le 1700 (tabela 3.3.12).

Kljub temu, da sta bili MSi in Nova generacija ustanovljeni najkasneje v primerjavi z ostalimi podmladki, je iz tabele razvidno, da sta bili uspešni na področju vključevanja novih članov. V MSi se je v šestih letih vključilo 1700 mladih, v Novo generacijo kar 2500. Na drugi strani pa podmladek MLD ni bil tako uspešen pri povečevanju članstvu, saj se je v šestnajstih letih vanj vključilo le 2500 mladih, toliko kot jih je Nova generacija pridobila samo v šestih letih.

V tem poglavju sem pregledu političnih orientacij mladine od devetdesetih let dalje dodala še kratko predstavitev podmladkov političnih strank. Pri tem sem se zaenkrat omejila samo na leto ustanovitve posameznega podmladka in število članov, v nadaljevanju naloge pa nameravam podmladke podrobneje predstaviti.

4. PREDSTAVITEV PODMLADKOV SLOVENSКИH POLITIČNIH STRANK

V tem poglavju bom predstavila pet podmladkov političnih strank: Mladi forum SD, Mlado Slovenijo, Socialdemokratsko mladino, Novo generacijo in Mlado liberalno demokracijo. V predstavitvi želim izvedeti, koliko časa podmladek obstaja v političnem prostoru, kako je organiziran, kakšne so omejitve glede članstva, na podlagi katerih vrednot deluje in katere aktivnosti izvaja.

4.1 MLADI FORUM SD

4.1.1 Osnovni podatki

Mladi forum SD je podmladek Socialnih demokratov - SD. V svojem Manifestu se opisujejo z naslednjimi besedami: »Mladi forum SD je mladinska, politična in nevladna organizacija. Mladinska, ker združuje mlade med 15. in 32. letom. Politična, ker je podmladek politične stranke in želi tvorno sodelovati v oblikovanju političnega prostora. In je nevladna organizacija, ker ni del vladnih struktur in deluje samostojno in neodvisno znotraj civilne družbe.»

Podmladek je bil ustanovljen pred sedemnajstimi leti. Med ustanovitelji je bil tudi sedanji predsednik stranke Socialnih demokratov Borut Pahor. Leta 1992 je podmladek imel 105 članov, danes je z več kot 5000 člani eden izmed najštevilnejših podmladkov v slovenskem prostoru.

Predsednik podmladka je Dejan Levanič, ki je hkrati član predsedstva SD, član konference SD, podpredsednik SD Ptuj in mestni svetnik SD Ptuj.

Ena izmed posebnosti tega podmladka je, da se članu/članici ob vstopu v podmladek ni potrebno hkrati vključiti v matično stranko, kakor je to navada pri drugih podmladkih. Ob izpolnjenem 18. letu, se tako lahko samostojno odloči ali želi pristopiti k matični stranki ali ne. Prav tako se lahko odloči za nadaljevanje politične poti ob izpolnjenem 32. letu starosti, ko mu poteče članstvo v podmladku.

4. 1. 2 Organiziranost

• struktura podmladka

Notranja organiziranost podmladka je zapisana v 16. členu Statuta. Organi MF SD so:

- kongres, ki je najvišji organ MF SD. Sklican mora biti vsaj enkrat na dve leti;
- konferenca, ki je najvišji organ MF med dvema sejama kongresa. Sestati se mora vsaj enkrat letno;
- svet, ki predstavlja najvišji organ med dvema konferencama. Praviloma se sestaja enkrat mesečno;
- predsedstvo, ki predstavlja izvršilni organ MF SD in vodi delo podmladka;
- generalni sekretar(ka), ki zagotavlja pogoje za nemoteno delo podmladka ipd.

MF SD ima poleg teh organov še sedem sekretarjev, ki delujejo na različnih področjih.

• lokalna organiziranost

Mladi forum SD je organiziran v 58 lokalnih klubov, ti pa se medsebojno sodelujejo znotraj svoje regije. Teh je štirinajst. Delo regij povezuje nacionalna organizacija. O avtonomiji lokalnih klubov govori 8.člen Statuta:

»Klub je pri svojem delovanju avtonomen v mejah, ki jih določajo ta statut, Manifest Mladega foruma SD, pravilniki Mladega foruma SD ter sklepi kongresa in konference. Sklepi sveta in predsedstva, ki se navezujejo na aktivnosti klubov, imajo veljavo priporočila.«

Največje število lokalnih klubov, kar sedem, ima Celjska regija, s šestimi ji sledita Dolenjska in Bela krajina ter Spodnje Podravje. Najmanjše število lokalnih klubov, le enega pa beležita Savinjsko-šaleška in Posavska regija.

• mednarodna organiziranost

- polnopravni člani Mednarodne zveze socialistične mladine (IUSY),
- polnopravni člani Evropske socialistične mladine (ECOSY),
- člani UNITED – Združeni proti rasizmu.

4.1.3 Program

Temeljni politični program ima podmladek MF SD zapisan v Manifestu, ki so ga sprejeli leta 2005 na štirinajstem kongresu podmladka v Novi Gorici, temeljna pravila, po katerem se orientirajo, pa so zapisana v Statutu. V 1. členu Statuta je poudarjena njihova avtonomija v relaciji do matične stranke:

»Mladi forum SD samostojno določa svojo politiko in enakopravno sodeluje pri oblikovanju politike Socialnih demokratov. Ima pravico do ločenega mnenja. Sklepi Socialnih demokratov, ki so v nasprotju z njegovo politiko, Mladega foruma SD ne zavezujejo. Mladi forum SD deluje v skladu z načeli in vrednotami demokratičnega socializma.«

MF SD politiko razume kot splet vseh dogajanj, ki se dogajajo med ljudmi. Interpretacija politike v najširšem smislu besede govori o človeku kot vedno »politiziranemu subjektu«, ki interpretira in kreira družbeno realnost. Poleg politično dejavnega posameznika, podmladku pogled na svet oblikujejo sledeče vrednote:

- svoboda sleherne posameznice in posameznika,
- solidarnost kot temelj družbene integracije,
- enakopravnost vseh ljudi, še posebej enakopravnost med spoloma,
- strpnost do drugačnosti,
- internacionalizem in pravice varnosti v vseh njenih oblikah.

Te vrednote MF SD uresničuje z uveljavljanjem svojih politik in delovanjem na lokalnih regionalnih ter mednarodnih ravneh.

4.1.4 Aktivnosti

Člani in članice MF SD politično participacijo izkazujejo preko naslednjih aktivnosti:

- odzivanja na aktualna družbena vprašanja;
- izobraževalni tematski večeri;
- projekti povezani z ohranjanjem vrednot antifašizma;
- deljenje nageljnov ob Mednarodnem dnevu žensk, 8. marcu;
- ozaveščanje prebivalstva ob Mednarodnem dnevu voda in zemlje;
- osveščanje javnosti ob 1. decembru, Mednarodnem dnevu boja proti aidsu;
- humanitarni projekti za pomoč socialno ogroženi mladini;

- družabna srečanja;
- filmski večeri;
- okrogle mize;
- mednarodno sodelovanje znotraj mladinske socialistične internacionale (izobraževalni seminarji, poletni kampi, bilateralna srečanja).

4.2 MLADA SLOVENIJA

4.2.1 Osnovni podatki

Mlada Slovenija je podmladek Nove Slovenije, krščanske ljudske stranke. Kot moderna in dinamična mladinska organizacija združuje mlade od 15. do 32. leta in si prizadeva za njihovo aktivnejšo vlogo na vseh področjih delovanja in odločanja v družbi.

Podmladek je bil ustanovljen leta 2001 in je eden izmed najmlajših podmladkov v Sloveniji. Število članov podmladka je trenutno 1700. Na čelu Mlade Slovenije je predsednik Robert Ilc.

O članstvu podmladka je v 4. členu 1.odstavka Statuta zapisano takole:

»Član/članica podmladka je vsaka oseba stara od 15. do 32. leta starosti, ki sprejema program in statut podmladka in stranke Nova Slovenija ter lastnoročno podpiše izjavo. Član/ica lahko postane član/članica Nove Slovenije z izpolnjenim 18. letom starosti, oz. s privolitvijo zakonitega zastopnika lahko s 15. letom starosti. Član/članica podmladka je lahko tudi nečlan/članica Nove Slovenije.«

Članu podmladka se torej ni potrebno vključiti v matično stranko, toda s tem takoj izgubi pravico kandidiranja v organe podmladka, o čemer govori tudi 2. odstavek 4. člena Statuta:

»Član/ članica podmladka, ki ni član/članica NSi ima enake pravice in dolžnosti kot član/članica, ki je hkrati član/članica NSi, razen pravice kandidirati v organe podmladka.«

4.2.2 Organiziranost

• struktura podmladka

Organi podmladka se delijo na državno raven in lokalno raven ter na notranjo organiziranost podmladka. Slednjo sestavljajo glavno tajništvo, komisije in dijaška sekcija. Organe podmladka na državni ravni predstavljajo:

- kongres, ki je prav tako kot pri MF SD najvišji organ podmladka. Zaseda vsako leto, vsako drugo leto je volilni;
- svet kot predstavniški organ članstva med dvema kongresoma;
- izvršilni odbor;
- predsednik oziroma predsednica;
- nadzorni odbor;
- razsodišče:

Na lokalni ravni predstavljajo organe podmladka konferenca regijskega območja, regijski odbor in občinski odbor.

• lokalna organiziranost

Mlada Slovenija je na lokalni ravni organizirana v 24 regijskih odborov, ki je temeljna organizacijska oblika podmladka. Regijski odbor je organ regionalne organizacije, ki na svojem območju deluje samostojno, pri tem pa upošteva program, statut in sprejeto politiko podmladka. Regijski odbor naj bi praviloma štel deset članov, vendar to pravilo ne obvelja vedno, saj se število članic prilagaja območju.

Poleg regijskih odborov je podmladek zastopan še v 15 občinskih odborih. Ti so na višji ravni povezani v regijskem odboru.

• mednarodna organiziranost

- člani Junge Alpenregion (JA), organizacije, ki združuje podmladke desnosredinskih strank na širšem območju Alp

- letos so postali polnopravni člani organizacije Youth of the European People s Party (YEPP), ki združuje desnosredinske podmladke
- sodelujejo z International Republican Institut-om (IRI), ki je namenjen združevanju desničarskih podmladkov iz Srednje in Vzhodne Evrope

4.2.3 Program

Mlada Slovenija v svojem delovanju izhaja iz vrednot moderne evropske ljudsko-krščanske demokracije, programa matične stranke Nove Slovenije in iz temeljnih načel mednarodnega gibanja ljudskih in krščansko demokratskih strank. Vrednote zmerne desnice, na katerih temeljijo aktivnosti podmladka MSi so svoboda, odgovornost, dostojanstvo vsakega človeka, solidarnost, pravičnost, vladavina zakona in demokracija.

V Mladi Sloveniji si prizadevajo omogočiti dostojno življenje vsem, ohraniti in dejansko razviti svobodo, demokracijo, pravno državo in socialno pravičnost ter mladim generacijam zagotoviti zanesljivo prihodnost. Državo podmladek pojmuje kot servis, ki obstaja zato, da človeku služi ter mu zagotavlja varovanje človekovih pravic. Podmladek sebe ne pojmuje le kot zastopnika mladih in njihovih interesov, ampak k aktivnejšemu pristopu na področju javnega in političnega življenja vabi tudi ostale družbene skupine. MSi si prizadeva za skupen dialog s starejšimi, saj meni, da je modrost v mladih, moč pa v mladini. Podmladek gradi na širini in povezovanju in v nekaj ključnih značilnostih o sebi poda sliko kot o:

- **konzervativnih in naprednih:** ker spoštujejo tradicionalne vrednote, poleg tega pa so dojemljivi za napredek in vse novosti, ki se izkažejo za boljše kot dosedanje rešitve;
- **demokratičnih:** ker zagovarjajo oblast, ki izhaja iz ljudi in je za ljudi ter temelji na dostojanstvu in odgovornosti človeka. So zagovorniki spoštovanja volje in vladavine prava;
- **socialnih:** ker zagovarjajo dostojanstvo človekove osebe in nedotakljivost od spočetja do smrti. Njihovo delovanje sloni na odgovornosti in solidarnosti do sočloveka ter na upoštevanju in spoštovanju človekovih pravic. Zavzemajo se za ljudi vseh družbenih skupin, še posebej za najšibkejše;
- **evropsko liberalnih:** ker se zavzemajo za svobodo, enakopravnost in spoštovanje različnosti.

Definicija politike, s katero MSi nagovarja nove člane k vključitvi oziroma mlade k večji participaciji na političnem področju se glasi: »Politika je vse. Je tvoja štipendija, tvoja mesečna vozovnica, so tvoji boni za kosilo, je tvoja služba, tvoja najemnina za stanovanje, tvoja plača. Je cena vrtca, so tvoja posojila, so cene v trgovini, cene knjig, je cena bencina, je tvoje študentsko življenje.«

Podobno kot MF SD podmladek opozarja, kako pomembno je, komu bo nekdo dal svoj glas na volitvah, saj bo to prispevalo k njegovemu položaju v družbi vsaj za naslednja štiri leta.

MSi poleg sodelovanja s podobno mislečimi izven meja Slovenije v okviru 3P sporazuma deluje tudi znotraj slovenskega prostora. Skupaj s podmladkoma Nova generacija SLS in Slovensko demokratsko mladino (SDM) je lansko leto podpisala sporazum 3P, v katerem se podmladki zavezujejo, da se bodo zavzemali za boljšo prihodnost Slovenije. Sporazum opredeljuje skupne politike treh podmladkov, ki bodo prispevali h kvalitetnejšemu življenju:

- aktivno bomo sodelovali in javno zastopali in zagovarjali ukrepe iz Strategije razvoja Slovenije, še zlasti na področju reforme visokega šolstva, učinkovite uporabe znanja in inovativnosti, povezovanja gospodarstva z univerzami in štipendiranja mladih;
- skupno bomo oblikovali stališča in se zavzemali za pripravo in sprejem Zakona o mladini;
- zavzemali se bomo za večjo vlogo mladih na vseh družbenih področjih, še posebno v strukturah odločanja in pri sprejemanju zakonodaje;
- vzpodbujali bomo mlade za aktivno udejstvovanje v politiki in večjo kulturo dialoga;
- zavzemali se bomo za večjo vlogo civilne družbe;
- usklajeno bomo nastopali v mednarodnih strukturah in zastopali interese Slovenije;
- zavzemali se bomo za še bolj razpoznavno vlogo Slovenije v Evropski uniji in Natu;
- aktivno se bomo vključili v razprave o izzivih evropske mladine, še zlasti v času predsedovanja Slovenije Evropski uniji;
- prizadevali si bomo za udejanjanje človekovega dostojanstva, pravne države, tržnega gospodarstva, socialne pravičnosti in enakih možnosti.

4. 2. 4 Aktivnosti

- politične: v okviru teh organizirajo kongrese, se odzivajo na aktualna družbeno politična, organizirajo seminarje za nove člane, izvajajo Politično akademijo;

vprašanja, dajejo izjave za javnost;

- mednarodne: sodelovanje z YEPP, IRI, Junge Alpenregion, udeležba na srečanjih desnosredinskih podmladkov;
- športne: organizirajo pohode, smučanje, drsanje, turnir v malem nogometu, tradicionalni turnir v odbojki na mivki, adrenalinski spust po Dravi, kolesarjenje po Sloveniji ob dnevu državnosti, idr.;
- družabne: med katere spadajo klepeti z ministri, »trkalikanje pisanic«, Gregorjev ples, martinovanje, prednovoletne zabave, itd.;
- volitve 2006: pri predvolilni kampanji leta 2006 so v 25 dneh obiskali 210 slovenskih občin z volilnim Busom NSi.

Še posebej bi pri aktivnostih želela poudariti izvajanje Politične akademije MSi, ki poteka v štirih teoretičnih in treh praktičnih delih. V teoretičnem delu se član/članica seznanja z osnovami politike, politične zgodovine, s politično komunikacijo, delovanjem EU, pouči pa se lahko tudi o politični kampanji. Praktični del sestavlja ogled Državnega zbora, prostorov Vlade RS, poleg tega pa se mladim prikaže že simulacija delovanja parlamenta.

4.3 SLOVENSKA DEMOKRATSKA MLADINA

4.3.1 Osnovni podatki

Podmladek Slovenska demokratska mladina je avtonomna mladinska organizacija, ki je bila ustanovljena 31. oktobra 1989 kot samostojna organizacija v okviru Socialdemokratske stranke Slovenije (tedaj še SDZ). S tem je stopila v prostor, nad katerim je imela do takrat monopol Zveza socialistične mladine Slovenije (ZSMS). SDM je odigrala bistveno vlogo pri oblikovanju temeljev slovenske mladinske politike na demokratični podlagi. Je ena izmed ustanoviteljic Mladinskega sveta Slovenije, ki koordinira slovenske mladinske organizacije. Prav tako je bil na podlagi njene pobude ustanovljen Urad Republike Slovenije za mladino. Od leta ustanovitve do danes se je v podmladku zbralo 5100 članov. Član SDM je lahko vsak državljan v starosti od 15 do 33 let, ki sprejema program in statut SDM. Polnoletni člani SDM

avtomatsko postanejo člani matične stranke SDS. Predsednik podmladka je Nikolaj Oblak, ki je bil izvoljen na čelo podmladka na 10. kongresu SDM.

Podmladek ima celo svojo himno.

4.3.2 Organiziranost

• struktura podmladka

Podobno kot MF SD in MSi je na državni ravni podmladek sestavljen iz kongresa, sveta, izvršilnega odbora, predsednika/predsednice in nadzorne komisije SDM.

• lokalna organiziranost

SDM je na lokalni ravni organiziran v:

- občinske odbore, ki zajemajo eno občino ali več občin z dovoljenjem Izvršnega odbora SDM;
- mestne odbore, ki zajemajo eno mestno občino;
- iniciativne občinske odbore, ki lahko delujejo v občinah, kjer ni ustanovljen občinski odbor SDM.

Skupno število občinskih odborov je 70.

• mednarodna organiziranost

- leta 1993 je podmladek SDM postal polnopravni član Mednarodne zveze mladih socialdemokratov (IUSY), vendar so leta 1997 prenehali s sodelovanjem zaradi nestrinjanja s politiko IUSY;
- so polnopravni člani podmladka Evropske ljudske stranke (YEPP);

4.3.3 Program

Slovenska demokratska mladina v svojem delovanju izhaja iz vrednot evropske demokratične tradicije in iz programa SDS, ki ga sprejemajo kot sestavni del svojega lastnega programa. Politična stališča podmladka so enaka tistim, ki jih zagovarja matična stranka. Temeljno vrednoto jim predstavlja demokracija, ki jim ne predstavlja le trenutnega sistema politične ureditve, ampak tudi moralno in etično stališče v politiki in družbi. Vzpostavljanje

demokracije je zato po njihovem mnenju nikoli dokončan proces. Poleg demokracije podmladek izpostavlja naslednje vrednote:

- **svoboda:** razumejo jo v dveh pomenih besede - kot svobodo posameznika, ki lahko nemoteno razvija svoje sposobnosti, izraža svoja mnenja in se po svojih zmožnostih in željah svobodno udejanja v družbenem, političnem in gospodarskem življenju. Drug pomen svobode SDM vidi v vzpostavljanju družbene svobode, ki je zagotovljena v pogojih pravičnosti in solidarnosti.
- **pravičnost:** v SDM verjamejo, da ni svobode brez pravičnosti. Pravičnost razumejo kot enakopravnost pred zakonom, ki jo zagotavljajo delujoča pravna država in temeljne človekove pravice in svoboščine, ki veljajo za vse ljudi enako. Pravičnost pomeni tudi, da noben človek ali skupina ljudi nima moči, da bi kršila temeljno svobodo katerega koli drugega človeka ali skupine ljudi.
- **solidarnost:** omogoča, da ljudje občutijo pravičnost, in tako daje osnovne pogoje za obstoj in stabilnost družbe in varnost njenih članov. Pri tem še posebej poudarjamo pomoč prikrajšanim družbenim skupinam, med katere sodi tudi velik del mladih. Verjamejo, da je temeljni pogoj za rast solidarnosti močna civilna družba, prosta nepotrebnih pritiskov s strani države. Prepričani so, da solidarnost ni v nasprotju z modernim tržnim gospodarstvom, temveč je prav pogoj za njegov obstanek in razvoj.
- **slovenstvo:** v SDM gojijo domoljubje in ljubezen do slovenskega naroda in države. Obenem spoštujejo vse različne kulture, ki soustvarjajo stvarnost v slovenski državi, s posebnim poudarkom na obeh avtohtonih narodnih manjšinah in ostalih skupnostih, ki so tradicionalno prisotne v našem okolju, in branijo njihove pravice, kakor so zagotovljene v ustavi. S posebno naklonjenostjo gledajo na slovenske manjšine v sosednjih državah in na ostale Slovence izven meja matične države. S svojo dejavnostjo pomagajo pri ustvarjanju enotnega slovenskega kulturnega prostora.

Politiko v SDM razumejo kot skupno delovanje svobodnih posameznikov v dobro skupnosti. Kot svojo največjo odgovornost in hkrati odgovornost družbe vidijo v mladih generacijah, ki se šele vključujejo v družbo.

Menijo, da je mladim potrebno na razumljiv način približati zavest o odgovornosti za prihodnost. Pri tem se je potrebno osredotočiti predvsem na tri področja:

- spodbujanje državljanske in narodne zavesti,
- seznanjanje s stvarnostjo v EU in možnostmi, ki jih ta ponuja,
- spodbujanje aktivnega udejstvovanja v družbi in politiki.

4.3.4 Aktivnosti

Podobno kot udejstvovanja ostalih podmladkov v Sloveniji potekajo aktivnosti SDM na naslednje načine:

- v domačem političnem prostoru sodelujejo z Mladinskim svetom Slovenije, s podmladkoma MSi in Novo generacijo imajo podpisan 3P sporazum o sodelovanju,
- izvajajo različne projekte,
- prirejajo družabne dogodke v obliki športnih prireditev, festivalov, družabnih srečanj članov, itd.,
- organizirajo razne izobraževalne seminarje za člane
- odzivajo se na aktualne politične in družbene probleme.

4.4 NOVA GENERACIJA

4.4.1 Osnovni podatki

Nova generacija je nevladna mladinska organizacija in podmladek Slovenske ljudske stranke (SLS), ki ima okrog 2500 članov. Združuje mlade med 15. in 30. letom starosti. Podmladek je bil ustanovljen 1. julija 2000 z združitvijo takratnih Mladih SLS in Mladih krščanskih demokratov. Od februarja 2005 Novo generacijo kot predsednik vodi Rok Ravnikar.

Člani Nove generacije se zavedajo, da niso nastali iz nič, ampak so vezani na pretekle generacije. Svojo konzervativnost vidijo v spoštovanju do velikanov, se pravi starejših generacij, na ramenih katerih stojijo.

4.4.2 Organiziranost

• struktura podmladka

Temeljni organ Nove generacije na državni ravni je izvršilni odbor, ki ga sestavljajo predsednik, podpredsednik in devet članov, ki so izvoljeni na kongresu. Poleg izvršilnega odbora ima Nova generacija na državni ravni tudi svet in programske komisije, ki zagotavljajo uspešno delovanje podmladka.

• lokalna organiziranost

Občinskih odborov, ki predstavljajo osnovno organizacijsko obliko Nove generacije je 30, medtem ko sta regijska odbora le dva, Savinjsko-šaleški in Slovenska Istra.

• mednarodno sodelovanje

- polnopravni člani podmladka Evropske ljudske stranke (YEPP),
- polnopravni člani Evropske ljudske mladine (DEMYC),
- sodelovanje z IRI.

4.4.3 Program

Nova generacija v svojem političnem delovanju izhaja iz temeljnih in splošno priznanih vrednot: svobode, odgovornosti, enakopravnosti, pravičnosti in solidarnosti. Njihova prizadevanja temeljijo na krščanskem etosu in principih demokracije ter pravnega reda. Kot desno-sredinska mladinska organizacija v svojem programu poudarja vrednote: družina, ljubezen, osebna rast, pravičnost, poštenost in odgovornost. Dolgoročne programske usmeritve podmladka so usmerjene na:

- pravno državo;
- družino kot temelj družbe;
- gospodarski razvoj;
- socialno politiko;
- izobraževanje.

Vizija podmladka je biti najbolj verodostojen in prepoznaven podmladek v Sloveniji z najbolj aktivnim članstvom in največjim vplivom. Mladim Nova generacija ponuja možnost političnega delovanja in odločanja o pomembnih vprašanjih, ki zadevajo mladino in njeno prihodnost. Prepričani so, da mora država omogočati nenehno krepitev civilne družbe, znotraj katere se želi Nova generacija izkazati kot predstavnik interesov mladih posameznikov nasproti ostalim politikom in državnim institucijam.

4.4.4 Aktivnosti

- sodelovanje v okviru 3P sporazuma;
- izvajanje projektov;
- organiziranje taborov, ekskurzij, športnih prireditev;
- organiziranje seminarjev za člane;
- debatni klub;
- vključeni v Mladinski svet Slovenije, itd.

Prihajajo jesenske volitve in pri tem naj omenim zanimivost, s katerim je podmladek pokazal svojo avtonomno razmišljanje v relaciji do stranke. Kljub spoštovanju prejšnjih generacij, so se v Novi generaciji odločili, da ne bodo podprli kandidature Lojzeta Peterleta, predstavnika njihove matične stranke, za predsednika države na jesenskih volitvah. Prepričani so namreč, da je Peterle po združitvi SLS in SKD deloval v škodo SLS in slovenskemu političnemu prostoru.

4.5 MLADA LIBERALNA DEMOKRACIJA

4.5.1 Osnovni podatki

Organizacija Mlada liberalna demokracija je bila ustanovljena leta 1991 kot podmladek Liberalne demokracije Slovenije (LDS). Trenutno je število mladih vključenih v MLD približno 2500, katerih povprečna starost je 26 let. Devetdeset odstotkov teh članov je hkrati vključenih tudi v matično stranko LDS. Članstvo v podmladku se posamezniku izteče, ko ta dopolni 30 let. Predsednik podmladka je Aleš Bučar.

4.5.2 Organiziranost

• struktura podmladka

Organi MLD na državni ravni njene organiziranosti so: kongres, konferenca, predsednik oz. predsednica, podpredsednik oz. podpredsednica, generalni sekretar oz. generalna sekretarka, Izvršilni odbor, Svet ter rabsodišče.

Organizacija ima poleg navedenih organov tudi Klub senior/seniorjev MLD, ki imajo pravico sodelovati v delu in aktivnostih MLD. O tem, kdo je lahko član Kluba seniorjev/seniork odloča Svet MLD.

• **lokalna organiziranost**

Podmladek kakor drugi podmladki deluje po vsej Sloveniji. Organiziranost na lokalni ravni opredeljuje 9. člen statuta, ki pravi da se članice in člani po teritorialnem načelu organizirajo v lokalne odbore MLD. Lokalni odbori se lahko na višji ravni povezujejo v regijske odbore. Skupno število lokalnih odborov MLD je 63.

• **mednarodno sodelovanje**

Na mednarodni ravni podmladek sodeluje z naslednjimi organizacijami:

- International Federation of Liberal Youth (IFLRY), ki je krovna organizacija mladih liberalov;
- Liberal and Radical Movement of the European Union (LYMEC), liberalno in radikalno mladinsko gibanje Evropske unije;
- Initiative of South-East European Liberals (ISEEL);
- Sodelujejo tudi z Evropsko mrežo proti nacionalizmu, rasizmu, fašizmu in v podporo migrantom in beguncem (UNITED).

Sodelovanje s sorodnimi organizacijami v tujini se podmladek povezuje na dveh nivojih. Na izkušnjah držav EU se učijo in si obenem izkušnje izmenjujejo, te pa nato posredujejo državam JV Evrope.

4.5.3 Program

Program MLD pokriva več aspektov družbenopolitičnega dogajanja Slovenije. Vsebuje socialno politiko, varnostno politiko, politiko enakih možnosti, dotika se zdravja, vprašanja informacijske družbe, izobraževanja, okoljske problematike, gospodarskega razvoja Slovenije, športa, itd. Ker pa v diplomski nalogi teče razprava o podmladkih kot političnih socializatorjih mladine, me predvsem zanima, kako si zamišljajo mladinsko politiko.

Na področju mladinske politike se MLD zavzema za takšno nacionalno mladinsko politiko, ki ustvarja okolje in pogoje za osebni razvoj mladih, ob tem pa upošteva tudi družbene

potrebe v prihodnosti. Prepričani so, da bi morale biti smernice mladinske politike rezultat široke javne razprave, v katero bi bili vključeni politične stranke, civilna družba, nevladne mladinske organizacije in mladina. Mladinska politika torej ne sme biti le oblikovana za mlade s strani starejših generacij, ampak morajo biti mladi aktivni člen soustvarjanja te politike. K sooblikovanju mladinske politike bi po mnenju MLD bilo potrebno povabiti tudi neorganizirano mladino, ker bi le na takšen način lahko prispevali k mladinski politiki, ki bi zajemala vso mlado generacijo. Poudarjajo tudi, da naj bi bila nacionalna mladinska politika koncipirana dolgoročno in naj se ne bi spreminjala z menjavo oblasti. Spremembe bi določale le nove oziroma drugačne potrebe mladih in družbe.

V Strategiji MLD iz leta 2005 se podmladek zavzema za aktivno državljanstvo, ki ga izvaja z usposabljanjem za aktivno državljanstvo in na naslednjem nivoju z izvajanjem aktivnega državljanstva. Glavni cilj tega projekta je, da mladim predstavijo dejstvo, da je politika tista, ki sprejema odločitve in kreira družbo. Zato je ena izmed najpomembnejših nalog mladine vključevanje v politične procese in soustvarjanje družbe, v kateri živimo.

Strategija poudarja tudi medsebojno povezovanje med mladinskimi organizacijami in občinskimi oziroma državnimi organi pri podpori logistične, infrastrukturne in finančne narave.

4.5.4 Aktivnosti

- organizirajo izobraževanja in usposabljanja za aktivno državljanstvo (seminarji, delavnice, okrogle mize), s katerimi želijo spodbujati in izobraževati mlade za aktivno vključevanje v družbenopolitične procese ter formalne in neformalne strukture;
- izvajajo aktivnosti aktivnega državljanstva v okviru katerega sodelujejo mladi, ki so že politično aktivni; ti organizirajo okrogle mize, tematska predavanja, spremljajo in odzivajo se na aktualne dogodke v Državnem zboru RS in na delo Vlade RS;
- podajajo pobude, predloge zakonov (v sodelovanju s poslansko skupino), javno nastopajo, dajejo izjave za javnost;
- organizirajo humanitarne akcije, družabne, športne prireditve;
- izvajajo različne projekte, itd.

V tem poglavju sem izbrane podmladke političnih strank na kratko opisala. V osnovnih podatkih sem ugotavljala koliko časa je posamezen podmladek prisoten v slovenskem političnem prostoru in kakšne zahteve v statutu postavljajo svojim članom. Od izbranih podmladkov je bila najkasneje, leta 2001, ustanovljena Mlada Slovenija, medtem ko SDM deluje že od oktobra 1989. Po številu članov sta v ospredju SDM s 5100 člani in MF SD s 5000 člani, sledita ji MLD in Nova generacija s 2500 člani in »najmlajša« Nova Slovenija s 1700 člani.

V Statutih podmladki različno opredeljujejo starostno mejo članov. MLD in Nova generacija imata najmanjši starostni razpon članov, saj se članstvo posamezniku izteče že z dopolnjenim 30. letom. MF SD in MSi sta članstvo omejila od 15.- 32. leta, SDM pa celo do 33. leta. Zgornjo mejo članstva so nekateri podmladki prestavili na višjo starost kot odgovor na spremenjeni življenjski stil mladih od devetdesetih let dalje.

V nadaljevanju sem izvedela, kako so podmladki notranje, lokalno in mednarodno organizirani. Vsi imajo dobro razvejano mrežo občinskih odborov po Sloveniji, prav tako pa se aktivno povezujejo s sorodnimi organizacijami v tujini. S pregledom programov, projektov in aktivnosti, ki jih podmladki izvajajo, sem ugotovila, na kakšne načine privabljajo mlade k aktivnejšemu državljanstvu.

5. ANALIZA INTERVJUJA

V tem poglavju bom analizirala intervjuje, ki sem jih opravila z vsemi izbranimi podmladki političnih strank. S pogovori s predstavniki podmladkov sem želela ugotoviti, katere načine podmladki uporabljajo za pridobivanje in motivacijo članov, in ali je največji motiv za včlanitev želja po politični karieri ali prevladujejo drugi interesi. Hkrati sem želela izvedeti, kako si v podmladkih zamišljajo politično izobraževanje. S pomočjo intervjujev sem hotela dobiti še boljši vpogled v sodelovanje med podmladki samimi in možnosti za nadaljevanje politične kariere v matični stranki. Navsezadnje pa me je seveda zanimalo mnenje predstavnikov podmladkov o politično apatični mladini in možnostih izhoda iz takšne situacije.

Na vprašanja so odgovarjali: Sandra Letica, podpredsednica SDM, Maja Hostnik, generalna sekretarka MLD, Rok Ravnikar, predsednik Nove generacije, Marko Kastelic, predsednik Mladega foruma SD Ljubljana in Jernej Vrtovec, generalni sekretar MSi.

Analizo intervjujev bom razdelila na več tematskih področij, s pomočjo katerih bom pridobila jasnejšo sliko o njihovem prispevku k večji politični participaciji mladine.

• mnenje predstavnikov podmladkov o vse manjši politični participaciji mladine

Predstavniki podmladkov so si edini v mnenju, da je politična participacija mladine v Sloveniji problematična. Predsednik Nove generacije, Rok Ravnikar meni, da je za takšno situacija kriva splošna negativna podoba politike, ki je skupna vsem generacijam. Težko je potem pričakovati, da bo pri mladih politika vzbujala pozitivne asociacije. Ravnikar dodaja, da je prejšnji sistem (pred l.1990) veliko bolj skrbel za sistematično vključevanje in aktivno družbeno participacijo. Današnji vzgojno-izobraževalni sistem pa zelo slabo skrbi za pozitivno predstavo o pomenu, smislu in potrebah po političnem izobraževanju.

Tudi predstavniki ostalih podmladkov se strinjajo s tem, da ima politika negativno konotacijo. V MLD si zato prizadevajo, da bi državljansko vzgojo uvedli v nižje razrede osnovne šole. Prav tako menijo, da bi morali mlade spodbujati pri temu, da bi kandidirali za mestni svet, parlament. Tako bi mladi lahko volili mlade. V MLD so prepričani, da bi tudi mediji lahko mladim in mladinskim organizacijam namenili več pozornosti.

V MF SD so prepričani, da mladi lahko prispevajo k spremembam v družbi, toda predpogoj zato je, da se najprej pričnejo zavedati, kakšno moč imajo. V SDM in MSi vzroke za politično neaktivnost pripisujejo današnji družni, ki posamezniku ponuja ogromno stvari. Mladi se pod vplivom obilice ponujenih možnosti odločajo predvsem za uspeh na drugih področjih.

• načini promocije, ki ga podmladki izvajajo za pridobitev novih članov

Posebnih promocij, namenjenih zgolj pridobivanju novih članov, podmladki ne izvajajo. Pridobivanje članov je nenehen proces, poteka v okviru vseh dejavnosti podmladkov. Kot najboljšo prakso za vključitev novih članov predstavniki izpostavljajo poznanstva, prav tako tudi pozitivne izkušnje s podmladkom na kakšni prireditvi, seminarjih. SDM zelo uspešno promovirajo aktivni člani po občinskih in mestnih odborih.

• motivi za včlanitev v podmladek

V MF SD h glavnim motivom za vključitev v podmladek prištevajo željo po spoznavanju novih ljudi, pridobivanje nove širine v življenju, možnost udeležbe na različnih seminarjih ter željo posameznika po večji družbeni aktivnosti.

V MLD menijo, da so motivi sicer različni, vendar pa gre predvsem za željo po spoznavanju političnega procesa in za sodelovanje pri različnih projektih. V Novi generaciji opažajo, da je včlanitev ponavadi posledica pozitivnih izkušenj ob druženju s podmladkom, v nekaterih primerih je prisotna tudi želja po politični karieri. Pri tem dodajajo, da se mladi ne vključujejo zgolj zaradi tega, ker pri njih prevladuje zanimanje za politiko, s čimer pa se ne strinjajo v MSi, ki kot glavni motiv za vstop poudarjajo ravno interes za politiko. V podmladku SDM se strinjajo, da je včlanitev posledica vseh dejavnikov: želje po spoznavanju političnega procesa, želje po prispevanju k spremembam, spoznavanje novih ljudi, druženju kakor tudi želje po politični karieri.

• na kakšne načine motivirajo že pridobljene člane podmladka

MLD motivira svoje člane na raznih seminarjih, srečanjih, sestankih in ostalih druženjih, kjer neposredno pridobivajo izkušnje in reference za nadaljnje delo. V MF SD se z udeležbo na seminarjih, konferencah in drugih aktivnostih daje motivacijo za delo. Člani se zavedajo, da dobro opravljeno delo pomeni več možnosti za napredovanje. V MSi motiviranje članov poteka s političnim izobraževanjem, z možnostjo kandidiranja za funkcije v podmladku, stranki in na kongresu. SDM menijo, da je najboljša motivacija za člane sodelovanje pri različnih projektih in delovanje podmladka, ki daje mešanico resno-sproščujočega podmladka, v katerem lahko vsak najde nekaj zase. Tudi v Novi generaciji skušajo delo podmladka organizirati na takšen način, da lahko vsak član svoje potenciale v njem kar najbolje izkoristi. S tem, da upoštevajo želje in potrebe članstva, prispevajo k dobremu delovnemu vzdušju podmladka.

• kako poteka politično izobraževanje

Podmladek MF SD za politično izobraževanje članov skrbi tako, da na nacionalnem nivoju dvakrat letno organizira tri-stopenjski seminar, katerega glavni namen je izobraževanje članstva in neformalno druženje. Poleg tega se člani udeležujejo izobraževanja na svetovnih, evropskih kampih in na mednarodnih seminarjih. Na lokalni ravni pogosto organizirajo tematske večere, na katere povabijo strokovnjake z različnih področij.

Seminarje za nove člane organizirajo večkrat letno tudi v SDM. Izvajajo tudi izobraževanja za vodstvo občinskih in mestnih odborov, članom omogočajo izobraževanje na seminarjih in delavnicah v tujini, tečaj retorike, odbore po Sloveniji pa vabijo tudi na ogled Državnega zbora.

V Novi generaciji z namenom političnega izobraževanja izvajajo tako imenovano akademijo, ki je v praksi sestavljena iz seminarja za nove člane, možnosti obiskovanja tečaja retorike, projektnega dela in ekskurzije v državne ustanove.

Za nove člane v MSi organizirajo poseben seminar sestavljen iz dveh delov. V prvem delu se člani seznanijo z osnovami politike, medtem ko se jim v drugem delu predstavi podmladek sam, kako poteka delo na projektih, na kakšne načine je lahko posameznik aktiven v podmladku. V sklopu političnega izobraževanja izvajajo v Ljubljani in Mariboru tudi Politično akademijo, ki je namenjena vsem članom.

V MLD na temo mreže mladih in aktivnega državljanstva trikrat do štirikrat letno organizirajo seminarje in delavnice. Razen tega organizirajo še seminarje, na katerih se člani seznanjajo s projektnim vodenjem, komuniciranjem z javnostmi, lobiranjem in spoznavajo osnove retorike. Članom kot ostali omogočajo tudi izobraževanja v tujini.

• možnosti prehoda iz podmladka v stranko

V MLD menijo, da so možnosti prehoda dobre. Podmladek je odskočna deska za naprej, neke vrste »pripravnništvo«, ki ga člani potem vnovčijo na višji instanci. Ocenjujejo, da kar 60-70% članov nadaljuje svojo pot v stranki. Predstavnik MF SD pravi, da je podobna praksa tudi pri njih, saj večina članov po delu v forumu prestopi v stranko.

V MSi prav tako možnosti prehoda ocenjuje kot dobre, vendar je pri njih postavljen že pogoj ob sami vključitvi v podmladek. Član podmladka lahko napreduje le, če je hkrati član stranke Nova Slovenija.

Predstavnica SDM meni, da so možnosti napredovanja iz podmladka v stranko zelo dobre, saj je član podmladka že avtomatsko član stranke. Iz vrst podmladka izhajajo tudi mlajši poslanci kot so Alenka Jeraj, Robert Hrovat, Eva Irgl, poleg tega se je na lokalnih volitvah na mestne

in občinske svete uvrstilo 57 članov podmladka. Tudi tajništvo stranke in poslanska skupina sta sestavljena pretežno iz mladih.

V Novi generaciji možnosti prehoda sicer so, vendar za enkrat na tem področju še ni ustaljene prakse. Trenutno še nimajo predstavnika vodstva stranke, ki bi izšel iz vrst podmladka, imajo pa 26 občinskih svetnikov in enega župana.

• **povezovanje s podmladki**

MSi, SDM in Nova generacija sodelujejo v okviru 3P sporazuma, MLD je na dan mladih, 15. avgusta povabil vse podmladke na konferenco, v MF SD pa pravijo, da si želijo več sodelovanja med podmladki. Še posebej bi podmladki lahko več interesa za sodelovanje pokazali pri mladinskih temah. V namen večjega povezovanja so organizirali tudi srečanje vseh podmladkov, vendar niso dobili pozitivne povratne informacije iz vseh strani.

• **kako podmladek prispeva k večji politični participaciji mladine**

MLD svoj prispevek k večji participaciji mladine prispevajo z vsemi aktivnostmi na Uradu za mladino. Vse njihove akcije so namenjene večji participaciji, včasih direktni, včasih indirektni. Podmladek Nova generacija svoj prispevek k večji participaciji mladih vidi v tem, da jim ponudi možnost vstopa v podmladek kot nacionalno mladinsko organizacijo. V okviru podmladka posameznik lahko izkoristi svoje potencialne in si poveča možnosti za udeležbo v političnih procesih.

V SDM k svojim raznovrstnim aktivnostim vabijo tudi tiste, ki niso člani podmladka in tako »aktivirajo« večji del mladine. MF SD podobno mlade osvešča o problemih, ki so prisotni v družbi danes kakor tudi v prihodnosti. Želijo, da bi mladi postali družbeno zavedni in se odzvali, kadar se jih »zbode«.

MSi k večjemu številu aktivnih mladih prispeva z vsemi dejavnostmi, ki jih izvajajo, od seminarjev, pogovorov z ministri do družabnih akcij, kot je Poletje z MSi.

• **politična participacija mladine v prihodnosti**

O politični participaciji mladine v prihodnosti podmladki podmladki odgovarjajo različno. Predstavnica SDM meni, da bo politična participacija mladine ostala na podobnem nivoju, kljub temu pa si prizadevajo, da bi se situacija izboljšala. Tudi v Novi generaciji glede na družbeni razvoj in trende kakšnih večjih sprememb na tem področju ne pričakujejo. Nasprotno so v MSi optimistični, saj mislijo, da bodo mladi v prihodnosti dojemali, da je politika tista, ki določa, kako bo potekalo vsakdanje življenje. Misli o preobratu mladine na področju

politične aktivnosti se pridružujejo tudi v MLD, kjer pa poudarjajo, da to ni odvisno le od mladine same. Politika na višji instanci in način, kako bodo mladini v prihodnje podajali politiko, sta tista dejavnika, ki lahko prispevata k preobratu. Tudi v MF SD so mnenja, da se bo negativen trend na področju politične participacije slej ali prej zaustavil. Je le vprašanje časa. Dodajajo, da se bo to mogoče zgodilo ob kakšni situaciji, ki bo mlade močno prizadela.

6. SKLEP

V diplomski nalogi sem preučevala vlogo podmladkov političnih strank pri spodbujanju politične participacije mladine v Sloveniji. Pri tem sem izhajala iz dejstva, da je mladina nezainteresirana za udejstvovanje na političnem področju. To potrjujejo izsledki raziskav mladine v devetdesetih letih. Nazorno kažejo, da si mladina svoj položaj utrjuje izven kroga političnih procesov. Prednost daje glasbi, športu, potrošnji in delu.

S pomočjo pregleda politične participacije mladine skozi drugo polovico 20. stoletja sem ugotovila, da je bila mladina v preteklosti bolj pripravljena sodelovati v političnih zadevah v primerjavi z današnjo mladino. Ta se je sčasoma distancirala od politike, postala je pasivna in apolitična v odnosu do oblasti. Solidarnost je zamenjala individualnost, saj mladi večinoma nimajo več občutka generacijske povezanosti in pripadnosti, kar bi jim dalo motivacijo za skupno akcijo. Pod vplivom novih oblik zabave se mladi vse bolj umikajo v zasebnost, njihovo življenje vse bolj obvladujejo nove tehnologije, ki so tudi instrument raznih tržnih praks, ki skušajo mobilizirati čim večje število mladih. Časopisi in javni radiodifuzni servisi izgubljajo svojo moč, vse večji učinek na mladino pa pridobivata komercialna televizija in internet, ki bosta v prihodnosti postala še pomembnejša akterja politične socializacije. Primerjava nezainteresiranosti mladine za politična vprašanja, po drugi strani pa izkazovanje vse večjega interesa za val resničnostnih šovov, ki so preplavili komercialno televizijo in internet nas vodi do spoznanja, da je današnjo mladino potrebno nagovoriti na drugačen, bolj inovativen način. Mladi se na resničnostne šove odzivajo tako številčno predvsem zaradi lahkotnosti soodločanja in občutka, da njihov glas dejansko prispeva k izidu glasovanja. Tradicionalni politični nagovori potencialnih mladih volivcev v času predvolilnih kampanj so zastareli. Politične stranke premalo izkoriščajo kanale komuniciranja, ki jih mlada populacija uporablja. Politiki novega kova bodo morali znati izrabiti komunikacijske navade sedanjih mladostnic in mladostnikov, če bodo želeli pritegniti njihovo pozornost. Politične stranke ustvarjajo podmladke z domnevo, da bodo mladi pristopili k politiki že zaradi poistovetenja s starostno skupino v podmladku. Toda to predvidevanje se izkaže za neustrezno, saj današnja mladina ni zainteresirana za vstop v politični krog vrstnikov, katerih možnosti bodo skržene zgolj na posnemanja tradicionalne politike. Vključenost slovenske mladine v podmladke ne dosega visokega števila. Le 3,3 odstotka slovenske mladine v starostni skupini od 15 – 32 let je takšne, ki je podpisala izjavo o članstvu v enem izmed petih podmladkov. Starostna meja 15 – 32 let predstavlja potencialne člane podmladkov, razen v MLD in Novi generaciji, ki imata nižjo zgornjo starostno mejo članstva, ki se konča že pri dopolnjenih 30. letih. Toda,

kljub majhnemu številu vključenosti mladih v podmladke, lahko rečem, da podmladki prispevajo k dvigu splošne negativne podobe mladine kar se tiče političnega angažiranja. Ker je precejšen delež članov takšnih, ki po opravljenem delu v podmladku nadaljuje politično pot v stranki, ugotavljam, da podmladki uspešno opravljajo funkcijo politične rekrutacije mladih. Kar pomeni, da člane navajajo na bodoče politične vloge, ki jih bodo opravljali. S tem pa se že vrši eden izmed načinov, ki prispeva k večji aktivnosti mladih na področju politike. Svojo hipotezo na podlagi te ugotovitve, v kateri trdim, da podmladki političnih strank v Sloveniji prispevajo k večji participaciji mladine delno potrjujem. V nadaljevanju te trditve ne morem zavrniti, ker podmladki z zelo dobro notranjo in lokalno organiziranostjo skrbijo za vključevanje mladih na političnem področju.

Iz pogovora s predstavniki podmladkov sem razbrala, da se vsi zavedajo trenutnega stanja politične pasivnosti mladine. Vzroke zato pripisujejo potrošniški družbi, ki mladega človeka sili k prevzemanju tisoč in ene identitete in mu tako zmanjka motivacije za politično udejstvovanje, ki je navsezadnje že višja družbena potreba. Poleg tega menijo, da bi država morala več pozornosti nameniti državljski vzgoji, ki bi dolgoročno prispevala k »mehčanju« negativne asociacije o politiki. Če si slovenska politična elita želi, da bodo mladi soustvarjalci participativne politične kulture, mora najprej omogočiti pogoje, ki bodo to dovoljevali. Samo interes za politiko mladih namreč ni dovolj za politično participacijo. Šele ko je na voljo zadostno število politično relevantnih informacij, ko je dana možnost političnega izobraževanja in ko občutijo, da njihov glas šteje, se lahko interes za politiko manifestira v popolnosti.

Drugi argument za potrditev hipoteze je ta, da podmladki veliko pozornosti namenjajo političnemu izobraževanju članov. S spoznavanjem procesov v politiki si člani pridobijo znanje o tem, kakšno obliko politične aktivnosti morajo ubrati, če želijo doseči določeno stvar. V namen političnega izobraževanja članov podmladki organizirajo različne seminarje, tematske večere z gosti iz politike, v Mladi Sloveniji izvajajo tudi tako imenovana Politično akademijo. Politično izobraževanje poteka tudi na raznih dogodkih, ki se jih predstavniki podmladkov udeležujejo v tujini.

Tretji argument, ki govori v prid moji hipotezi je ta, da podmladki dobro sodelujejo z matičnimi strankami, preko katerih lahko neposredno vplivajo na sprejemanje zakonodaje, kar sem ugotovila s pomočjo pregleda aktivnosti podmladkov ter intervjujev. Podmladki z matično stranko večinoma sodelujejo v okviru poslanske skupine, s katero se redno srečujejo, zato preko nje lahko tudi največ dosežejo. Povezovanje pa ne poteka le v okviru politične stranke, ampak se podmladki povezujejo tudi med seboj. Na tej točki pa že prihaja do

razhajanj med podmladki. MSi, SDM in Nova generacija sodelujejo v okviru 3P sporazuma, medtem ko sta MLD in MF SD iz te naveze izključena. V MF SD pogrešajo komunikacijo in srečanja med vsemi podmladki. Menim, da podmladki še vseeno dajejo prednost ideološki komponenti pred generacijsko, zato ne morejo mobilizirati mladih v takšni meri kot bi si želeli. O tem, da so podmladki podvrženi ideološkim zastavitvam matičnih strank govori dejstvo, da skoraj vsi člani podmladkov ob izpolnjenem 18. letu starosti avtomatsko postanejo člani matične stranke. Izjema je le podmladek MF SD, ki članom ob vključitvi v podmladek ne vsiljuje članstva v stranki. S tem se MF SD hkrati povečuje manevrski prostor za delovanje. Deloma je želela dober vtis narediti tudi MSi, vendar neuspešno, saj je članom, ki ne želijo postati člani matične stranke želijo preprečila napredovanje v organe podmladka.

Podmladki v svojih aktivnostih ne sledijo samo političnim temam, ampak mlade skušajo motivirati tudi z različnimi družabnimi prireditvami. Te služijo kot povezovalni element tistih, ki v podmladku že sodelujejo, hkrati pa pritegnejo novo članstvo, saj vemo, da mladini zabava predstavlja eno izmed prednostnih področij v življenju.

O napovedovanju prihodnosti politične participacije si podmladki niso povsem edini. V SDM in Novi generaciji velikih sprememb ne pričakujejo, v MSi izražajo optimizem, podobno tudi v MLD in MF SD pravijo, da se bo negativen trend političnega udejstvovanja mladine slej ali prej zaustavil. Pri tem poudarjajo, da ta sprememba ni odvisna le od mladine, ki bo morala spoznati, da je politika vse okrog nas. K spremembi bo morala stremeti tudi politika na višjem nivoju. S tem se strinjam tudi sama, saj menim, da bodo morali politiki v prihodnosti več pozornosti posvetiti spoznavanju življenjskega stila mladih. Manjše zanimanje za politiko pri mladini v primerjavi s prejšnjimi generacijami izhaja tudi iz dejstva, da politiki ne najdejo oziroma ne iščejo načinov, ki bi mlade uspešno nagovarjali k večji politični participaciji.

7 LITERATURA IN VIRI

Bibič, Adolf (1997): *Kaj je politika? Kompendij sodobnih teorij politike*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Bonča, Jože (1985): *Zveza socialistične mladine Slovenije in mladinske specializirane organizacije*. Diplomaska naloga. Ljubljana: FSPN.

Della Porta, Donatella (2003): *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Sophia.

Državni zbor Republike Slovenije (1194): *Zakon o političnih strankah*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 62.

Erjavec, Karmen (2000): Medijska pismenost kot pogoj uspešne politične socializacije. *Teorija in praksa* 37(4), 672–685.

Ferfila, Bogomil (2002): *Politično komuniciranje*. Ljubljana: FDV.

Fink-Hafner, Danica (1992): *Nova družbena gibanja – subjekti politične inovacije*. Ljubljana: FDV.

Fink-Hafner, Danica (2001): *Politične stranke*. Ljubljana: FDV.

Gillis, John R. (1999): *Mladina in zgodovina: tradicije in spremembe v evropskih starostnih odnosih od 1770 do danes*. Šentilj: Aristej.

Haralambos, Michael (1999): *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.

Južnič, Stane (1989): *Politična kultura*. Maribor: Obzorja.

Klinar, Peter (1971): Vzroki študentskih nemirov in protestov. *Teorija in praksa* 8, 381–396.

Kolenc, Janez (1993): *Politična kultura Slovencev: raziskovanje odnosa med civilno družbo in državo*. Ljubljana: Karantanija.

Kučić, Lenart J. (2006): Politika novih tehnologij: Kdo te voli. *Delo. Sobotna priloga*, 7. januar.

Kuhar, Metka (2004): Politična participacija mladih – Politika me/ne briga. *Medijska preža* 20/21, 44–45.

Lakner, Vesna (2004): *Politična aktivnost slovenske mladine: primerjava med avtoritarnim in demokratičnim sistemom*. Diplomaska naloga. Ljubljana: FDV.

Makarovič, Jan (1983): *Mladi iz preteklosti v prihodnost*. Ljubljana: Univerzum.

Manifest MF SD, sprejet na 14. Kongresu MF SD, 22. in 23. oktobra 2005 v Novi Gorici. Dostopno na <http://www.mladiforum.org/manifest.php> (10.04.2007).

Mencin Čeplak, Metka (2002): Mladi in prostori političnosti. *Socialna pedagogika* 6(3), 239–254.

Miheljak, Vlado, ur. (2002): *Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Maribor: Aristej.

Novak, Denis (2005): *Vloga in moč podmladkov slovenskih političnih strank v slovenskem političnem prostoru*. Diplomaska naloga. Ljubljana: FDV.

Panebianco, Angelo (1988): *Political parties: organisation and power*. New York: Cambridge University Press.

Repovž, Grega (2000): Ali H. Žerdin o družbenih gibanjih v osemdesetih. *Delo. Sobotna Priloga*, 22. april.

Rezultati raziskovanj št. 818/2005, Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

Sruk, Vlado (1995): *Leksikon politike*. Maribor: Obzorja.

Statistične informacije št. 272/1994, Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

Statistični letopis 2006. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

Statut Mladega foruma Socialnih Demokratov, sprejet na 8. Kongresu MF SD na Ptuju, 25. oktobra 2003. Dostopno na http://www.mladiforum.org/pravila_delovanja.php (10. marec 2007).

Statut Mlade liberalne demokracije, sprejet na Kongresu MLD v Ljubljani, 16. oktobra 1999, dopolnjen na kongresu MLD v Mariboru, 13. oktobra 2001 in na Kongresu MLD v Ankaranu, 18. oktobra 2003. Dostopno na http://www.kranj.lids.si/mld/slike/dokumenti/Statut_MLD.pdf (10. marec 2007).

Statut Mlade Slovenije, sprejet 21. aprila 2001 v Ljubljani, dopolnjen na 1. Kongresu Mlade Slovenije, 08. decembra 2001 v Mariboru, na 2. Kongresu Mlade Slovenije, 07. decembra 2002 na Otočcu, na 3. Kongresu Mlade Slovenije, 15. novembra 2003 v Murski Soboti, na 5. Kongresu Mlade Slovenije, 03. decembra 2005 na Ptuju in na 6. Kongresu Mlade Slovenije, 02. decembra 2006 v Kranju. Dostopno na <http://www.mladaslovenija.org/images/stories/dokumenti/statut%20mlade%20slovenije1.pdf> (12. marec 2007).

Statut Nove generacije, sprejet na 1. rednem Kongresu Nove generacije, 01. julija 2000, dopolnjen na 2. rednem Kongresu Nove generacije, 30.11.2002. Dostopno na <http://www.nova.generacija.org/index.php?stran=vsebina&menu=51> (20. marec 2007).

Statut Slovenske demokratske mladine, sprejet na 10. kongresu Slovenske demokratske mladine, 21. januarja 2006 na Otočcu. Dostopno na http://www.sdm.si/o_podmladku/statut (5. april 2007).

Toš, Niko, (ur.): *Poročila »Slovensko javno mnenje 69«*. Ljubljana: Visoka šola za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Center za raziskovanje javnega mnenja.

Ule, Mirjana (1988): *Mladina in ideologija*. Ljubljana: Delavska enotnost.

Ule, Mirjana (1989): *Za modernizacijo slovenske družbe*. Ljubljana: Marksistični center CK ZSJ.

Ule, Mirjana in Vlado Mihelj (1995): *Prihodnost mladine*. Ljubljana: DZS.

Ule, Mirjana (1996a): *Mladina v devetdesetih: analiza stanja v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Ule, Mirjana, Vlado Mihelj, Tanja Rener, Metka Mencin Čeplak in Slavko Kurdija (1996b): *Predah za študentsko mladino*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport, Urad RS za mladino.

Ule, Mirjana, Tanja Rener, Metka Mencin Čeplak in Blanka Tivadar (2000): *Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino, Aristej.

Ware, Alan (1996): *Political parties and party systems*. Oxford: Oxford University Press.

8. PRILOGE

PRILOGA A – izpis intervjujev

Intervju 1

Intervju opravljen z Markom Kastelicem, predsednikom lokalnega kluba MF SD Ljubljana

1.V Sloveniji beležimo vse večjo volilno abstinenco mladine. Se vam zdi vse manjša politična participacija mladine poleg neudeležbe na volitvah problematična? Kaj je po vašem mnenju vzrok za takšno stanje?

Z gotovostjo lahko trdim, da je glavni problem večine mladih danes njihova apatičnost. Kaj je glavni vzrok ne vem, lahko pa rečem, da se mladi premalo zavedamo svoje moči, ki jo imamo mladi v današnjem svetu. Mladi so preveč prepričani, da ne morejo na nič vplivat.

Današnja politika, ki jo mladi spremljajo preko medijev pa jih enostavno ne pritegne, kar se mi zdi nekako razumljivo glede na način političnega delovanja politike danes.

2. Na kakšne načine vaš podmladek privablja nove člane? Katere načine promocije uporabljate?

Glavni način naše promocije je naše delovanje. Promoviramo se na vseh naših aktivnostih, mladim želimo predstaviti politiko na drugačen način.

3. Kateri je glavni motiv za včlanitev v podmladek? (ali gre za željo po spoznavanju političnega procesa, željo po spremembah, spoznavanju novih ljudi, druženje, politična kariera)

Kaj je glavni motiv vsakega posameznika je težko govorit. Morali pa bi biti spoznavanje novih ljudi, pridobivanje nove širine v svojem življenju, udeležba na mnogih seminarjih, družbena aktivnost, ipd.

4. Kako motivirate svoje člane?

Z odhodi na različne seminarje, udeležbo na različnih konferencah, konec koncev z dobrim delom imaš več možnosti za napredovanje znotraj same organizacije.

5. Ali v podmladku skrbite za politično izobraževanje članov? Na kakšne načine?

V našem lokalnem klubu organiziramo tematske večere na katere vabimo strokovnjake z različnih področjih. Na nacionalnem nivoju se organizira dvakrat letno trostopenjski seminar, katerega glavni namen je izobraževanje članstva in neformalno druženje. Prav tako se članstvo izobražuje na raznih svetovnih in evropskih kampih, mednarodnimi seminarji,...

6. Kakšne so možnosti prehoda iz podmladka v stranko?

Odvisno od posameznikove želje. Stranka je vedno rada medse sprejemala mlado generacijo. V stranki jih večina začne delovati po končani karieri v forumu.

7. Kakšno je število članov vašega podmladka, ki so nadaljevali s politično kariero v matični stranki? (ime, če je mogoče)

Večina mlajše generacije v stranki je svojo pot začela v forumu. Seveda pa nimajo vsi iste želje glede svoje aktivnosti v stranki. Velik del se jih z leti včlani v stranko in kasneje delujejo na različnih nivojih.

8. Na katere načine sodelujete z matično stranko (člani v izvršnem odboru, svetu stranke, kongresih strank; s katerim delom stranke sodelujete: poslanska skupina, centralni del)

Vsak predsednik lokalnega kluba sedi v območnem predsedstvu stranke, prav tako ima MF tudi dva člana v predsedstvu stranke. Imamo svoje delegate na konferencah in kongresih stranke. Na zadnjem volilnem kongresu stranke je bila več kot petina delegatov iz vrst MF-ja.

9. Kakšno moč imate pri sprejemanju zakonov? Je vaše mnenje v matični stranki upoštevano?

Mladi imamo že sedaj ogromen vpliv na delovanje v stranki v primerjavi z ostalimi podmladki. Se pa bo z let zagotovo ta vpliv še povečal.

10. V kolikšni meri ste pri izvajanju programov neodvisni od matične stranke?

MF je avtonomna organizacija, na katero stranka nima nobenega vpliva. V preteklosti se je že dogajalo ko je imela stranka eno stališče, MF pa drugega (npr. vstop SLO v NATO). Zagotovo smo lahko ponosni na to stopnjo avtonomnosti, saj kolikor poznam situacijo je v drugih podmladkih situacija popolnoma drugačna.

11. Kako se financirate? Dobite plačilo za svoje delo?

Financiramo se preko Urada za mladino, s prijavi na različne razpise, finančno pa nam pomaga tudi stranka. MF organizacija, ki temelji izključno na prostovoljnem delu.

12. Se povezujete z ostalimi podmladki v Sloveniji? Kako? S katerimi?

MF je bil edini podmladek, ki je organiziral srečanje med vsemi podmladki. Želeli bi si več sodelovanja, zlasti pri mladinskih temah, vendar kakšnega interesa nikoli podmladki niso izkazali. S podmladki sodelujemo predvsem v lokalnih in nacionalnem mladinskem svetu.

13. Kako poteka sodelovanje s podmladki v tujini?

Smo člani svetovnega (IUSY) in evropskega (ECOSY) združenja mladinskih socialističnih organizacij. Znotraj teh dveh organizacij smo tudi zelo aktivni, imamo podpredsednico IUSY vodjo skupine zadolžene za Balkan.

14. Ali opazate razliko pri delovanju vašega podmladka po različnih regijah? Katera je najuspešnejša, katera najmanj?

Amplitude delovanja foruma v različnih regijah je vsakdanjik, najuspešnejši sta Štajerska in Osrednjeslovenska regija. Trenutno imamo določene probleme z aktivnostjo v SZ delu in na skrajnem V delu Slovenije

15. Kako prispevate k večji participaciji mladine v Sloveniji?

Mlade obveščamo o problemih ki se jih tičejo tako danes, kot tudi v njihovi in naši prihodnosti. Želimo, da bi mladi postali družbeno zavedni, ki bi se odzvali kadar se jih »zbode«.

16. Katere projekte trenutno izvajate?

Na republiški ravni ta trenutek pripravljamo projekt v katerem bomo predstavili napake, ki jih je naredila vlada Janeza Janše, pripravljamo se na sodelovanje pri pisanju alternativnega vladnega programa, predvsem na področju mladine. Potekajo pa še zadnje priprave za organizacijo Balkan youth festival, ki bo v mesecu Juliju potekalo ob Velenjskem jezeru. Počasi pa se nas že dotika predkongresna mrzlica, saj imamo jeseni volilni kongres foruma.

17. Kateri je vaš najodmevnejši, najuspešnejši projekt?

Sodelovanje v času kampanje proti vstopu v NATO, kampania Sprejemam drugačnost, odzivanja na aktualne problematike s protesti pred Vlado RS (Janez Janša nam je lani celo podaril metlo), organiziramo poletni kamp Lolipop,...

18. Menite, da se bo politična participacija mladine v prihodnje še zmanjševala ali bo prišlo do preobrata?

Zagotovo se bo negativen trend slej ali prej ustavil, vprašanje kdaj pa si zastavljamo tudi sami. Verjetno se bo moralo še kaj hujšega zgoditi, da se bo mladina prebudila.

Intervju 2

Intervju opravljen z Jernejem Vrtovcem, generalnim sekretarjem Mlade Slovenije

1. V Sloveniji beležimo vse večjo volilno abstinenco mladine. Se vam zdi vse manjša politična participacija mladine poleg neudeležbe na volitvah problematična? Kaj je po vašem mnenju vzrok za takšno stanje?

Politična participacija mladine res upada, vendar naš podmladek skuša mlade čim bolj zainteresirati za vključitev v politiko. Menim, da lahko vzroke za politično neaktivnost mladih iščemo v današnji družbi, ki posamezniku ponuja ogromno stvari. Mladi se prej kot za politično udejstvovanje odločijo za sodelovanje na kakšnem drugem družbenem področju.

2. Na kakšne načine vaš podmladek privablja nove člane? Katere načine promocije uporabljate?

Nove člane pridobivamo z raznovrstnimi družabnimi dogodki, tudi z organiziranjem politične akademije. V lanskem letu smo na primer pridobili kar 350 novih članov.

3. Kateri je glavni motiv za včlanitev v podmladek? Ali gre za željo po spoznavanju političnega procesa, željo po spremembah, spoznavanju novih ljudi, druženje, politična kariera?

Motiv, ki je skupen članom podmladka je predvsem zanimanje za politiko.

4. Kako motivirate svoje člane?

Članom omogočamo politično izobraževanje, kandidiranje za funkcije v podmladku, stranki, kandidiranje na kongresu.

5. Ali v podmladku skrbite za politično izobraževanje članov? Na kakšne načine?

Za nove člane organiziramo poseben seminar, sestavljen iz dveh delov. V prvem delu se seznanijo z osnovami politike, državne ureditve, demokracije, v drugem delu pa jim predstavimo naš podmladek. Na tem seminarju izvejo, kaj pomeni biti aktiven v podmladku in kako se izvajajo projekti. Poleg tega organiziramo Politično akademijo, ki je namenjena vsem članom podmladka.

6. Kakšne so možnosti prehoda iz podmladka v stranko?

Možnosti prehoda so dobre, vendar mora biti član podmladka hkrati včlanjen v našo matično stranko Nova Slovenija, če želi kandidirati za funkcije tako v podmladku kot v stranki. Če se opredeli samo kot član podmladka, kandidatura ni mogoča.

7. Kakšno je število članov vašega podmladka, ki so nadaljevali s politično kariero v matični stranki? (ime, če je mogoče)

Dosti članov našega podmladka se je zaposlilo v državni upravi, nekateri so kandidirali za župane, Rajku Anžekoviču je uspelo zasesti župansko mesto v Dornavi.

8. Na katere načine sodelujete z matično stranko (člani v izvršnem odboru, svetu stranke, kongresih strank; s katerim delom stranke sodelujete: poslanska skupina, centralni del)?

S poslansko skupino se srečujemo enkrat mesečno, drugače pa skupaj s stranko pripravljamo projekte, okrogle mize, na katerih sodelujemo z ministri.

9. Kakšno moč imate pri sprejemanju zakonov? Je vaše mnenje v matični stranki upoštevano?

Stranka nam vedno dopušča predstaviti naš vidik, kar je še posebej pomembno pri sprejemanju zakonodaje, ki je povezana z mladimi. Srečujemo se tudi z županom, ministri,

kadar je kakšna še posebej pereča tema, so srečanja še toliko bolj pogosta. Upoštevanje naših mnenj s strani stranke lahko ocenim kot zelo dobro.

10. V kolikšni meri ste pri izvajanju programov neodvisni od matične stranke?

Stranka nam dopušča neodvisnost. Ne določajo nam na primer, kakšne izjave za javnost naj bi dajali, prav tako smo avtonomni pri izvajanju projektov. Seveda pa mi spoštujemo njihov program in se po tem tudi ravnamo.

11. Kako se financirate? Dobite plačilo za svoje delo?

Financiranje je sestavljeno iz treh virov: prvi je Urad za mladino, drug vir je stranka, tretji pa so donacije fizičnih in pravnih oseb.

12. Se povezujete z ostalimi podmladki v Sloveniji? Kako? S katerimi?

Sodelujemo preko sporazuma imenovanega 3P, v katerem sodelujeta še SDM in Nova generacija. Ta sporazum je bil prvič sprejet leta 2002, leta 2006 pa je bil dopolnjen.

Udeležujemo se tudi raznih srečanj, na katerih razpravljamo o temah povezanih z mladino.

13. Kako poteka sodelovanje s podmladki v tujini?

Srečujemo se na raznih seminarjih, srečanjih pri nas ali v tujini. Postali smo tudi polnopravni člani največje evropske mladinske organizacije. Sodelujemo s Španijo, Hrvaško, Srbijo...

14. Ali opazate razliko pri delovanju vašega podmladka po različnih regijah? Katera je najuspešnejša, katera najmanj?

Ne bi mogel ene regije izpostaviti kot uspešnejše v primerjavi z drugimi. Mislim, da se vsi trudijo in prispevajo k boljši prihodnosti v svoji regiji.

15. Kako prispevate k večji participaciji mladine v Sloveniji?

S seminarji za nove člane, Politično akademijo, raznimi projekti, organiziramo tudi simulacijo parlamenta.

16. Katere projekte trenutno izvajate?

Za nami je Politična akademija, pripravljamo poletje z Mlado Slovenijo v okviru katerega organiziramo odbojko na mivki, kolesarjenje po Sloveniji, na Vranskem bo potekal pogovor z ministrom, pripravljamo krvodajalske akcije.

17. Kateri je vaš najodmevnejši, najuspešnejši projekt?

Tu moram izpostaviti kongres, na katerem je bilo sprejetih sedem resolucij.

18. Menite, da se bo politična participacija mladine v prihodnje še zmanjševala ali bo prišlo do preobrata?

Mislim, da bodo mladi v prihodnosti dojeli, da je na primer njihova udeležba na volitvah pomembna za njih. S tem, ko prispevajo svoj glas, namreč odločajo tudi o tem, kakšne bodo cene v trgovini. Politika je tudi vsakdanje življenje.

Intervju 3

Intervju opravljeno s Sandro Letica, tiskovno predstavnicco SDM

1. V Sloveniji beležimo vse večjo volilno abstinenco mladine. Se vam zdi vse manjša politična participacija mladine poleg neudeležbe na volitvah problematična? Kaj je po vašem mnenju vzrok za takšno stanje?

Vsekakor je naša želja, da bi se čim več mladih udeleževalo volitev ter s tem izražali svojo voljo. Pojavljale so se celo ideje o znižanju starosti glede volilne pravice, vendar menimo, da ni potrebe po takšnih mehanizmih, ki po našem mnenju ne bodo pripomogli k večji politični participaciji mladih. Mladi dajo v svojem odraščanju prednost ostalim vrednotam - uspešnost, izobraževanje,...

2. Na kakšne načine vaš podmladek privablja nove člane? Katere načine promocije uporabljate?

Novi člani prihajajo z novimi poznanstvi ter preko projektov, ki jih v podmladku izvajamo. Glede privabljanja novih članov dajemo prednost kvaliteti nad kvantiteto novih članov. Največja promocija so naši projekti, naše vrednote in naši aktivni člani po občinskih in mestnih odborih.

3. Kateri je glavni motiv za včlanitev v podmladek? (ali gre za željo po spoznavanju političnega procesa, željo po spremembah, spoznavanju novih ljudi, druženje, politična kariera)?

Verjetno so motivi pri vsakem posamezniku drugačni, verjetno pa obsegajo vse zgoraj naštet.

4. Kako motivirate svoje člane?

Z našimi projekti in delovanjem, ki daje mešanico resno - sproščujočega podmladka, kjer lahko vsak najde nekaj zase.

5. Ali v podmladku skrbite za politično izobraževanje članov? Na kakšne načine?

Večkrat letno pripravljamo izobraževanje za nove člane, potem izobraževanje za vodstva občinskih in mestnih odborov, tečaje retorike, naši člani pa se aktivno udeležujejo tudi seminarjev in delavnic v tujinah. Mnogo naših odborov povabimo v Državni zbor.

6. Kakšne so možnosti prehoda iz podmladka v stranko?

Člani našega podmladka so tudi avtomatsko člani stranke. Veliko mladih se preko dela v podmladku nato vključuje v delo stranke in na ta način prehaja v delo stranke.

7. Kakšno je število članov vašega podmladka, ki so nadaljevali s politično kariero v matični stranki? (ime, če je mogoče).

V podmladku so bili aktivni nekateri naši mlajši poslanci - Alenka Jeraj, Robert Hrovat, Eva Irgl, na lokalnih volitvah se je v mestne in občinske svete "uvrstilo" 57 članov našega podmladka, na tajništvu stranke ter v Poslanski skupini v DZ je večina mladih.

8. Na katere načine sodelujete z matično stranko (člani v izvršnem odboru, svetu stranke, kongresih strank; s katerim delom stranke sodelujete: poslanska skupina, centralni del)?

Predsednik SDM je po funkciji člani IO SDS, člani IO SDM so po funkciji člani Sveta SDS. Veliko naših članov zaseda podpredsedniška in predsedniška mesta v lokalnih odborih SDS. Zelo dobro sodelujemo z tajništvom in PS SDS.

9. Kakšno moč imate pri sprejemanju zakonov? Je vaše mnenje v matični stranki upoštevano?

SDM sodelujemo predvsem pri zakonodaji, ki se dotika mladih (izobraževanje, družinska politika, stanovanjska politika). Z našimi stališči seznanjamo PS SDS, ki v veliki meri skuša uveljavljati naše ideje in vrednote, seveda pa se je potrebno zavedati, da zakone ne sprejema samo SDS, ampak gre včasih tudi za kompromise med koalicijo ter tudi z opozicijo.

10. V kolikšni meri ste pri izvajanju programov neodvisni od matične stranke?

Pri ustvarjanju in izvajanju programov smo neodvisni, stranka pa poskuša s finančnimi sredstvi pomagati k uspešnosti in prepoznavnosti delovanja podmladka.

11. Kako se financirate? Dobite plačilo za svoje delo?

SDM se financira s pomočjo razpisov, sponzorjev, donatorjev, SDS. Člani IO SDM svojo delo opravljajo prostovoljno in brezplačno, v kabinetu pa imamo honorarno zaposleno eno osebo.

12. Se povezujete z ostalimi podmladki v Sloveniji? Kako? S katerimi?

Pri projektih nacionalnega pomena smo v preteklosti sodelovali z vsemi političnimi podmladki, saj smo skupaj tudi člani Mladinskega sveta Slovenije. Z podmladki MSi - podmladek Nove Slovenije in NG - podmladek Slovenske ljudske stranke imamo podpisan sporazum "3P", zato sodelujemo zelo pogosto, še posebej na mednarodnem področju.

13. Kako poteka sodelovanje s podmladki v tujini?

V zadnjem času smo zelo mednarodno aktivni - letos smo postali člani YEPPa- podmladka Evropske ljudske stranke, in IYDU podmladka svetovne demokratične unije. Imamo podpisanih kar nekaj bireteralnih sporazmo s sorodnimi podmladki.

14. Ali opazate razliko pri delovanju vašega podmladka po različnih regijah? Katera je najuspešnejša, katera najmanj?

Delovanje podmladka je odvisno tudi od delovanja SDS, preko 80 lokalnih odborov pa imamo v vseh regijah. Verjetno najuspešnejša je štajrska regija.

15. Kako prispevate k večji participaciji mladine v Sloveniji?

S tem da jih animiramo in vabimo k našim aktivnostim. V večini primerov ni nujno, da pri naših aktivnostih sodelujejo samo člani.

16. Katere projekte trenutno izvajate?

Trenutno se pripravljamo na naš osrednji projekt, ki ga vsako leto izvajamo ob dnevu državnosti ter na Tabor SDM.

17. Kateri je vaš najodmevnejši, najuspešnejši projekt?

Najodmevnejši projekt je osrednji projekt ob dnevu državnosti. Naodmevneša pa naš poziv k samostojni sloveniji, ki smo ga podali kot prva politična organizacije, takrat še pred Demosom.

18. Menite, da se bo politična participacija mladine v prihodnje še zmanjševala ali bo prišlo do preobrata?

Politična participacija mladine bo po našem mnenju na žalost ostala na podobnem nivoju, kot je sedaj. Vsi pa seveda težimo k temu, da se poveča.

Intervju 4

Intervju opravljen z Rokom Ravnikarjem, predsednikom Nove generacije

1. V Sloveniji beležimo vse večjo volilno abstinenco mladine. Se vam zdi vse manjša politična participacija mladine poleg neudeležbe na volitvah problematična? Kaj je po vašem mnenju vzrok za takšno stanje?

Posebni analiz nimamo niti jih ne poznamo, dejstvo pa je, da glede na pretekla leta množičnost in udeležba na aktivnostih političnih podmladkov pada.

Po eni strani sicer srečujemo precejšnjo mero zanimanja za sodelovanje na volitvah (kot kandidati, primer zadnje lokalne volitve) po drugi strani pa glede na pretekla leta ni zaznati večjih, homogenih političnih zahtev s strani mladih.

V smislu možnosti, tudi zakonskih, je dandanes situacija veliko boljša (primer je recimo sprejeta zakonodaja o Mladinskem svetu Slovenije in lokalnih mladinskih svetih), vendar pa je naša ocena, da se te institucionalne možnosti še vedno premalo izkoriščajo.

Za razliko od prejšnjega političnega sistema (pred 1990), v katerem se je mlade od najzgodnejših let sistematično vključevalo in pripravljalo na aktivno družbeno participacijo – pa kakorkoli (ne)demokratična je že bila, je naša ocena da v današnjem vzgojno-izobraževalnem sistemu do starosti, pri kateri se vključujejo politične stranke (ponavadi od polnoletnosti dalje) ne obstaja zadostna in pozitivna predstava o pomenu, smislu in potrebah po političnem udejstvovanju.

V javnosti ima politika kot taka negativen predznak, asociacije povezane s politiko s negativne skoraj v vseh starostnih skupinah, zato je skoraj nemogoče pričakovati drugačne rezultate in odnos mladih do politike. (malo obširneje sem odgovoril)

2. Na kakšne načine vaš podmladek privablja nove člane? Katere načine promocije uporabljate?

Uporabljamo neposredno nagovarjanje ob stiku z mladimi v okviru naših akcij in dogodkov. (stojnice, prireditve stranke,...). Še vedno pa v pretežni meri privabljamo člane iz kroga prijateljev že včlanjene mladine.

3. Kateri je glavni motiv za včlanitev v podmladek? (ali gre za željo po spoznavanju političnega procesa, željo po spremembah, spoznavanju novih ljudi, druženje, politična kariera)

Najširši krog se včlani zagotovo zaradi pozitivne izkušnje ob druženju z nami, vsekakor pa je precej tudi tistih, ki vedo kakšne možnosti ponuja delovanje v politični stranki tudi sicer. Le majhen delež pa je vključenih izključno zaradi politike kot take.

4. Kako motivirate svoje člane?

Člane motiviramo tako, da poskušamo delo podmladka tako organizirati, da člani svoje želje, potrebe in talente pri delu v podmladku kar najbolje izpolnijo. To pa se velikokrat razlikuje od posameznika do posameznika.

5. Ali v podmladku skrbite za politično izobraževanje članov? Na kakšne načine?

V podmladku imamo organizirano t.i. akademijo, kar v praksi sestavljajo seminar za nove člane, možnost tečaja retorike in projektne dela, ekskurzije v državne ustanove (Državni zbor, obisk občine),...

6. Kakšne so možnosti prehoda iz podmladka v stranko?

Možnosti so, je pa dejstvo, da zaenkrat ustaljene prakse na tem področju ni. Nastopanje samih funkcij v strankarski organiziranosti je odvisno predvsem od delovanja na občinskem nivoju.

7. Kakšno je število članov vašega podmladka, ki so nadaljevali s politično kariero v matični stranki? (ime, če je mogoče)

Tega podatka nimamo. Trenutno izmed vodstva stranke ali poslancev (še) ni predstavnika, ki bi izšel iz vrst podmladka. Je pa bil izmed članov na zadnjih lokalnih volitvah izvoljen en župan in 26 občinskih svetnikov.

8. Na katere načine sodelujete z matično stranko (člani v izvršnem odboru, svetu stranke, kongresih strank; s katerim delom stranke sodelujete: poslanska skupina, centralni del)

Po statutu je predsednik podmladka član izvršilnega odbora stranke, podmladek pa ima tudi 10 predstavnikov v glavnem odboru oz. na kongresu stranke.

9. Kakšno moč imate pri sprejemanju zakonov? Je vaše mnenje v matični stranki upoštevano?

Neposredne moči ali vpliva razen preko članstva v izvršilnem odboru stranke nimamo. Imamo pa pozitivno izkušnjo, da so bila naša stališča velikokrat upoštevana pri oblikovanju stališč stranke.

10. V kolikšni meri ste pri izvajanju programov neodvisni od matične stranke?

Načeloma smo relativno neodvisni pri izvajanju programa, delujemo pa v okvirih usmeritev in vrednot stranke.

11. Kako se financirate? Dobite plačilo za svoje delo?

Stranka nam zagotavlja delovanje pisarne na centrali v Ljubljani (prostor, pošta, telefon,...), del sredstev dobimo tudi na podlagi razpisa Urada za mladino, ostalo pa donacije in sponzorska sredstva. Načeloma za delo člani niso plačani, določene redne naloge izvajamo preko študentskega dela.

12. Se povezujete z ostalimi podmladki v Sloveniji? Kako? S katerimi?

Se povezujemo. V okviru Mladinskega sveta Slovenije z vsemi, podpisan pa imamo še poseben sporazum o sodelovanju v okviru t.i. 3P s podmladkoma SDS in NSi.

13. Kako poteka sodelovanje s podmladki v tujini?

Nova generacija SLS je polnopravna članica DEMYC in YEPP. V praksi to pomeni udeleževanje seminarjev (3-4 dnevni dogodki) približno 1x na dva meseca, ponavadi po dva predstavnika.

14. Ali opazate razliko pri delovanju vašega podmladka po različnih regijah? Katera je najuspešnejša, katera najmanj?

Razlike so opazne in se spreminjajo. Odvisno je predvsem od delovanja tamkajšnje matične stranke in posameznikov, ki se dokažejo kot »motorji« regij.

15. Kako prispevate k večji participaciji mladine v Sloveniji?

Naši prispevki so možni pri omogočanju političnega izražanja in udejstvovanja mladine, udeležbi pri političnih procesih, in vključevanju v podmladek kot nacionalno mladinsko organizacijo.

16. Katere projekte trenutno izvajate?

V smislu političnega aktivizma imamo dva redna projekta »Marš, marihuana« (nasprotovanje legalizaciji drog) in »Knežji kamen« (zavzemanje za vrnitev slovenskih simbolov v zavest). Z letošnjim letom smo začeli s kampanjo »Pozor, medved!« (opozarjanje na nevzdržne razmere na osrednjih območjih rjavega medveda).

17. Kateri je vaš najodmevnejši, najuspešnejši projekt?

Vse zgoraj navedene ocenjujemo kot uspešne, iz preteklosti pa je bil odmeven tudi projekt »Raje v dvoje«.

18. Menite, da se bo politična participacija mladine v prihodnje še zmanjševala ali bo prišlo do preobrata?

Glede na družbeni razvoj in trende po drugih evropskih državah večjih sprememb ne pričakujemo.

Intervju 5

Intervju opravljen z Majo Hostnik, generalno sekretarko MLD

1. V Sloveniji beležimo vse večjo volilno abstinenco mladine. Se vam zdi vse manjša politična participacija mladine poleg neudeležbe na volitvah problematična? Kaj je po vašem mnenju vzrok za takšno stanje?

V Sloveniji je politična participacija mladih res vse manjša. Manjša politična participacija ni vidna smo na volitvah, tudi v vseh mladinskih strukturah, pa naj gre to za študente, ali nepolitične organizacije. Zdi se mi problematična, ker se s tem ustvarja negativen prizvok v politiki, namesto, da bi se pozitiven. Poleg tega, je v javnosti, v medijih še vedno premalo pozornosti namenjene mladim in mladinskim organizacijam. Tudi z vzgojo za državljanstvo bi morali vpeljati že v nižje razrede osnovne šole. Eden izmed vzrokov je tudi ta, da še vedno premalo mladih kandidira na listah za mestni svet in parlament. Če bi jim dali več priložnosti, bi mladi volili mlade.

2. Na kakšne načine vaš podmladek privablja nove člane? Katere načine promocije uporabljate?

Člane pridobivamo predvsem po sistemu od ust do ust, s pojavljanjem v javnosti. Ugotavljamo, da beležimo vpis, ko se bolj pojavljamo v javnosti, z jasnimi stališči, akcijami.

Kar zadeva promocije včlanjevanja. Posebne promocije namenjen samo včlanjevanju ni. Organiziramo pa predvsem izobraževanja, dogodke, ki so zelo odprtega tipa. Na teh dogodkih marsikoga z vsebino pritegnemo in tako postane član. Predvsem imamo indirektno včlanjevanje in posredno promocijo z vpis članstva.

3. Kateri je glavni motiv za včlanitev v podmladek? (ali gre za željo po spoznavanju političnega procesa, željo po spremembah, spoznavanju novih ljudi, druženje, politična kariera)

Različno, od vsakega posameznika. Ni nobenega, ki bi združeval vse, in ni nikogar, ki bi odstopal, od zgoraj navedenih. Razlog za včlanitev se vidi že takoj. Ker pa smo podmladek liberalne stranke, se več ali manj včlanjujejo zaradi želje po spoznavanju političnega procesa in a snovanju vsebine in projektov. S kadri delujemo tako, da jih skušamo usmerjati naprej, rekrutirati, seveda pa v prvi vrsti dati priložnost.

4. Kako motivirate svoje člane?

Z raznimi seminarji, srečanji, sestanki, druženji, da jim damo priložnost. Poleg tega tudi s tem, da si lahko neposredno pridobivajo izkušnje in reference za nadaljnje delo.

5. Ali v podmladku skrbite za politično izobraževanje članov? Na kakšne načine?

Organiziramo različne seminarje in delavnice na temo mreže mladih in aktivno državljanstvo. tovrstne aktivnosti organiziramo trikrat do štirikrat letno, Drugače pa organiziramo tudi še različne aktivnosti (seminarje), kot so projektno vodenje, komuniciranje z javnostmi, retorika, lobiranje. Svoje člane pa pošljemo tudi na izobraževanja v tujino.

6. Kakšne so možnosti prehoda iz podmladka v stranko?

Vedno večje. Res je, vse podmladek postaja odskočna deska za naprej, za nadaljnje delo, za opravljanje neke vrste »pripravištva«, ki ga unovčimo naprej na višji instanci.

7. Kakšno je število članov vašega podmladka, ki so nadaljevali s politično kariero v matični stranki? (ime, če je mogoče)

Imena žal ne vem, gre pa za odstotek okoli 60-70%.

8. Na katere načine sodelujete z matično stranko (člani v izvršnem odboru, svetu stranke, kongresih strank; s katerim delom stranke sodelujete: poslanska skupina, centralni del)

Predsednik je član izvršnega odbora stranke, na svetu imamo 4 delegate, na kongresu 7, vključujemo se v strankine programske odbore, tudi s poslansko skupino zelo dobro sodelujemo imamo svojega »tihega poslanca«, ki komunicira in dela z DZ. Redno se ožje vodstvo tudi sestaja z vodstvom stranke, vsaj vsak drug mesec.

9. Kakšno moč imate pri sprejemanju zakonov? Je vaše mnenje v matični stranki upoštevano?

Da. Tudi sami smo že bili tvorci zakonov in smo s poslanskim klubom zelo dobro sodelovali.

10. V kolikšni meri ste pri izvajanju programov neodvisni od matične stranke?

MLD je popolnoma neodvisna organizacija, ker pa smo vsi liberalci, izvajamo podobne programe in aktivnosti.

11. Kako se financirate? Dobite plačilo za svoje delo?

Financiramo se iz urada za mladino, MOVITA in ostalih evropskih projektov. Za delo ne dobimo nič plačano.

12. Se povezujete z ostalimi podmladki v Sloveniji? Kako? S katerimi?

Skušamo se povezovati z vsemi podmladki. Enkrat smo organizirali konferenco na dan mladih 15. avgust, tja smo povabili vse predstavnike podmladkov.

13. Kako poteka sodelovanje s podmladki v tujini?

Smo člani IFLRY in LYMECa, tako, da se redno udeležujemo tovrstnih srečanj, seminarjev, kongresov delavnic. V organizaciji imamo tudi mednarodnega sekretarja.

14. Ali opazate razliko pri delovanju vašega podmladka po različnih regijah? Katera je najuspešnejša, katera najmanj?

Vsi dobro delajo, je pa zelo odvisno tudi od aktivnosti same stranke. Prednjači pa Gorenjska in Prekmurje in Štajerska.

15. Kako prispevate k večji participaciji mladine v Sloveniji?

Z vsemi prijavljenimi aktivnostmi na Uradu za mladino v sklopu človekovih pravic in participacije mladih. Na to sem že deloma odgovorila v prvem vprašanju. Vse kar naredimo je spodbujanje participacije, včasih direktne, včasih indirektno.

16. Katere projekte trenutno izvajate?

Projekte v sklopu vsi drugačni, vsi enakopravni in v okviru MOVITa, Človek in okolje (okoljska plitka in problematika).

17. Kateri je vaš najodmevnejši, najuspešnejši projekt?

Obuditev Vsi drugačni, vsi enakopravni leta 2005. Predlog zakona proti ukinitvi protikorupcijske komisije. Akcija proti vstopu v NATO. Mladi mlajšim, zbiranje igrač za socialno ogrožene otroke.

18. Menite, da se bo politična participacija mladine v prihodnje še zmanjševala ali bo prišlo do preobrata?

Odvisno od politike na višji instanci in tega, kako bodo politiko pristopili do njih. Mislim pa da ja.

